

Martin Bartoš

DŮM ZVANÝ PÁVOVSKÝ V KUTNÉ HOŘE

**Historie domu čp. 379
a identifikace typově podobných staveb
na Palackého náměstí v Kutné Hoře**

Kuttna 2020

Martin Bartoš

**Dům zvaný Pávovský
v Kutné Hoře**

**Historie domu čp. 379
a identifikace typově podobných staveb
na Palackého náměstí v Kutné Hoře**

Kuttna 2020

Publikace je upravenou verzí stejnojmenné diplomové práce zpracované na katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a odevzdané v roce 2018.

Poděkování

Chtěl bych zde poděkovat PhDr. Kamilu Podroužkovi, Ph.D., za jeho cenné rady a čas věnovaný konzultacím, doc. Ing. Michaelu Ryklovi, Ph.D., za připomínky k této práci, PhDr. Aleši Pospíšilovi z NPÚ ÚOP středních Čech v Praze za upozornění na Pávovský dům, pracovníkům Odboru správy majetku na MěÚ Kutná Hora, kteří mi poskytli takřka neomezený přístup do objektu, vedení FF UJEP za svolení k publikování, a dále pracovníkům Státního okresního archivu Kutná Hora, Českého muzea stříbra, NPÚ ÚOP středních Čech a dalším, kteří mi vyšli při mé badatelské činnosti vstříc.

Zadní strana obálky nahoře: Schodiště z průjezdu do sklepa. V popředí dveřní otvor D3, zcela vzadu dveřní otvor D8 (foto 2018).

Zadní strana obálky dole: Pilíř z mohutných bochníkovitých pískovcových štuků podpírající cihlový klenební pas v zadní části domu. Vlevo od pilíře je vnější roh místnosti P08 a okno O5. Vpravo od pilíře je hraniční zeď s parcelou u domu čp. 378 (foto 2018).

Název: Dům zvaný Pávovský v Kutné Hoře.
Historie domu čp. 379 a identifikace typově podobných staveb na
Palackého náměstí v Kutné Hoře.

Autor: Martin Bartoš

Vydal: Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš (Kuttna),
17. listopadu 97, 284 01 Kutná Hora (kuttna@seznam.cz)
jako svoji 97. publikaci. Vydání první.

Kutná Hora 2020

ISBN 978-80-86406-84-8

OBSAH

ÚVOD	5
KRITIKA PRAMENŮ A LITERATURY	6
<i>Literatura</i>	6
<i>Archivní fondy</i>	7
<i>Obrazové prameny</i>	10
<i>Hmotný pramen</i>	10
<i>Účel měřické dokumentace</i>	10
<i>Volba techniky dokumentace</i>	11
<i>Časová posloupnost práce a techniky měření</i>	13
Trigonometrická technika	13
Ortogonální technika	14
Structure from motion	14
<i>Volba řezových rovin</i>	14
První fáze dokumentace	15
Druhá fáze dokumentace	16
Třetí fáze dokumentace	16
Čtvrtá fáze dokumentace	17
Vynášení měř	17
PŘEHLED URBANISTICKÉHO A ARCHITEKTONICKÉHO VÝVOJE MĚSTA S AKCENTEM NA PALACKÉHO NÁMĚSTÍ	18
<i>Přehled označení vybraných domů na Palackého náměstí v písemných pramenech</i>	18
<i>Od počátků historického osídlení do husitských válek</i>	18
<i>Události husitských válek</i>	20
<i>Jagellonská doba</i>	20
<i>Barokní doba</i>	21
HISTORIE VLASTNICKÝCH VZTAHŮ	22
<i>Nejstarší zmínky 1494–1509</i>	22
<i>Jakub Řezbář, vlastník domu v letech 1509–1528</i>	22
<i>Jan Horský – Sedlář, vlastník domu v letech 1528–1572</i>	23
<i>Veverinové, vlastníci domu v letech 1572–1600</i>	23
<i>Jan Piscis, vlastník domu v letech 1600–1617</i>	24
<i>Období let 1641–1708</i>	25
<i>Janovkovi, majitelé domu 1708–1806</i>	26
<i>Kmochovi, vlastníci domu v letech 1806–1832</i>	27
<i>Widhalmovi, Zängerovi a Zemanovi, vlastníci domu v letech 1832–1922</i>	27
<i>Rok 1922 – současnost</i>	28

ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR	30
<i>Urbanismus</i>	30
<i>Celková situace</i>	31
<i>Figura</i>	31
<i>Průčelí</i>	32
<i>Jihozápadní průčelí</i>	32
<i>Jihovýchodní průčelí</i>	33
<i>Severovýchodní průčelí</i>	34
Třetí pohled	35
Dispozice	36
<i>Suterén</i>	36
<i>Přízemí</i>	42
<i>Mezipatro</i>	48
1. patro	51
2. patro	56
<i>Podkroví a krov</i>	63
Stavební materiály	64
Otvory a výplně	64
<i>Okenní otvory a výplně</i>	64
<i>Dveřní otvory a výplně</i>	68
MODEL STAVEBNÍHO VÝVOJE	74
<i>Období gotiky</i>	74
<i>Období renesance</i>	76
<i>Období baroka</i>	76
<i>Období klasicismu</i>	77
<i>Období historismu</i>	78
<i>Stavební vývoj ve 20. století</i>	78
SROVNÁNÍ S TYPOVĚ PODOBNÝMI DOMY	80
<i>Sklepy</i>	80
<i>Přízemí</i>	81
1. patro	81
2. patro	82
<i>Krov</i>	82
<i>Rizalit</i>	83
<i>Průčelí</i>	83
ZÁVĚR	83
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	85
<i>Seznam pramenů</i>	85
<i>Seznam literatury</i>	86
<i>Internetové zdroje</i>	87
<i>Seznam zkratk</i>	87

ÚVOD

Dům *U tří pávů* je jednou z výrazných dominant hlavního kutnohorského náměstí. Jakožto nárožní stavba se uplatňuje hned ve dvou čelních pohledech a tvoří svou hmotou důstojnou protiváhu známějšímu *Sankturinovskému* domu na opačném nároží stejného bloku. Díky svým velkorysým rozměrům a exponované poloze se jednalo vždy o jeden z nejlukrativnějších domů v historickém centru Kutné Hory. Přesto není v současné době obývaný a je ve špatném technickém stavu.¹ Dům se nachází v majetku města Kutná Hora.

Písemné prameny k dějinám domu jsou dobře přístupné. Zmínky o jednotlivých domech v městských knihách byly již zpracovány dvěma výraznými kutnohorskými patrioty Emanuelelem Lemingerem a Janem Fialou a jsou uloženy ve Státním okresním archivu (SOkA) v Kutné Hoře (*Leminger čp. 379; Fiala čp. 379*). Řada ostatních pramenů pak byla vydaná nakladatelstvím Kuttna a je přístupná v elektronické podobě, což značně usnadňuje vyhledávání.²

Cílem předkládané práce bylo zpracování především stavební historie domu *U tří pávů* a identifikace typově podobných staveb na Palackého náměstí v Kutné Hoře. Takto obecně definované téma je však třeba ještě v úvodu přetavit do konkrétních badatelských otázek, na které tato práce hledá odpověď.

Jelikož se téma obrací do historie, je přirozeným předpokladem jeho uchopení práce s historickými prameny. Prvním dílčím úkolem tak je provedení archivní rešerše a nalezení veškerých dostupných písemných a obrazových pramenů. Současně s tím vyvstala potřeba nějakým způsobem uchopit pramen hmotný, tedy samotnou stavbu. Za tím účelem je nutné vypracovat její aktuální plánovou dokumentaci. Nezbytným úkolem první fáze výzkumu je rovněž heuristika dosavadního poznání, tedy shromáždění informací, které již byly o stavbě vybadány a napsány.

Pro samotnou práci s písemnými prameny je nejprve nutné odpovědět na otázku: *Jak je dům U tří pávů v písemných pramenech nazýván?* S touto znalostí je následně možné odpovídat na další otázku: *Jak se střídali majitelé domu?* Hledání odpovědi na tuto otázku přináší i určité informace o životních osudech jednotlivých majitelů domu. Tyto informace jsou pak v textu rovněž předloženy, jelikož sociální a společenské postavení majitelů odpovídá významu domu a jeho stavebnímu vývoji. Další dvě badatelské otázky se týkají již samotné stavby: *Jaké informace poskytují písemné prameny o stavebním vývoji domu?* a *Jak se vyvíjela cena domu a jak odráží jeho stavební vývoj?*

Je zřejmé, že i hmotný pramen, tedy dům *U tří pávů*, procházel v průběhu dějin proměnami. Práce s tímto pramenem se tak odvíjí od otázek reflektujících jeho současný stav. Ty se týkají jak jeho vnějšího řešení, tedy: *Jak se dům*

¹ Podle pracovníků Národního památkového ústavu by celková rekonstrukce vyšla na částku kolem 50 mil. korun.

² Publikace jsou dostupné na webových stránkách Českého muzea stříbra v Kutné Hoře (<https://www.cms-kh.cz>).

uplatňuje v urbanismu města? a Jak jsou řešena jeho průčelí a střechy?, tak jeho vnitřního uspořádání: Jakou má dům dispozici a jak jsou řešeny jednotlivé místnosti? V neposlední řadě otázka: Jaké konstrukce a stavební materiály jsou použité v domě? Po zodpovězení těchto otázek je možné se zabývat širší otázkou výpovědní hodnoty hmotného pramene pro jeho stavební dějiny.

Poslední skupinou pramenů jsou prameny obrazové. Tedy mapy, fotografie a plánová dokumentace. I v tomto případě zní otázka obdobně, tedy: *Jaké informace poskytují obrazové prameny o stavebním vývoji domu?*

Na základě výše naznačeného postupu bádání by mělo být možné sestavit stavebněhistorický vývoj domu. Teprve po přesném a podrobném uchopení domu *U tří pávů* je možné soustředit pozornost na další domy. Poslední část práce se tedy zabývá otázkou: *Jaké společné znaky s domem U tří pávů lze objevit na dalších domech na Palackého náměstí a co to znamená pro stavební vývoj Kutné Hory?*

Co se týče heuristiky dosavadního poznání, tak v případě domu *U tří pávů* lze předpokládat, že nejucelenější zpracování tohoto domu se bude nacházet v archivu NPÚ ÚOP středních Čech v Praze.³ Dům je veden jako kulturní památka a nachází se v památkové rezervaci. Stejná instituce navíc disponuje i výsledky průzkumu, který v Kutné Hoře prováděl Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SÚRPMO). Otázka na závěr tedy zní: *Jak předložená práce rozvíjí dosavadní poznání o domu U tří pávů?*

KRITIKA PRAMENŮ A LITERATURY

Literatura

Základní literaturu, použitou pro tuto práci, lze rozdělit do dvou hlavních kategorií. V prvním případě se jedná o díla zabývající se dějinami Kutné Hory, v druhém případě jde o publikace s tematikou stavební historie. V některých případech se tato témata překrývají.

O Kutné Hoře bylo napsáno velké množství odborných knih a článků. Za základní souhrnné dílo k dějinám Kutné Hory lze považovat monografii s jednoduchým názvem *Kutná Hora (Štroblová – Altová 2000)*. Ta kromě politických dějin věnuje nemalý prostor i dějinám umění. V naší práci je ale použit především *Historický atlas měst České republiky (Šimůnek 2010)*, který se ve své textové části kromě základních historických milníků věnuje částečně i urbanismu města. Tyto práce jsou pak pochopitelně doplněny o informace z tematicky úžeji zaměřených článků, například ze sborníků *Kutnohorské příspěvky k dějinám vzdělanosti české (především Šimek 1925 a Řehák 1881)*.

Další výraznou skupinou jsou publikace věnující se stavební historii. Zde lze vyjmenování důležitých prací začít od samotného zaměření stavby popsaného

³ Národní památkový ústav, ústřední odborné pracoviště středních Čech v Praze.

v knize *Měřická dokumentace historických staveb pro průzkum v památkové péči* od Jana Veselého (2006) a obecnější *Metodika stavebněhistorického průzkumu* v edici Jana Beránka a Petra Macka (2015). Specificky v případě domu *U tří pávů* byla užitečná *Metodika dokumentace městských domů* od Michaela Rykla (2015a) a publikace *Panský dům v Týnci nad Labem* téhož autora (2015b). Pro interpretaci hmotného pramene je pak nepostradatelná kniha Jiřího Škabrady *Konstrukce historických staveb* (2003). Specificky v případě krovů pak *Historické krovy* od Jana Vinaře (2010) či v případě oken a dveří *Historické dveře a kování* od Miroslavy Kemzové (2009). Tyto publikace jsou pak rovněž doplněny informacemi z úzce zaměřených článků.⁴

Jako příklad překryvu prací zaměřených na dějiny Kutné Hory a stavební historii lze uvést článek Jaroslava Herouta *Středověký půdorys a opevnění Kutné Hory* (1949). Pro dílčí informace ze specifických oborů (kunsthistorie, heraldika, geologie atd.) je pak použita literatura příslušného zaměření.

Co se týče heuristiky dosavadního poznání domu *U tří pávů*, je třeba na tomto místě ještě zmínit, že pro blok domů *Sankturinovský, U tří lvů* a *U tří pávů*⁵ byl v březnu roku 1968 proveden stavebněhistorický průzkum pod vedením Dobroslava Líbala v rámci akce Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů. Jedná se zcela určitě o dosud nejucelenější pojednání o domu *U tří pávů*.

Archivní fondy

Ačkoli je Kutná Hora v posledních letech středem badatelského zájmu nej-různějších oblastí historických věd, spousta archivních fondů na své zpracování a využití stále čeká.

Archivní rešerše, provedená pro dům *U tří pávů* na Palackého náměstí, se opírá především o výpisky z městských knih od dvou významných kutnohorských osobností.

První z nich, Emanuel Leminger, se narodil 26. prosince 1846 v obci Nedvězí nedaleko Neveklova. Studoval na reálném gymnáziu v Litoměřicích a poté na piaristickém gymnáziu v Praze na Příkopech. Poté studoval na filozofické fakultě obor matematika-fyzika. Jako učitel vystřídal několik gymnázií, až v roce 1872 získal stálé profesorské místo na reálce v Kutné Hoře, které se stalo jeho celoživotním působištěm. Od samého počátku působil v Archeologickém spolku Vocel, založeném v roce 1877, v jehož rámci se zabýval dějinami Kutné Hory a okolí. Zájem spolku i samotného Lemingera nebyl omezen pouze na archeologii, ale zabýval se takřka všemi historickými vědami. Prvním Lemingerovým

⁴ Viz např. *Mencl 1953; Muk 1987; Hauserová 1989; Radová – Hauserová 1991; Radová – Hauserová 1992; Anderle 1992; Muk 1994; Hauserová 1995; Merta et al. 2004; Gabriel – Kursová 2011.*

⁵ Tedy domy čp. 377, 378 a 379. Podrobněji k označení domů v kapitole *Přehled označení vybraných domů na Palackého náměstí v písemných pramenech.*

těžištěm zájmu se stala numismatika. Jeho bádání na toto téma vyvrcholilo v roce 1912 vydáním díla *Královská mincovna v Kutné Hoře*. Jako kustod muzejních sbírek věnoval svou pozornost užitému umění, což vyústilo v roce 1926 ve vydání knihy *Umělecké řemeslo v Kutné Hoře*. Jako archeolog mj. zkoumal hradiště Cimburk a Denemark. Po odchodu na odpočinek v roce 1902 se mohl Leminger zcela věnovat odborné práci a činnosti spolku Vocel. V tomto období se snažil sestavit místopis Kutné Hory, který však nedokončil.⁶ Přesto je toto jeho dílo důležité pro zpracování této práce. Topografie tvoří, co se týče odborné činnosti, největší tematickou skupinu v Lemingerově pozůstalosti. Kartotéka zahrnuje takřka šest set popisných čísel historického jádra města. Byla vytvořena excerpací městských knih s informacemi o jednotlivých stavbách. Emanuel Leminger zemřel 3. prosince 1931. (*Vavřík 2000*)⁷

Druhou osobností je Jan Fiala. Narodil se 14. ledna 1881 v Kutné Hoře. Studoval nejprve na místní nižší reálce a poté na Lindnerově učitelském ústavu. V letech 1900–1911 působil jako pedagog na školách na kutnohorském okrese. V roce 1911 přešel na obecnou chlapeckou školu Drtinovu v Kutné Hoře, kde působil až do roku 1937. Zároveň se Fiala věnoval badatelské činnosti a později i odborné práci v kutnohorském městském archivu. V roce 1924 byl jmenován správcem archivu, kterým byl až do roku 1940. Jako nově jmenovaný archivář se řídil instrukcí vypracovanou právě výše jmenovaným Emanuelem Lemingerem. Fiala působil ve spolku Vocel i v Klubu Za starou Prahu v Kutné Hoře. Publikoval v řadě periodik. Stejně jako Leminger se i Fiala pokusil vytvořit historický místopis Kutné Hory. Za tím účelem si pořídil řadu výpisků podobného charakteru jako v Lemingerově případě, které jsou použity v této práci. Přestože místopis dodělal až do podoby rukopisu, k jeho vydání již nedošlo. Jan Fiala zemřel 20. června 1953. (*Bisingerová 2014*)

Lze předpokládat, že Fiala měl při své práci Lemingerovy výpisky z městských knih k dispozici. Lemingerovy zápisy nejsou psané chronologicky, ale zřejmě podle toho, jak na ně v jednotlivých knihách narazil, neboť citace ze stejné knihy jsou vždy u sebe. Naproti tomu Fiala má záznamy chronologicky uspořádané. Fialovy zápisy jsou navíc kratší o některé informace, které zřejmě shledal nepodstatnými, a nepřináší nic jiného, než co je již v Lemingerovi. Přesto jsou Fialovy výpisky o některé záznamy delší, a to z toho důvodu, že Leminger je měl uvedeny pouze u jednoho domu, přestože se záznam týkal více objektů. Nabízí se tedy otázka, zda Fialovým zdrojem byly pouze Lemingerovy výpisky či městské knihy rovněž sám procházel.

Výpisky mají charakter jednoduchých záznamů o změně majitele domu. Většinou nesou pouze informaci identifikující dům (před zavedením popisných čísel, aby bylo jasné, o jaký dům se jedná), jméno prodávajícího, jméno kupujícího a hodnotu transakce. O to cennější samozřejmě je, když se v záznamu obje-

⁶ Dříve publikované dílčí studie byly souborně vydány roku 2006 (*Leminger 2006a*).

⁷ Emanuel Leminger téměř šedesát let bydlel v domě čp. 378, tedy v sousedství domu *U tří pávů* (*Leminger 2006b*).

vuje nějaká informace navíc.

Při práci s Lemingerovými a Fialovými výpisky byla provedena náhodná sonda, konkrétně na záznamu z 31. prosince 1708. To však vedlo k nepříjemnému zjištění, že záznam se na odkazovaném místě nenachází. Pracovníky archivu ale bylo přesto doporučeno považovat výpisky za spolehlivé a nadále je využívat.⁸ Citace v této práci odkazují tedy pouze na výpisky Fialy a Lemingera, a ne na původní prameny. Vzhledem k obrovskému přínosu obou badatelů pro dějiny Kutné Hory se nikdo neodvažuje pomyslet, že by jejich výpisky nebyly relevantním zdrojem informací. Proto i v této práci slouží jako hlavní archivní zdroj.

Jan Fiala má podobným způsobem jako u jednotlivých staveb zpracovány i výpisky pro význačné kutnohorské osobnosti. Přestože si tato práce původně nekladla za cíl hlouběji zkoumat osudy vlastníků domu, bylo by trestuhodné takto zpracované materiály nevyužít.

Lemingerův osobní fond obsahuje k místopisu čp. 379 celkem 7 lístků. Jan Fiala má tento dům zpracovaný na 6 listech. Co se týče majitelů, tak se podařilo dohledat ve Fialových výpiscích 11 stran o písaři Janu Veverinovi a 28 stran o Janu Piscisovi. Mezi radními písaři se nachází rovněž jistý Janovka, v tomto případě se však nejedná o majitele domu, ale o jeho otce. K okolním domům byly použity pouze výpisky Jana Fialy, jelikož na příkladu domu *U tří pávů* se ukázalo, že jsou shodné s Lemingerovými záznamy, ovšem u Fialy chronologicky řazené a proto i snáze použitelné. Složka *Sankturinovského* domu obsahuje u Fialy 9 listů textu, domu *U tří lvů* pak 4 listy a zaniklý dům *Pštrosovský* 7 listů.

Poslední záznam k domu čp. 379 v pracích Emanuela Lemingera a Jana Fialy je z roku 1902. Informace z mladší doby byly získány z jiných zdrojů. Co se týče informací o změnách majitelů, tak tyto se nachází v záznamech katastrálního úřadu. Podrobnější informace však poskytuje archiv stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora. Tam jsou nejstarší dokumenty z konce 19. století a mají charakter úředních rozhodnutí stavebního úřadu.

Na okraj k této kapitole o pramenech snad ještě stojí za zmínku renesanční a barokní historické práce o dějinách Kutné Hory. První jsou *Paměti Mikuláše Dačického z Heslova*⁹ a druhé *Staré paměti kutnohorské* od jezuity Jana Kořínka¹⁰.

⁸ Situace byla konzultována s PhDr. Vojtěchem Vaňkem, Ph.D. a PhDr. Janou Vaněčkovou.

⁹ První vydání *Pamětí*, které vyšlo ve dvou svazcích (*Rezek 1878*; *Rezek 1880*), je založeno na nejmladším dochovaném rukopisu, ale přihlíží i ke starším v té době známým Dačického rukopisům. Další vydání (*Petrů - Pražák 1955*) je založeno na nejmladším dochovaném rukopisu.

¹⁰ Kořínkovy *Paměti* připravili k vydání a opatřili rozsáhlým komentářem *Stich a Lunga (2000)*. Ještě předtím byly *Paměti* vydány roku 1997 nakladatelstvím Kuttna.

Obrazové prameny

Obrazové prameny lze rozdělit do tří kategorií: historickou plánovou dokumentaci, historické mapy a historické fotografie.

Historická plánová dokumentace pochází z více zdrojů. Starší nákresy jsou ze stavebního úřadu MěÚ Kutná Hora a ze SOkA Kutná Hora. Jedná se o plánovou dokumentaci přiloženou k žádosti o provedení stavebních změn. Úskalí těchto výkresů spočívá v tom, že v některých případech změny nebyly provedeny či byly provedeny jiným způsobem, než je v plánech vyznačeno. Tyto stavební plány tedy bylo nutné konfrontovat se skutečným stavem hmotného pramene. V místech, kde byly stavební úpravy realizovány, však poskytuje tento pramen důležitou informaci o přesném roce provedení změn.

Nejmladší dochované nákresy jsou zároveň těmi nejpřesnějšími. Pochází z NPÚ ÚOP středních Čech v Praze, kde je z března roku 1968 plánová dokumentace celého bloku domů v měřítku 1 : 200. Ta je zpracovaná jako architektonický rozbor pro stavebněhistorický průzkum od Dobroslava Líbala. Dále se v NPÚ nachází zaměření domu čp. 379 v měřítku 1 : 50 z července roku 1967 od architekta Trmače.

Co se týče historických map a plánů města, tak ty byly zpravidla převzaty z *Historického atlasu měst České republiky (Šimůnek 2010)*. V případě map stabilního katastru pak byly získány z webové prezentace Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního.¹¹

Historické fotografie domu byly získány z Českého muzea stříbra, které v této oblasti disponuje v Kutné Hoře největší sbírkou.

Hmotný pramen

Samotná stavba, je z hlediska uchopení nejnáročnější z pramenů použitých v této práci. Základním předpokladem pro práci s hmotným pramenem je jeho patřičná dokumentace. Ta se zpravidla provádí několika způsoby, a to slovním popisem, fotodokumentací a měřickou dokumentací. Právě měřická dokumentace je časově a technicky nejnáročnější. Navíc je při ní možné použít více technik, proto se následující kapitola zabývá především jí. Přestože se jedná v rámci této práce pouze o dílčí výsledek, je to důležitý prostředek k zodpovězení badatelských otázek. Protože nemusí být na první pohled úplně zřejmé všechny výhody plynoucí z poctivě provedeného zaměření stavby, je úvod této kapitoly věnován obecnému představení účelu a významu měřické dokumentace.

Účel měřické dokumentace

Výsledkem měřické dokumentace je vyhotovení stavebních plánů stávajícího stavu stavby – tedy jejího půdorysu v různých řezových rovinách, standardně patrech, dále řezů, minimálně příčného a podélného, a pohledů. „*Pouze na*

¹¹ Dostupné online na: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

základě kvalitní dokumentace lze dobře projektovat, relevantně posuzovat vhodnost či nevhodnost navrhovaných zásahů a samozřejmě také vědecky pracovat, at' při vyhodnocování stavebního vývoje konkrétního domu nebo při porovnávání společných znaků více staveb“ (Veselý 2014, 6). Citace z metodiky Ing. arch. Jana Veselého jasně vystihuje podstatu. Měřická dokumentace je důležitá ve dvou směrodatných pohledech. V pohledu do minulosti a v pohledu do budoucnosti. Přestože plánová dokumentace zachycuje současný stav, usnadňuje jak poznání vývoje minulého, tak navržení vývoje budoucího.

Při pohledu do minulosti, díváme-li se na stavbu jako na historický pramen, dokumentace usnadňuje „čtení stavby“. Pro stavebního historika se jedná o nezbytnou součást bádání, kdy plánová dokumentace usnadňuje rozpoznání účelu místností, celkovou dispozici domu, tedy prostorové vztahy mezi jednotlivými místnostmi, a identifikaci konstrukcí. U dispozičně složitějších staveb poskytuje plánová dokumentace potřebné zjednodušení na schématický záznam dispozice, například k nalezení situací, které odpovídají nějakému již popsanému a vyhodnocenému typu dispozice.

Plánová dokumentace má rovněž neodmyslitelnou funkci v publikaci výsledků badatelské činnosti. Bez plánové dokumentace je takřka nemožné prezentovat širší veřejnosti výsledky bádání. Plány je možné využít pro zakreslení různých stavebních fází objektu. V tomto bodě je navíc v německém prostředí půdorysná a řezová dokumentace pokládána za pouhý polotovar a řádným publikovatelným výstupem je až 3D model, který je v ideálním případě konstruován v různých, pro stavbu významných časových obdobích.

Ačkoli to není pro obsah této práce podstatné, je důležité pro úplnost zmínit i vztah plánové dokumentace pro pohled do budoucnosti. Plánová dokumentace vytvořená pro potřeby této práce může posloužit i případnému architektovi či projektantovi, který se bude zabývat úkolem renovace a revitalizace stavby. Vytvoření plánové dokumentace je přirozenou součástí předprojektové přípravy renovace a to nejen v případě památkově chráněných objektů.

Volba techniky dokumentace

Předně je třeba si uvědomit, že každá stavba je unikátním lidským dílem a vyžaduje proto individuální přístup. Rovněž každý dokumentátor má vypracovanou a zažitou svou vlastní techniku práce a v jednotlivých případech se tak mohou postupy pro dosažení stejného výsledku lišit.

Pro dokumentaci domu čp. 379 byla zvolena poměrně experimentální metoda, kdy jednotlivé části objektu byly dokumentovány za použití rozdílných technik. Hlavní motivací pro takto nejednotný přístup byla snaha vyzkoušet a prezentovat různé dokumentační techniky, což rozsáhlý a dispozičně složitý dům *U tří pávů* umožňuje. Porovnání a zhodnocení postupů, technik a jejich výsledků je pak přidanou hodnotou této práce.

Dokumentační techniky byly syntetizovány z dosavadních praktických zkušeností dokumentátora. V první řadě ze školních praxí na univerzitě Jana Evan-

gelisty Purkyně v Ústí nad Labem, které se uskutečnily pod odborným vedením Dr. Kamila Podroužka Ph.D. a proběhly v letech 2012, 2013 a 2014 v Milešově a v roce 2016 v Zahořanech. K rozšíření obzorů přispěly odborné praxe na Otto-Friedrich Universität v Bamberku pod odborným vedením Jürgena Gieseho, M.A. v letech 2017 a 2018 na zámku v Redwitz an der Rodach. V neposlední řadě pak pracovní zkušenosti autora pod vedením Dipl.-Ing. Petera Dresena a ve firmě Format4Plus GmbH.

Tyto různé zdroje poznání dokumentačních technik vedly ke snaze vyzkoušet tyto postupy, případně jejich kombinací nalézt techniku, která bude pro splnění zadání v rámci technických a časových možností nejefektivnější. Omezení plynula především z jasně daného počtu dokumentátorů na pracovišti a dostupné dokumentační techniky. V tomto případě dokumentaci prováděl jediný člověk. Zároveň byla technická výbava omezena možnostmi dokumentátora.

Personálním omezením se zúžily možnosti dokumentace o techniky, které vyžadují dvě a více osob. Což platí například o použití měřického pásma. I v případě použití laserového dálkoměru se mohou vyskytnout při dokumentaci situace, kdy je pro měření potřeba spolupráce figuranta.¹² Rovněž je jeden dokumentátor zpravidla pomalejší. Při spolupráci více osob je možné, aby jeden člověk zaměřoval a druhý jeho naměřené míry zapisoval do náčrtku či rovnou v terénu vynášel (buď na papír či na počítači). Secvičená skupina disponuje navíc pracovními návyky eliminujícími do dokumentace vnášenou chybu.

Technické omezení bylo způsobeno především finančními možnostmi dokumentátora. Pro takto komplikovaný objekt by byla v ideálním případě použita totální stanice, její pořizovací náklady jsou však příliš vysoké.¹³ Jako hlavní měřicí přístroj tak byl používán laserový dálkoměr Leica DISTO X310, u kterého jsou pořizovací náklady nesrovnatelně nižší.¹⁴ Je nutné dodat, že tento měřicí přístroj disponuje vnitřním sklonoměrem a je tak možné pro půdorys měřit i body, které jsou v různých výškových hladinách. Měření tímto přístrojem pak bylo doplněno měřením svinovacím metrem. Ten byl využíván při měření délek do zhruba 0,5 metru. K odečtení některých těžko dostupných měř pak byl použit skládací dvoumetr.¹⁵ Dále byl použit samonivelující křížový laser.

¹² Tj. člověka, který přidrží při hraně nedosažitelné paprskem plochu, na kterou paprsek může dopadnout. Například z vnější strany budovy, kdy je potřeba odebrat míry od dvou nároží stavby, a není tak možné laserový paprsek namířit přímo na plochu stavby. Figurant může přidržet u rohu plochu pro odraz paprsku – zpravidla desky, do kterých jinak zapisuje naměřené míry.

¹³ Pořizovací cenu totální stanice lze srovnat s cenou automobilu.

¹⁴ Cena laserových dálkoměrů se pohybuje okolo ceny mobilních telefonů.

¹⁵ Například šířka hambalků či vaznic v krovu ve výšce více než 2,5 metru. Za tímto účelem byl použit skládací dvoumetr, který měl aretaci v úhlech 90, 180, 270 a 360 stupňů, takže při zvednutí do výšky a přiložení např. k hambalku se neohnul. Což bývá poměrně častý problém. Navíc lze pak takový metr použít jako úhelník, například při ověřování, zda je špaleta či zárubeň pravoúhlá.

Časová posloupnost práce a techniky měření

Dokumentace byla prováděna v několika fázích v závislosti na časových možnostech dokumentátora vždy v několikátýdenních blocích.

První fáze trvala zhruba 2 týdny v dubnu roku 2017. Během ní byl vyhotoven půdorys sklepů a půdorys většiny průjezdu.

Druhá fáze probíhala zhruba 4 týdny v únoru roku 2018. Byl vyhotoven půdorys 1. a 2. patra, dále půdorys krovu a zhruba polovina celkového rozsahu příčného a podélného řezu podlažími.

Třetí fáze trvala zhruba po dobu 6 týdnů v červnu až červenci roku 2018. V této fázi byl vyhotoven půdorys přízemí a dále byly dokončeny řezy a doměřeny detaily v závislosti na měřítku. Byla provedena fotografická dokumentace a za použití techniky *Structure from motion* (viz dále) byly vyhotoveny pohledy.

Čtvrtá fáze byla uskutečněna během 2 týdnů v září a říjnu roku 2018. Během ní byly provedeny opravy měření a slovní popis objektu.

Trigonometrická technika

Za techniku stavebního měření byla v případě půdorysů a řezů zvolena trigonometrie. Princip trigonometrie spočívá v nalezení neznámého bodu ze dvou známých. Takto užitou technikou měření se stavba v jednotlivých řezových rovinách v průběhu práce promění v soustavu trojúhelníků. Vrcholy těchto trojúhelníků se nachází na jednotlivých měřících stanovištích a měřených bodech, čili v určitých místech v prostoru. Většinou však mají tyto body obě funkce. Z toho plyne hlavní problém této techniky. Technika trigonometrie musí mít vždy svůj počátek ve dvou známých bodech, které vytváří základní úsečku. S postupujícím měřením, tedy při opakovaném použití měřeného bodu jako měřícího stanoviště, roste chyba dalšího měření vůči původnímu stanovišti.

Typickým příkladem je zaměřování skrz dveřní otvor, kdy se z jedné místnosti *proměřuje* do druhé. Záručně dveří, které byly změřeny z jedné místnosti, pak slouží jako měřící stanoviště pro druhou místnost. Záručně jsou však zpravidla příliš blízko u sebe vzhledem ke třetímu měřenému bodu a úhel měření je tak příliš ostrý. Ideální úhel, který svírají měřičské přímky, je 90° , respektive při praktickém měření někde mezi 60° až 120° . Při příliš ostrém nebo tupém úhlu se chyba zvětšuje. Problémem není, že by druhá místnost nebyla zaměřena přesně, tato chyba se při měření z dalších míst v místnosti eliminuje. Problémem je vzájemné napojení jednotlivých místností, jelikož dveřní otvor pak funguje jako jakýsi kloub, okolo kterého se obě místnosti vůči sobě navzájem v závislosti na chybě otáčejí. Může se tak poměrně snadno stát, že přestože je zeď mezi místnostmi všude stejně široká, tak při měření vyjde na jednom konci širší než na druhém v důsledku pootočením místností vůči sobě. I přes tento problém je trigonometrie zřejmě nejefektivnější technika. Způsob, jak eliminovat problém kloubu mezi místnostmi, byl vyzkoušen v druhé fázi měření.

Ortogonalní technika

Ortogonalní technika spočívá v použití pravouhlých os, proložených skrz prostor. V pravém úhlu se pak oměřují vzdálenosti jednotlivých měřených míst k těmto osám. Fyzicky mohou být v prostoru osy vyznačeny nataženým zednickým provázkem, nakresleny tesařskou tužkou, křídou či nasvíceny laserovým křížem. Ortogonalní metoda má velkou nevýhodu v tom, že je velmi zdlouhavá. Je však velmi efektivní v prostorech, které jsou dlouhé a úzké a zmíněná trigonometrie v nich má problémy s chybou způsobenou příliš ostrým úhlem měření. Lze zkombinovat i více ortogonálních sítí tím, že na průsečíku dvou nepravoúhlých os se změří jejich úhel.¹⁶

Structure from motion

Structure from motion či zkráceně SFM je technika, která vytváří 3D modely pomocí velkého množství fotografií. Objekt, jehož 3D model by měl být vytvořen, se nafotí z různých úhlů a následně se v příslušném softwaru vypočítá model.¹⁷ Program porovnává podobná místa na fotografiích a ty následně mezi sebou propojí. Proto je důležité vytvářet fotografie z různých míst a úhlů. Zároveň musí mít systém fotografií poměrně vysokou míru překryvu, doporučená je minimálně polovina, ideálně přes 70 %. U fotoaparátu by rovněž během focení snímků pro SFM neměl být měněn zoom.¹⁸ Tato metoda byla v této práci použita za účelem získání ortogonálního pohledu na jihozápadní a jihovýchodní fasádu domu. Při vyhotovení 3D modelu průčelí domu *U tří pánů* do Palackého náměstí bylo použito pro vypočítání modelu 256 fotografií.¹⁹ Vzhledem k potřebě získat snímky ideálně z co nejvíce úhlů se pro získání fotografií pro SFM běžně využívají drony. Fotografie pořízené za účelem vypracování této práce však byly pořízeny pouze ze země.²⁰

Volba řezových rovin

Půdorysy jsou vedeny zhruba 1,2 metru nad úrovní podlahy. V případě suterénu byla rovina půdorysu měněna tak, aby neprotínala schodiště ani

¹⁶ Typicky se natahování šňůr a měření jejich úhlu vůči sobě užívá již od středověku pro zaměřování dolů. Přesnost takto zaměřených důlních děl je velmi vysoká a navíc může poskytovat nejen půdorysnou projekci, ale i údaj o stoupání či klesání. Princip je vlastně stejný jako u dnešních totálních stanic. Uvedenou technikou je získán údaj vzdálenosti a horizontální a vertikální úhel.

¹⁷ Za tímto účelem byla použita třicetidenní trial verze programu *Agisoft PhotoScan Professional*.

¹⁸ Program s tím může mít problémy a nemusí dojít ke správnému vykreslení.

¹⁹ Doporučené množství snímků pro takto rozsáhlou fasádu by za normálních okolností bylo 2x až 3x větší.

²⁰ Informace k SFM vycházejí z přednášek o této metodě na Institut für Archeologie, Denkmalkunde und Kunstgeschichte, Otto-Friedrich Universität Bamberg.

klenby.²¹

Řez A – A' je veden v suterénu celým schodištěm, v přízemí a patrech je pak veden místnostmi X.01 – X.04. V severovýchodní části je řez veden dvorem tak, aby neprotínal dvorní křídlo, v případě pater tak prochází pavlačí. V krovu je veden hřebenem střechy. Pohled řezu je směřován k severozápadu. Řez B – B' je ve sklepě veden skrz místnosti S.05, S.06 a S.07, v přízemí pak skrz místnosti P.03 a P.06. V mezipatře vede místnostmi M.06, M.04 a schodišťovou podestou M.05. V patrech prochází místnostmi X.03 a chodbami X.09 a následně schodišťovými podestami. Schodiště mezi 2. patrem a podkrovím řez protíná. Pohledem se řez obrací směrem na jihozápad. Dveřní a okenní výplně, které jsou v řezové rovině, jsou pro přehlednost ignorovány. Výplně jsou zobrazeny v pohledu.

První fáze dokumentace

První fáze dokumentace byla zahájena v prostorech sklepů. Technika dokumentace byla přísně trigonometrická. Za základní míru prostoru sklepa byla zvolena stěna S.03c, od které se pak celé měření odvíjelo.

Postup byl zvolen tak, že nejprve byl vytvořen náčrt, do kterého byly pak zanášeny jednotlivé míry. Po skončení měření bylo mimo dokumentované prostory přistoupeno k samotnému vynášení. Tento postup byl problematický hned z několika důvodů. Předně samotný charakter zdíva sklepů, které je rezné z lomového kamene, neumožňoval zcela přesně zachytit skutečný kout místnosti. Rovněž ztížené světelné podmínky neumožňovaly řádně označit každé měřené místo například křížkem tesařskou tužkou.²² Dopad laserového paprsku se tak z různých měřících stanovišť lišil, což mělo v kombinaci se značně členitým zdívem za následek poměrně velkou nepřesnost ve výsledných hodnotách měření. V situaci, kdy rýsování probíhalo již na jiném místě, než samotné měření, to mělo za následek často naprostou nemožnost vynášení naměřených měř až do dalšího měřícího dne, kdy byla měření zpřesněna.

Dalším postupem, který se záhy ukázal jako problematický, bylo zaměřování prostorů do velkých detailů, například měření rámu dveří. To se ukázalo jako poměrně zbytečné v situaci, kdy nebylo možné vynést základní rozměry místnosti vzhledem k výše zmíněným nepřesnostem. Z údajů naměřených během jednoho dne tak bylo možné s jistotou pohybuující v tolerovatelné chybě vynést jen desetinu hodnot. Z důvodů takto nízké efektivity bylo nutné přistoupit ke změnám v technice dokumentace, které se projeví v další fázi měření. V první fázi dokumentace rovněž nebyl k dispozici laserový kříž, který

²¹ Neboť v takovém případě jsou plány zkreslené či nepřehledné. V případě víceúrovňových sklepů by při zachování stejné řezové roviny došlo buď k protnutí klenby – prostor by se pak zdál menší, či k protnutí schodiště, které by se pak pro „čtenáře“ plánů jevílo jako slepé, náhle ukončené.

²² Vzhledem k pozdějším zkušenostem autora by v takovém případě bylo možné použít křídu.

poskytuje možnost jednoduchého vyznačení vodorovné i svislé linie a tím i základního užití ortogonální techniky.

Druhá fáze dokumentace

Během druhé fáze byla zdokumentována aspoň v základních mírách většina objektu. Metoda dokumentace byla do jisté míry ovlivněna způsobem dokumentace historických objektů praktikovanými na univerzitě v Bamberku. IADK²³ však při dokumentaci používá přísně ortogonální metodu bez použití laserových dálkoměrů, která je v případě jediného dokumentátora neproveditelná. Přesto bylo možné některé dokumentační zásady a postupy aplikovat i v případě dokumentace domu *U tří pávů*.

Jednou z nich je zásada vynášení naměřených hodnot na místě. Tedy rýsovací práce provádět přímo během měření v dokumentovaném objektu. Eliminuje se tak situace, kdy nepřesně naměřené hodnoty neumožňují zkonstruovat zobrazení a celý proces vynášení je tak zastaven, dokud se neprovedou opravná měření. Ta se v tomto případě provádějí okamžitě.

Pro zaměření pater byla použita technika, při které bylo zkombinováno užívání os při ortogonální technice s technikou trigonometrickou. V případě prvního patra byl natažen zednický provázek ve vodorovné poloze skrz prostory 1.13, 1.12, 1.10, 1.09 a 1.08. V případě druhého patra skrz prostory 2.13, 2.10, 2.09 a 2.08. Na provázcích byly následně vyznačeny body po jednom metru, které pak byly využívány jako měřicí stanoviště pro trigonometrickou techniku. V případě druhého patra byl ještě použit v prostorách 2.02, 2.03 a 2.04 laserový kříž. Pomocí světelného paprsku pak byly v prostoru označeny body pro trigonometrickou metodu.²⁴ Jednotlivá patra pak byla na sebe napojena skrz prostor schodiště a později byla ještě mírně pootočena v závislosti na vnějších hranách obvodových zdí.²⁵

Jelikož druhá fáze dokumentace probíhala v únoru, tak byla komplikována nízkými teplotami a kratší dobou přirozeného světla.²⁶

Třetí fáze dokumentace

Ve třetí fázi dokumentace byl zaměřován vnitřní prostor přízemí, tedy místnosti P.01 – P.08. Jelikož se jedná o poměrně otevřený prostor, byla pro měření použita trigonometrická technika s vynášením vlastních pomocných měřících stanovišť v prostoru. Za základní linii byla zvolena stěna, která

²³ Institut für Archeologie, Denkmalkunde und Kunstgeschichte, Otto-Friedrich Universität Bamberg.

²⁴ Aby nedošlo k zbytečnému poškození parketové podlahy, tak na ni byla nalepena papírová lepicí páska, na kterou byla následně tesařskou tužkou vynesena značka.

²⁵ Tedy aby hrany jihovýchodního a jihozápadního průčelí v řezu byly ve všech podlažích paralelní.

²⁶ Dům je odpojen od elektrické sítě.

prochází přes dvě místnosti P.03d a P.06d. Na ni byly následně vyznačeny další body. V jednotlivých prostorách byl pak postaven stativ s laserovým dálkoměrem, kterým se nejprve oměřily minimálně tři známé body pro správné zakreslení měřicího místa. Následně se z daného místa oměřily veškeré body z toho místa viditelné. Základní míry takto zjištěné pak byly doplněny klasickým trigonometrickým měřením.

Během této fáze byla rovněž provedena fotografická dokumentace objektu. Fotografie jihozápadní a jihovýchodní fasády pak byly pomocí metody SFM převedeny do 3D modelu. Ten byl použit pro vytvoření pohledů a rovněž pro zjištění průběhu vnějších hran v půdorysech a řezech.

Čtvrtá fáze dokumentace

V poslední fázi dokumentace byly do pohledů a řezů doměřeny komíny a v případě pohledu na jihovýchodní průčelí byl doměřen rizalit. Rovněž byl proveden slovní popis objektu. Ten byl nejprve zaznamenán na diktafon a následně přepsán. Během provádění tohoto popisu byly rovněž doměřovány detaily, jako komínové otvory, zazdívky a další tušené hrany ve zdivu. Jednotlivé míry byly rovněž slovně zaznamenány na nahrávací zařízení a vyneseny až při kancelářském zpracování.

Vynášení měř

K vynášení naměřených měř a tvorbě výsledné plánové dokumentace byla použita studentská verze programu AutoCAD 2019 s mustrem²⁷ používaným CDDKD FF UJEP.²⁸ Prostředí CAD umožňuje rýsování v měřítku 1 : 1 a následně vytištění plánů v libovolném měřítku. Proto je vhodné na tomto místě poznamenat, že plány byly vytvářeny pro měřítko 1 : 50. Nebyly tedy například vynášeny hrany v pohledu, které byly od sebe vzdáleny méně než 2,5 cm. Při měřítku 1 : 50 a tloušťce *tlusté* čáry 0,25 mm by se tak při pohledu slily do jedné *velmi tlusté* čáry.

Během vynášení naměřených hodnot došlo k určitému zjednodušení některých prvků za účelem vystižení jejich podstaty. Například použití interpolace²⁹ pro vynesení oblouků kleneb. Ve většině případů byly klenby měřeny v patkách a vrcholech a následně proloženy příslušnou křivkou.

²⁷ Jednotlivé vrstvy s typem, tloušťkou a barvou čáry. Mustr rovněž obsahuje tabulku na výsledný výkres, která byla bez úprav použita.

²⁸ Centrum pro dokumentaci a digitalizaci kulturního dědictví. Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně.

²⁹ V případě měření více než tří bodů na jednom oblouku klenby byla použita aproximace.

PŘEHLED URBANISTICKÉHO A ARCHITEKTONICKÉHO VÝVOJE MĚSTA S AKCENTEM NA PALACKÉHO NÁMĚSTÍ

Označení vybraných domů na Palackého náměstí v písemných pramenech

Dům *U tří pávů* (čp. 379) má v historických pramenech několik označení. Podle starého domovního znamení je už od středověku nazýván *U Pávů*, *U tří pávů* či *Pávovský*. Další označení se vztahují k osobám jednotlivých vlastníků. Tedy *Jakuba Truhláře*, *Sedlářovský* a *Janovkovský* (*Fiala* čp. 379). Tento způsob nazývání domu se v tomto případě udržel do dnešních dnů, kdy se lze setkat s označením jako *bývalé potraviny*, dům *naproti budíku*³⁰ či trochu paradoxně *vedle parku U tří pávů*.

Dnešní park *U tří pávů* stojí na parcele domu, který se podle domovního znamení nazýval *Pštrosovský*, či podle výrazných vlastníků *Straškytlovský*, *U Kurvymátere* a *Dicastovský*. Když byl dům po třicetileté válce přeměněn v zahradu, přeneslo se na ni označení z vedle stojícího domu, tedy *U tří pávů* (*Fiala* čp. 379a).

Sousední dům *U tří lvů* (čp. 378) má své označení rovněž podle domovního znamení. V písemných pramenech se lze setkat i s označeními podle vlastníků *Benuciusovský* a *Lojtlavský*. Dům *Sankturinovský* (čp. 377) který blok uzavírá, dostal své označení podle Sancturina z Nedvojovic. Ten si tento dům koupil v roce 1503 a od té doby stavba jiné označení nemá.

Od počátků historického osídlení do husitských válek

Počátky osídlení dnešního centra Kutné Hory spadají do 2. poloviny 13. století, kdy došlo (převážně na pozemcích tehdy již existujícího sedleckého kláštera) k objevení rozsáhlých ložisek stříbra. Tento „sběh ke Kutně“ či „úprk k Hoře“ měl za následek, že se během několika let v kutnohorském důlním revíru soustředily desetitisíce lidí toužících zde zbohatnout.³¹

Urbanismus středověkého jádra města se na první pohled liší od měst, která byla v té době cíleně založena.³² Sedlecký opat Heidenreich byl proti tomu, aby hornická osada získala městský statut, který je tak doložen až od roku 1308.³³

³⁰ Případně *naproti hodinám*. *Hodiny* či *budík*, to jsou pro kutnohoráky známé secesní hodiny v dolní části Palackého náměstí, zavěšené na nároží domu čp. 509.

³¹ Za zmínku stojí národnostní jazyková diverzita svědčící o věhlasu ložisek v celém středoevropském regionu. Skladatel ze Štýrska zmiňuje havíře z Míšeňska, Plíseňska, Pomořan, Uher, Polska i odjinud. Otázkou pro případný budoucí průzkum středověkých jader kutnohorských domů může být, zda se tato rozdílnost v původu osídlenců projevila i v rozdílnosti stavebních typů (*Šimůnek 2010, 4*).

³² Například České Budějovice, Klatovy, Nový Bydžov či nedaleký Kolín a Čáslav (*Šimůnek 2010, 4*).

³³ V *Ius regale montanorum* z roku 1300 je Kutná Hora, na rozdíl od ostatních měst,

Právní historik Adolf Zycha uvažoval, že pro získání statutu města pro hornickou osadu musel panovník nějakým způsobem získat půdu od sedleckého kláštera a vyvázat ji z poddanských poměrů (*Šimůnek 2010, 6*). Pak mohlo teprve následovat samotné založení. Je ovšem stále otevřena otázka, zda se jednalo pouze o právní akt, či práci lokátorů. Přestože starší literatura zakladatelský záměr nepředpokládá, v posledních letech se na toto téma živě diskutuje, především v souvislosti s rozvržením města. To sice na první pohled vypadá chaoticky, zejména při srovnání s šachovnicovitou uliční sítí měst založených „na zelené louce“, přesto ale v něm lze nalézt určitý urbanistický záměr (*Šimůnek 2010, 6*).

Především jsou zde patrné některé cestní systémy. Jednak na ose sedlecký klášter – Kouřim a dále na ose Čáslav – Kolín.³⁴ Osa Čáslav – Kolín však nebyla zcela přirozená, jelikož tzv. Haberská stezka (z Moravy přes Čáslav na Kolín a Prahu) vedla skrz nedaleký Malín,³⁵ a tak například Václav IV., který v Kutné Hoře často pobýval, dával kupcům za povinnost procházet přes Kutnou Horu (*Šimůnek 2010, 6*).

Město ohrazené hradbami se nacházelo zhruba na čtvercovém půdorysu³⁶ s velkým obdélným náměstím uprostřed. Náměstí se nacházelo mezi dnešními ulicemi Kollárova a Šultysova a teprve později bylo zastavěno blokem domů, ve kterém ležela mimo jiné radnice a masné krámy.³⁷ Politickým i ekonomickým centrem byl Vlašský dvůr, mincovna a sídlo panovníka, založený na konci 13. století. V předhusitské Kutné Hoře žilo kolem 8000 obyvatel (*Šimůnek 2010, 7*).

Centrum města leží mezi významnými důlními pásmy Oselským a Roveňským, důlní díla se vyskytovala i v samotném centru (*Šimůnek 2010, 6*). V jádru města jsou odpady z těžby a haldy hlušiny. Ta se nachází i v základech domu *U tří pávů*. Jak vyplývá z inženýrskogeologického průzkumu, tak navážky jdou

uváděna pouze jako *mons*, tedy oblast horního práva.

³⁴ Cesta ze sedleckého kláštera na Kouřim (a dále na Prahu) procházela ulicí Jiřfho z Poděbrad, která přechází ve Václavské náměstí, a nějakým způsobem se pak napojovala (asi v místě Kamenné kašny) na ulici Husovu. Kolínská cesta, která vedla kolmo na tuto osu ulicí Českou, patrně byla méně významná. Směr na Čáslav vznikl větvením cesty z Kouřimi k sedleckému klášteru asi někde v místech Kamenné kašny. Dále jde ulicí Husovou na Palackého náměstí, kde uvozuje jeho jižní stranu. Tam se stáčí na Havlíčkovo náměstí a pokračuje přes Jungmannovo náměstí směrem na Čáslav. (*Herout 1949*)

³⁵ Ostatně silnice 1. třídy Čáslav – Kolín nedaleko Malína vede dodnes.

³⁶ Tedy zřejmě bez appendixu s chrámem sv. Barbory a jezuitskou kolejí. A také východní části kolem kostela Panny Marie na Náměti a Jungmannova náměstí.

³⁷ Jaroslav Herout (1949) dokonce předpokládal, že se v počátcích města náměstí rozkládalo od dnešní ulice Kollárovy až k ulici Lierově, kde ho uzavíral *Havířský dům* (nyní zvaný *Spolkový dům*). Resp. že náměstí tvořilo trojúhelník mezi ulicemi Kollárova, Husova a Václavským náměstím (tedy v dodnes jasně patrné vidlici dálkových cest z Prahy směrem k sedleckému klášteru či na Čáslav). Rovněž uvažoval, že bylo původně volně prostranství dnešního Palackého náměstí zastavěno až ke konci 15. století (v 90. letech 15. stol. byl celý blok těchto domů odkoupen pro radnici, která shořela roku 1770).

do hloubky zhruba 2 m pod povrch náměstí, tedy asi do poloviny výšky sklepního prostoru S.01 – S.04 (*Absolon 2019*, řez 14-14'). Na úroveň podlahy tohoto prostoru, tedy zhruba do hloubky 5,2 metru jdou pak spráše. Ručním vrtem přímo ve zmiňovaném sklepním prostoru byly do hloubky přes 1,1 metru zjištěny jemně písčité slíny.³⁸

Události husitských válek

Na historii města se velmi negativně podepsaly husitské války. Zatímco husité vypálili v dubnu 1421 sedlecký klášter, císař Zikmund nechal během svého kvapného ústupu v lednu 1422 založit požár, při němž lehla popelem velká část města. V bitvě s Žižkou u Habrů pak zanikly předhusitské kutnohorské písemnosti, které s sebou protihusitsky smýšlející prchající měšťané odváželi. Druhá rána přišla, když město v červnu 1424 obsadil Jan Žižka a nechal je rovněž vypálit (*Šimůnek 2010*, 8-9). Je takřka jisté, že jakákoli stavba stojící na místě domu čp. 379 byla těmito požáry postižena.

Tyto dva ničivé požáry zničily téměř vše, co mohla Kutná Hora nabídnout k poznání vrcholně gotické architektury městských domů. Naopak ale daly prostor pro rozsáhlou přestavbu města v pozdní gotice, především v jagellonské době. Tehdy se Kutná Hora vrací zpátky na výsluní, které se projevilo v architektuře i výtvarném umění obecně. Konečně, sám Vladislav Jagellonský byl ve Vlašském dvoře v Kutné Hoře zvolen českým králem (*Šimůnek 2010*, 9).

Jagellonská doba

Jagellonská doba je pro nejbližší okolí sledovaného domu důležitá především zřízením nové radnice. Starší radniční budova v bloku domů mezi ulicemi Kollárovou a Šultysovou byla zničena během požárů za husitských válek, snad v roce 1424 (*Šimek 1925*). Následně se provizorně přesunula do domu v bloku mezi ulicemi Rejskovou a Husovou. Teprve v roce 1499 byla zřízena nová radnice přestavbou celého bloku domů.³⁹ Tato nově zřízená radnice zabírala většinu plochy dnešního Palackého náměstí a ve své době se jednalo o největší radniční útvar v Čechách. Mezi lety 1504 – 1510 byla navíc dále zdokonalována (*Šimůnek*

³⁸ Výpis z inženýrskogeologické dokumentace k ručnímu vrtu G10 ve sklepě domu čp. 379: „*Nadm. výška: sklep 243,87 m, terén před domem na náměstí 248,5 m; Podz. voda: 0,90 m (naražená). 0-0,10 hlinitopísčítá navážka; -0,90 šedé, silně vápenité, jemně písčité slíny, drobtovitě rozpadavé; -0,95 dtto, vlhké až kašovitě; -1,10 šedý, jemně písčítý, drobtovitě rozpadavý slín, drobtovitě až lístkovitě rozpadavý.*“ (*Absolon 2018*, dokumentační bod 64).

³⁹ První dům z bloku byl městem zakoupen již v roce 1493. Zbytek byl dokoupen ve zmiňovaném roce 1499. Není bez zajímavosti, že jeden z domů koupilo město za 730 kop. Pro srovnání, Jakub Řezbář koupil dům *U tří pávů* v roce 1509 za 80 kop. Podobným způsobem – koupí privátního domu – byla ve stejné době (r.1494) zřízena radnice v Kolíně. (*Šimek 1925*)

2010, 10-11). Radnice byla patrová a byla průchozí ve směru východ-západ, tedy od ulice Husovy do ulice Tylovky. Přístupná byla rovněž ze severu, tedy od dnešního hotelu Mědínek (*Šimůnek 2010*, mapový list 46).

Je tedy dobré mít na paměti, že pohledově exponované západní průčelí domu *U tří pávů*, které se dnes otevírá do prostoru rozlehlého náměstí, se uplatňovalo pouze v uličce mezi tímto domem a radnicí.

Barokní doba

Od 30. let 16. století město ekonomicky stagnuje (*Šimůnek 2010*, 11). Nalezení ložisek stříbra v oblasti Jáchymova a následně celková devalvace ceny drahých kovů jejich importem z Nového světa spolu se snižováním výnosů dolů se podepsaly na ekonomice kutnohorského důlního revíru. Klesající prosperita města se odrazila i v poklesu stavební činnosti. Na další stagnaci města se pak podepsaly události třicetileté války, především odchod velké části protestantsky smýšlejících měšťanů do emigrace. Pro Kutnou Horu třicetiletá válka neznamenal jen úbytek obyvatelstva, ale i zastavení stavební činnosti, chátrání a zánik řady domů. Na pozvání mincmistra Viléma Vřesovce se pak v roce 1626 v Kutné Hoře usídlili jezuité, kteří se stali po celou barokní dobu určující kulturní silou ve městě (*Šimůnek 2010*, 11-12).

Asi nejvýznamnější změnou v urbanismu okolí domu *U tří pávů* byl ničivý požár radnice dne 12. srpna 1770. Radnice byla požárem zcela zničena a nebyly ušetřeny ani okolní domy. Ještě několik let poté se radní rozhodovali, zda budovu opravit. Jelikož ruiny ohrožovaly své okolí a s rekonstrukcí to nevypadalo reálně, bylo nakonec v roce 1775 rozhodnuto trosky radnice zcela odstranit, čímž vznikl volný prostor dnešního Palackého náměstí.⁴⁰ Od té doby si zachovává náměstí stejný charakter, který narušila pouze stavba hotelu Mědínek v roce 1963. Kvůli jeho stavbě bylo zbořeno několik domů na severní straně náměstí. Úprava jeho průčelí sice nezapadá do klasicistního charakteru fasád ostatních domů na náměstí, ale podařilo se částečně zachovat hmotu a novostavba svým půdorysem nevybočuje z parcelace zbořených domů.

Obr. 1: Palackého náměstí v Kutné Hoře s předpokládanou polohou zaniklé radnice. (www.zmizelakutnahora.cz)

⁴⁰ Mimo jiné radní žádali pro radnici i budovy po zrušeném jezuitském řádu (1773), byli však odmítnuti (*Šimek 1925*).

HISTORIE VLASTNICKÝCH VZTAHŮ

Nejstarší zmínky 1492–1509

Nejstarší zmínka, kterou se archivní prací Emanuela Lemingera a Jana Fialy podařilo přiřadit ke sledovanému domu, je z roku 1492. Záznam hovoří o jeho koupi zlatníkem Benešem z Trničí. Ten se však již v roce 1496 „odevzdal dědicky domu“ Václavovi, pregéři z Ferdianovského domu. V roce 1509 prodává dům Václav Žemlička, což je zřejmě stejná osoba jako výše zmíněný Václav pregéf. Dům si od něho kupuje významný kutnohorský umělec Jakub Řezbář⁴¹ za 80 kop grošů českých (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379).

Jakub Řezbář, vlastník domu v letech 1509–1528

Další významný vlastník domu, Jakub Řezbář, pocházel původně z Nymburka. V roce 1509, kdy kupuje dům, byl přijat mezi kutnohorské sousedy. Nejspoději v roce 1515 se oženil s Eliškou Loreckou z Elkuše (či Ylkuše), která vlastnila ve městě již dva domy.

Ačkoli se mnoho jeho děl nedochovalo, je Jakub Řezbář považován za jednoho z nejpřednějších umělců své doby. Za jeho nejvýznamnější zakázku lze bezpochyby označit oltářní archu pro chrám sv. Barbory z r. 1502.⁴² Dále vytvořil sousoší Adama a Evy, které bylo dokončeno roku 1511 a umístěno na radnici, která byla nově zřízena v roce 1499. Jednalo se vlastně o celkovou výzdobu zasedací síně včetně táflování, na které strávil celkem 9 let. Během požáru v roce 1770 toto jeho dílo bohužel rovněž zaniklo. (*Stich – Lunga 2000*, 214-217; *Řehák 1881*)

Poslední z jeho děl, které je třeba zmínit, je výroba archy pro kostel sv. Jakuba v Kutné Hoře z roku 1515. O malířskou výzdobu díla se v tomto případě postaral jiný významný umělec, Hans Elfeldar. Jakub měl na starosti ozdobné rámování obrazů a úpravu řezaných ornamentů, za což dostal 30 kop. Tuto archu však potkal stejný osud jako zmiňovanou archu barborskou.⁴³

Existuje domněnka, že Jakub mohl být i autorem dochované sochy Bolestného Krista (*Řehák 1881*). Ta pochází z doby Řezbářovy aktivní činnosti a jako jedna z mála věcí přežila požár radnice v roce 1770. Většina odborné literatury však s touto myšlenkou nepracuje, jelikož panují nejasnosti kolem datace díla.⁴⁴

⁴¹ V pramenech se lze s jeho jménem setkat i jako Kuba či Kubík, u příjmení pak variace Truhlář či Řezák (*Řehák 1881*).

⁴² Ta však byla v 17. století odstraněna jezuitu a nahrazena barokním oltářem.

⁴³ Byla rovněž odstraněna jezuitu a nahrazena barokním oltářem (*Leminger 1926*, 220-221).

⁴⁴ Jan Kořínek (*Stich – Lunga 2000*, 218) sice o soše Spasitele (*Salvatora*) při popisu radnice píše, ale z jeho textu spíše vyplývá, že z radničních soch je dílem Jakuba Řezbáře pouze sousoší Adama a Evy. *Leminger (1926*, 224-229), *Mudra (2012)* i *Fajt (2012*, 207)

Nejpozději od roku 1515 našel Jakub zálibu ve spekulacích s nemovitostmi. Občas půjčoval peníze, častěji si však půjčoval od jiných. Samotný dům čp. 379 je tak použit jako jistina proti dluhu Adama Zeywartha. Naléhání věřitelů, vymáhajících své pohledávky, nakonec znechutily Jakubu Řezbářovi pobyt v Kutné Hoře a tak se v roce 1526 přestěhoval do Prahy. Tam však byl rok na to proboden kopím od opilého souseda, kterému chtěl bránit v týrání jeho manželky. (*Řehák 1881; Leminger 1926, 219*)

Vdova Eliška z Elkuše splácí roku 1527 dluh za dům, ovšem již v roce 1528 *Pávovský* dům prodává Janu Horskému, sedláři, za 60 kop grošů českých (*Fiala čp. 379; Leminger čp. 379*).

Jan Horský – sedlák, vlastník domu v letech 1528–1572

V letech 1528–1572 vlastnil sledovaný dům sedlák Jan Horský. Ani jemu se nevyhnuly finanční problémy. Syn Jana Horského jménem Josef se kvůli rukojemství za Anežku Slavíkovou dostal do dluhu přes 35 kop českých grošů, které dlužil chlumeckému panství. Kvůli této pohledávce dokonce několik týdnů seděl ve vězení. Jan Horský dluh vyřešil tak, že nechal *Pávovský* dům zapsat do důchodů chlumeckého panství (*Fiala čp. 379; Leminger čp. 379*).

V roce 1572 se Jan Horský se synem Josefem rozhodli vyměnit dům *U tří pávů* s Janem Veverinem za dům *Matrasovský* na Jičínském dvoře. Horský doplatil za dům 24 kop purkrechtních a Veverin se zavázal nést dluh 35 kop 38 grošů důchodů chlumeckého panství za Anežku Slavíkovou (*Fiala čp. 379; Leminger čp. 379*).

Od doby, kdy sledovaný dům vlastnil Jan Horský, byl dům nazýván *Sedlářovský*.

Veverinové, vlastníci domu v letech 1572–1600

Jan Veverin Písecký z Kranichfeldu byl v roce 1563 přijat ke službě v Kutné Hoře jako radní písař. Působil tak do roku 1585, kdy byl na vlastní žádost propuštěn. V roce 1570 byl spolu se svým bratrem Václavem a Adamem Čechtickým nobilitován s predikátem z Kranichfeldu a o rok později obdrželi od císaře Maxmiliána II. k predikátu také erb.⁴⁵ V roce 1589 přivádí před městskou radu svědky a žádá uznání zplození synů Ludvíka a Pavla s manželkou Dorotou.

označují autora sochy Spasitele jako Monogramistu HE. Leminger se domnívá, že by mohlo jít o Hanse Elfeldara, letopočet na podstavci čte 1502 a výslovně se vymezuje proti čtení data jako 1511. Mudra uvádí letopočet 1502 nebo 1511. Fajt připisuje sochu Hansi Elfeldarovi či jeho dílně a dává přednost dataci 1511.

⁴⁵ Písecký z Kranichfeldu: „*Erb: Polcený štít, vpravo v červeném na stříbné skále jeřáb přirozených barev držící v levé noze zlatý kámen. Vlevo pětkrát šikmo děleno černě a zlatě. Na štítě kolčí přilba s černo-zlatými a červeno-stříbrnými příkrývadly a točenící týchž tinktur. Klenotem jsou dva rohy, pravý dělen červeno-stříbrně, levý černo-zlatě, mezi nimi jeřáb ze štítu.*“ (*Jásek 1994, 36*)

V tomto případě je spíš důležité, že dědické právo nežádá pro dceru Zuzanu. Zuzana se totiž na konci roku 1588 provdala proti vůli otce za bakaláře Martina Kochana z Prachové, mimochodem dobrého přítele Mikuláše Dačického z Heslova. Dokonce i samotní šepmistři⁴⁶ se snažili obměkčit srdce tvrdohlavého otce, ovšem marně. Dne 9. října 1590 Jan Veverin zemřel a byl pochován u chrámu sv. Barbory. Jeho vůle však zcela naplněna nebyla. Když se v roce 1592 dělil jeho majetek mezi pozůstalé, dcera Zuzana sice nedostala žádný dům, z „*přebytků*“ si však odnesla necelých 195 kop grošů. Dům *Bednářovský* dostal Pavel Theodor, *Crkáň* matka Dorota a dům *U tří pávů*, oceněný na 250 kop grošů, dostal Ludvík. Ludvík pak vyplatil ostatním ještě přes 55 kop grošů, jelikož cena *Pávovského* domu převyšovala cenu ostatních domů. Všichni čtyři pozůstalí tak odešli se stejným dílem (*Fiala, Veverin; Fiala čp. 379; Leminger čp. 379; Jäger, Veverín; Kapavíková a Vaněk 1984, 52-54*).

Ludvík Veverin z Kranichfeldu vlastnil dům *U tří pávů* 8 let. V roce 1600 ho vyměnil se svým bratrem Pavlem Theodorem za jeho dům *Pekařovský* na Uhelném vrchu, který měl o 50 kop grošů větší cenu, což Ludvík bratrovi doplatil. Ten samý den prodal Pavel Theodor dům *U tří pávů* písaři Janu Piscisovi za 250 kop grošů. (*Fiala čp. 379*).

Jan Piscis, vlastník domu v letech 1600–1617

Jan Piscis z Vysokého Mýta začínal jako správce Vysokostelské školy (u kostela sv. Jakuba) v roce 1583. V tomtéž roce byl povýšen na bakaláře. Následujícího roku z Vysokostelské školy odešel. Oženil se, ale záhy opět ovdověl. Oženil se tedy podruhé s Kateřinou, vdovou po písaři Pavlu Litomyšlském. V roce 1587 se stal radním písařem. V roce 1609 zemřela i jeho druhá žena. Rok nato se potřetí oženil a to se Sabinou, vdovou po Hansi Helmovi.

Již během své písařské činnosti se zabýval též hornictvím a tak byl v roce 1612 jmenován také horním hofmistrem. Během své kariéry měl velké rozepře s Mikulášem Dačickým z Heslova, který ho často osočoval ze špatného hospodaření. Naopak měl dobré vztahy s mincmistrem Vilémem z Vřesovic. Ten ho na jeho žádost v roce 1617 odvolal z funkce horního hofmistra a jmenoval ho naopak prvním konšelem. Jan Piscis měl mnoho synů. Ze zmínek v městských knihách

Obr. 2: Početní groš s erbem Jana Veverina Píseckého z Kranichfeldu, vlastníka domu *U tří pávů* v letech 1572–1590. Průměr 21 mm. (Snímek z elektronového mikroskopu.)

⁴⁶ Místní označení městských radních. V ostatních českých městech bylo v té době běžnější označení *konšel*.

jsou známi tito: Zikmund⁴⁷, Jan⁴⁸, Benjamin, Tobiáš, Samuel a Karel. Jan Piscis zemřel náhle 24. března 1617 a byl pohřben v kostele Panny Marie na Náměti.

Tím však zajímavosti z jeho života nekončí. Odhalení po jeho smrti přímo souvisí se spekulacemi s majetkem, které prováděl za svého života. V roce 1589 koupil „*domeček s kusem svobodných valů*“, ale v zápětí ho v roce 1592 prodal. Od roku 1592 měl dům *pod věží*, pozdější čp. 3 naproti kůru kostela sv. Jakuba. V roce 1600 kupuje dům *U tří pávů*. V roce 1613 je připomínán dům *Veveřkovský* (čp. 400), že mu rovněž patří, a v roce 1616 si k němu přikoupil kus zahrádky. Roku 1592 prodal Piscis zmiňovaný dům *pod věží* kostela sv. Jakuba. 1605 koupil dům *Štěpánovský* pod Vlašským dvorem u Vrchlice. Dále měl dům *Hanušovský*, ten však během požáru roku 1608 vyhořel. Následně však přikoupil Piscis i „*spáleniště*“ vedle svého již vlastněného domu, oba domy jsou dnes čp. 320. K tomu všemu měl v nedalekém Perštejnci ještě dvorec.

Teprve po jeho smrti se přišlo na to, že se nechoval právě hospodárně k obecnímu majetku. Nejprve záznamy hovoří o „*půjčce*“, pak se však přechází na termín „*zpronevěra*“. „*Pravdu měl tedy Dačický*“ konstatuje suše zápis městské knihy. Vdova Sabina tak měla další starosti navíc, neboť veškerý dědický majetek byl po těchto zjištěních obstaven. Celkový dluh Jana Piscise vůči městu se vyšplhal na neuvěřitelných 2000 kop českých grošů. (*Fiala, Piscis; Kapavíková a Vaněk 1984, 64-66*)

Období let 1641–1708

Od období třicetileté války až do roku 1708 byl dům neobývaný – poprvé je zmiňován jako pustý k roku 1637. Majetkové transakce byly zpravidla prováděny společně s vedlejším domem *U tří lvů*, dnes čp. 378.

Vdova po Janu Piscisovi Sabina prodala za přítomnosti jeho synů v roce 1641 dům *U tří pávů* Jiljímu Lojtlovi a jeho manželce Juditě za 50 zlatých rýnských. Dům zde má přízvisko „*pustý*“.⁴⁹ Jiljí Lojtl měl již od roku 1637 ve vlastnictví vedle stojící dům *U tří lvů* (v té době nazývaný *Beniciusovský*). Jeho první ženou byla Judita. Poté, co ovdověl, oženil se s dvojnásobnou vdovou Kateřinou. Dům pravděpodobně nijak nevyužíval, neboť když zemřel, dostal nejstarší syn Pavel dům *U tří lvů* a k němu „*i s tím místem pustým, kdež někdy dům U tří pávů býval*“. Pavel měl následně vyplatit své mladší bratry Tobiáše a Václava po 100 kopách. Prodejní záznamy nehovoří o tom, co se s Pavlem stalo, každopádně když v roce 1675 kupuje domy Jan Grünwald, jsou na straně prodávajících jeho mladší bratři

⁴⁷ Zikmund si roku 1618 vzal za ženu Dorotu. Následně se dal na kněžství, jako evangelík však musel opustit vlast (*Fiala, Piscis*).

⁴⁸ Jan nebyl spokojen s otcovou výchovou a tak utekl do sedleckého kláštera a stal se mnichem. Následně se do toho vložil Mikuláš Dačický a rozmluvil mu to. Jan pak odešel neznámo kam, ale po čase se k otci vrátil. Následně (již po smrti otce) byl pro nepokojné chování uvězněn, propuštěn byl až na příkaz mincmistra Viléma z Vřesovic. (*Fiala, Piscis*)

⁴⁹ Jak bylo zmíněno v kapitole o urbanismu, vlivem válečných událostí třicetileté války došlo k velkému úbytku obyvatelstva a celkové stagnaci.

Tobiáš a Václav Loytlové. Za dům *U tří lvů* spolu s domem *Pávovským „pustým a zruinovaným“* dostali dohromady 350 zlatých rýnských. Jan Grünwald byl „*extraordinárního tácu v půlkraji čáslavském výběřčí*“. Měl za manželku Anežku Veroniku.

V roce 1685 Adam František Náchodský koupil dům *U tří lvů* a vedle toho „*pustý a zruinovaný*“ dům *U tří pávů* od Anežky Veroniky Grünwaldovy za 500 zlatých rýnských. Adam František Náchodský měl dva syny, přičemž oba se dali na řeholní dráhu. Adam Náchodský se přidal k jezuitskému řádu a František jinak Štěpán Náchodský ke Křižovníkům s červeným srdcem, cyriakům.

V roce 1699 získal dům *U tří pávů* do vlastnictví Matěj Vorel. Koupil ho od svého tchána A. F. Náchodského za 100 zlatých rýnských. Dům je stále popisován jako „*pustý a zruinovaný*“. Vorlova žena Justýna však záhy zemřela, neboť když o rok později dne 31. července 1700 píše A. F. Náchodský závěť, zmiňuje svou dceru již jako mrtvou a odkazuje třetí díl své pozůstalosti své vnučce Anně (první dva připadly synům Adamovi a Františkovi). Matěj Vorel jako otec Anny je zde zmiňován rovněž – že může užívat „*obytný dům*“, zřejmě *U tří lvů*, do 14 let své dcery. Matěji Vorlovi se zřejmě povedlo dům *U tří pávů* zrekonstruovat, přesto v něm nebydlel, neboť když ho v roce 1708 prodává Theofilu Janovkovi a jeho manželce Kateřině, je popisován jako „*místo pusté, již v nový dům vystavěné*“. Rovněž cena stoupla ze 100 zlatých na 250 zlatých rýnských. (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379)

Janovkovi, majitelé domu 1708–1806

Theofil Janovka byl synem Tomáše Theofila Janovky, dalšího z radních písařů. Kšaft Tomáše Theofila Janovky z roku 1680 zmiňuje, že měl 12 dětí. Kšaft jeho ženy Justýny z roku 1710 mluví o dětech Františkovi, Tomášovi, Theofilovi a Apoléně a o vnučatech po zesnulém Janovi (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379). V roce 1710 si Theofil Janovka s ženou Kateřinou přikupují „*maštalku*“ za 55 zlatých rýnských od Karla Kubína, v té době vlastníka *Sankturinovského* domu čp. 377 (*Fiala* čp. 377).

V následujících letech jsou vlastnické poměry v případě domu *U tří pávů* nejisté. Další záznam je až z roku 1806, kdy se prodává dům v dražbě z pozůstalosti Petra Janovky. Jistý vhled mohou do rodinné situace Janovkových vnést záznamy o vedlejší domě *U tří lvů*. V roce 1717 kupuje Jan Theofil Janovka, snad syn Tomáše Theofila, dům *U tří lvů* od zmiňované Anny Wershauserové, tedy dcery Jana Vorla a vnučky Adama Františka Náchodského, a to za 750 zlatých rýnských. V roce 1724 „*Theofil starší Janovka*“, který je v prameni zmiňován jako „*starší radní*“, odevzdává půl domu *U tří lvů* svému synovi Theofilovi Františkovi Janovkovi. Pokud tento syn zdědil i dům *U tří pávů*, pak se z jeho pozůstalosti stal vlastníctvím jeho ženy Rozálie, která se ujímá majetku v roce 1762. Ve stejném roce prodává dům *U tří lvů* za 1000 zlatých rýnských Ignáci Františku Slavíkovi a jeho ženě Kateřině. Tento záznam hovoří o domě *U tří pávů* jako o *Janovkovském*. V dalších záznamech se již dům *U tří pávů* nevyskytuje až

do zmiňované dražby. (*Fiala* čp. 378; *Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379)

Významnou událostí v době, kdy dům vlastnili Janovkovi, je požár roku 1770. Požár, který dne 12. srpna 1770 zcela zničil budovu radnice, byl již popsán v kapitole *Barokní doba*. Jak byl tímto požárem postižen dům *U tří pávů*, stojící v těsné blízkosti radnice, se bohužel z písemných pramenů nelze dočíst. Existuje však zmínka o vedle stojícím domu *U tří lvů*, kterou lze s požárem radnice spojit. V záznamu z roku 1779, kdy se Ignác Theofil Slavík ujímá po prarodičích domu *U tří lvů*, je stav tohoto domu popsán jako „*pohořelý*“ (*Fiala* čp. 378). Na základě písemných pramenů se lze tedy pouze domnívat, že byl dům *U tří pávů* požárem radnice v roce 1770 poškozen rovněž.

Kmochovi, vlastníci domu v letech 1806–1832

V roce 1806 proběhla zmiňovaná dražba majetku z pozůstalosti Petra Janovky. Vlastníkem domu *U tří pávů* se tak stal Josef Kmoch.⁵⁰ Z jeho pozůstalosti pak přešel dům na jeho ženu Josefu Kmochovou. V roce 1830 umírá i ona a domu se ujímají dědicové.⁵¹ V roce 1832 proběhla další dražba a dům při ní koupili František a Marie Widhalmovi.⁵² Od té doby zůstal dům ve vlastnictví této rodiny až do roku 1922.

Widhalmovi, Zängerovi a Zemanovi, vlastníci domu v letech 1832–1922

Po smrti Františka Widhalma v roce 1853 získali dům jako dědictví jeho děti Anna a Jan Widhalmovi. Anna Widhalmová se následně provdala za Matěje Zängera. Od svého bratra a jeho ženy odkoupila v roce 1860 jejich podíl domu a stala se jeho výhradním vlastníkem. V roce 1867 se spoluvlastníkem stal její manžel Matěj.⁵³

Po své matce Anně pak získali v roce 1869 podíl na vlastnictví domu Bedřich a Marie Zängrovi, oba po ¼ podílu. Ještě v tomtéž roce je však Bedřichův podíl rozdělen mezi Marii a jeho otce Matěje. Marie Zängrová se provdala za Františka Zemana. I on se tak od roku 1882 objevuje ve výčtu vlastníků domu. Do roku 1912 ještě dům částečně vlastnily děti Marie a Františka Zemanových, totiž Rudolf Zeman a Ladislava Gallatová.⁵⁴

⁵⁰ Nákup za 6051 zl. B.Z. (resp. 3438 zl. 4 kr. víd. m.) (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379).

⁵¹ Bližší informace ani jména nejsou v záznamu uvedeny.

⁵² Nákup za 3252 zl. 36 kr. C. m. (8130 zl. 30 kr. víd. m.) (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379).

⁵³ Roku 1853 Anna a Jan Widhalm ujali polovici čp. 379 po neb. Františkovi Widhalmovi v 3000 zl. C. m. Roku 1860 Anna Zängrová roz. Widhalmová koupila polovic domu čp. 379 od Marie Widhalmové a Jana Widhalma za 4725 zl. Roku 1867 se Matěj Zänger stal spolumajitelem domu spolu s Annou Zängrovou (polovina v ceně 3150 zl.) (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379)

⁵⁴ *Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379; ČÚZK čp. 379.

Obr. 3: Fotografie z roku 1906 zachycuje Palackého náměstí v době příjmu císaře Františka Josefa I. Dům *U tří pávů* měl v té době přímé nadpraží ve výkladcích přízemí. (ČMS, fotoarchiv)

Rok 1922 – současnost

V roce 1922 celý dům odkoupila od vlastníků *Obchodní a průmyslová banka v Kolíně*. O tři roky později ho prodává *Moravské agrární a průmyslové bance v Brně*. V roce 1931 došlo zřejmě k přejmenování instituce na *Moravskou banku v Brně*. V roce 1956 proběhlo zestátnění banky a novým vlastníkem domu *U tří pávů* se tak stala *Státní banka československá*. Od roku 1958 byl vlastníkem *Místní národní výbor v Kutné Hoře* a dům spravovala jím řízená domovní správa (ČÚZK čp. 379). Ve stejném roce byla v přízemí domu zřízena prodejna potravin Pramen.

V majetku města Kutná Hora zůstal dům i po Sametové revoluci a přes některé pokusy o prodej do soukromých rukou zůstává dům v majetku města dodnes.

Obr. 4: Jihozápadní průčelí domu *U tří pávů* po roce 1925. (ČMS, fotoarchiv)

Obr. 5: Dům *U tří pávů* kolem roku 1945. (ČMS, fotoarchiv)

Obr. 6: Dům *Sankturinovský*, *U tří lvů* a *U tří pávů* roku 1953, ještě před úpravou *Sankturinovského* domu ve 2. polovině 60. let 20. století. (ČMS, fotoarchiv)

ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR

Popis objektu byl proveden podle metodiky stavebněhistorického průzkumu vydané Národním památkovým ústavem (Beránek – Macek 2015). Ke správné interpretaci historických konstrukcí byla použita publikace Jiřího Škabrady *Konstrukce historických staveb* (2003). Specificky v případě krovů pak *Historické krovy* od Jana Vinaře (2010). Pro užití přesné terminologie byl použit *Slabikář návštěvníků památek* od Jaroslava Herouta (2001) a vzorový stavebněhistorický průzkum Kamila Podroužka *Roudnice nad Labem č.p. 58* (2015).

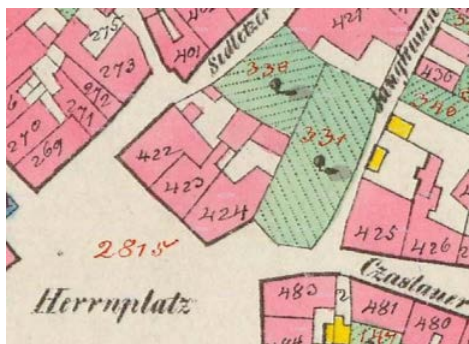
Urbanismus

Urbanistický vývoj jádra Kutné Hory byl již popsán v kapitole *Přehled urbanistického a architektonického vývoje města s akcentem na Palackého náměstí*. Tato část má za cíl především souhrnně popsat situaci, ve které se dům v současné době nachází.

Dům *U tří pávů* stojí v severovýchodní části Palackého náměstí při ústí ulice Tylovy. Blok domů, ve kterém se sledovaný dům nachází, je tvořen kromě něj domem *Sankturinovským* (čp. 377) a domem *U tří lvů* (čp. 378). Dům *Sankturinovský* je v majetku města Kutné Hory a je využíván jako turistické informační centrum, galerie a k různým kulturním akcím. Dům *U tří lvů* je v majetku různých vlastníků a je využíván k bydlení. Do bloku může být zařazen i dům *Knížecí* (čp. 376), který se nachází severovýchodním směrem od

Obr. 7: Výřez z indikační skici stabilního katastru. Dům *U tří pávů* má číslo 424. (<http://archivnimapy.cuzk.cz>)

Obr. 8: Výřez z císařského povinného otisku mapy stabilního katastru Čech (1824-1843). Dům *U tří pávů* má číslo 424. (<http://archivnimapy.cuzk.cz>)

Obr. 9: Výřez ze současné mapy katastru nemovitostí. (<http://nahlizeniidokn.cuzk.cz>)

tří zmiňovaných domů. Je rovněž v majetku města Kutné Hory a sídlí v něm základní umělecká škola. Přestože stojí samostatně, není od zmiňovaných domů oddělen žádnou komunikací, ale pouze zahradou.

V těsném sousedství domu *U tří pávů* je ještě park. Nachází se na místě, kde až do třicetileté války stál dům *Pštrosovský*. Od Palackého náměstí a ulice Libušiny je oddělen ohradní zdí. V současné době je využíván kavárnou, která sídlí v dvorním křídle námi sledovaného objektu. Park je dnes nazýván podle sledovaného domu jako *Park U tří pávů*.

Celková situace

Areál domu, jak je definován v evidenci NPÚ, se skládá z hlavní budovy, dvorního křídla, domku ve dvoře a ohradní zdi. Hlavní budova stojí na stavební parcele číslo 1291/1, dvorní křídlo na parcele 1291/2. Samotný dvůr a patrový domek, uzavírající areál na severovýchodě, stojí na stejné parcele jako hlavní budova, tedy 1291/1. Areál domu byl zapsán do státního seznamu kulturních památek před rokem 1988 a má katalogové číslo 1000154247.⁵⁵ Předmětem zájmu této práce je pouze hlavní budova, nikoli celý areál.

Palackého náměstí se nachází v mírném svahu, přičemž dům leží v jeho dolní části. Zhruba obdélný půdorys domu je ve svahu umístěn tak, že jeho kratší strany stojí na vrstevnicích a delší kolmo na ně. Terén dvora v zadní části parcely je tak umístěn níže, než terén náměstí před západním průčelím.

Dvoupatrový městský dům je orientován na hloubku parcely. Stojí na mírně lichoběžném půdorysu, kdy jihozápadní strana směrem do náměstí je o něco kratší než severovýchodní strana směrem do dvora.

Přestože jihozápadní a jihovýchodní průčelí jsou pojata podobně, lze za důležitější pokládat průčelí jihozápadní, které se obrací do prostoru náměstí a tvoří spolu s podobně pojatými průčelími domů čp. 377 a 378 pohledovou dominantu této strany náměstí. Jihovýchodní průčelí se obrací do Tylovy ulice. Vzhledem k poloze domu na ose západní části Tylovy ulice se jižní průčelí pohledově uplatňuje i v hloubce této ulice. Nároží s jihozápadní i jihovýchodní fasádou se pohledově uplatňuje v jižní části Palackého náměstí. Severovýchodní průčelí se obrací do dvora.

Figura

Dům stojí na mírně lichoběžném půdorysu. V horizontální rovině je dělen na sklepy, přízemí, mezipatro (které dosahuje asi 1/3 plochy přízemí), dvě patra a podkroví. V severovýchodní části vystupuje z půdorysu domu v patrech rizalit,

⁵⁵ „Předmětem ochrany je dům čp. 379 (na č.parc.1291/1) s dvorním křídlem (č.parc.1291/2), domek ve dvoře (na č.parc.1291/1), ohradní zeď (na č.parc.1291/1) a pozemky č.parc. 1291/1, č.parc.1291/2.“ Více informací o evidenci areálu domu jako kulturní památky poskytuje památkový katalog NPÚ, online: <https://pamatkovykatalog.cz/mestansky-dum-2297489>

Obr. 10: Celkový pohled na dům *U tří pávů* z jihu (foto 2017).

kteřý je v přízemí a mezipatře součástí hmoty dvorního traktu. Poměr šířky, délky a výšky základního kvádrů přízemí a pater (bez rizalitu) je 1 : 1,7 : 1,1 ke koruně zdíva a 1,6 k hřebenu střechy. V přízemí se otevírají dva vstupy, jeden do samotných vnitřních prostor přízemí a druhý do průjezdu na dvůr, ze kterého vedou komunikace do dalších úrovní stavby. Střecha budovy je mansardová, nad rizalitem stanová. Hřeben střechy hlavní budovy je od osy východ-západ pootočen o 39 stupňů k jihovýchodu resp. severozápadu.

Průčelí

Jihozápadní průčelí

Jihozápadní průčelí se obrací do Palackého náměstí. Zvedá se z pískovcového omítaného soklu a je zakončené korunou římsou, na níž je nasazena mansardová střecha. Po stranách je fasáda uvozena pilastry, přičemž na úrovni prvního patra je v pravém pilastru na nároží nika pro umístění sochy.⁵⁶ Pilastry tvoří v patrech okenní pole. Vertikálně je průčelí děleno do třech etáží, které jsou od sebe odděleny mezipatrovými římsami. Průčelí je tříosé, přičemž v přízemí se uplatňují pouze dvě vnější okenní osy.

⁵⁶ V nyní prázdné nice se nacházela pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého v životní velikosti, která byla před několika lety sejmuta pravděpodobně za účelem restaurování. Nejstarší zmínka o soše je z roku 1749 (Kegler 2009, 131).

V přízemí jsou okenní otvory O4 s téměř půlkruhovým záklenkem. První a druhé patro jsou prolomeny třemi okenními osami, které jsou od sebe navíc odděleny pilastry. V případě prvního patra jsou pod okenními otvory O1 pravoúhlá parapetní štuková zrcadla a nad okny dynamické nadokenní římsy. Šambrány oken mají v horní části uši. V případě oken druhého patra O2 jsou podokenní římsy vynášeny vždy dvojicí konzol, šambrány jsou rovněž opatřeny ušima a v ose nad každým oknem je ve štku proveden svazkový klenák.

Šambrány jsou tvořeny mírně předstupujícími cihlovým zdívem, které je omítané. Pilastry jsou v prvním patře tvořeny smíšeným zdívem, ve druhém patře zdívem cihlovým s ojedinělými kameny.⁵⁷ Tektonické prvky, tedy sokl, římsy, pilastry a šambrány jsou omítané a natřené bílou barvou, plochy mají v přízemí žlutou a v patrech okrovou barvu.

Jihovýchodní průčelí

Obrací se do Palackého náměstí v místech, kde ústí Tylova ulice. Průčelí má sedm os a je děleno do dvou plánů. V prvním plánu je šest os a v druhém plánu je jedna okenní osa rizalitu.

V prvním plánu se průčelí zvedá z pískovcového omítaného soklu a je zakončené korunní římsou, na níž je nasazena mansardová střecha. Vertikálně je průčelí děleno do třech etáží, které jsou od sebe odděleny mezipatrovými římsami.

Přízemí je v levé části uvozeno pilastrem bez patky. Mezi 4. a 5. osou je plocha průčelí dělena lizénou. Na úrovni přízemí se uplatňuje pouze 1., 3., 4. a 5./6. osa. V posledním případě se jedná o průjezd do dvora D1 se stlačeným záklenkem, který svou šířkou protíná pátou i šestou osu. Třetí osa je na úrovni přízemí prolomena obdélným dveřním otvorem D2 do prostoru P.02. V 1. a 4. ose jsou prolomeny obdélné okenní otvory O4.

V patrech je průčelí rytmizováno pilastry, které vymezují jednotlivá okenní pole. Na úrovni prvního patra je v těle levého nárožního pilastru již zmíněná nika pro umístění sochy. Průčelí není ani v patrech přísně symetrické, byť se to

Obr. 11: Socha sv. Jana Nepomuckého na nároží domu (foto 1990).

⁵⁷ Za nynějšího stavu omítek nelze rozhodnout, jestli byly pilastry dodatečně naplentovány na starší zeď nebo jsou se zdí současné.

tak na první pohled může zdát. Některé okenní osy nejsou uprostřed mezi pilastry či mají mezi pilastry více prostoru než ostatní okenní osy. Při bližším pohledu tak vytváří dojem rytmu 3 - 1 - 2, který již něco napovídá o vnitřní dispozici domu. Okna v obou patrech mají stejnou úpravu jako na jihozápadním průčelí.

Šambrány jsou tvořeny mírně předstupujícím cihlovým zdivem, které je omítané, stejně tak pilastry a lizéna. Tektonické prvky, tedy sokl, římsy, pilastry, lizéna a šambrány, jsou omítané a natřené bílou barvou. Plochy mají v přízemí žlutou a v patrech okrovou barvu. Výjimku tvoří ostění průjezdu do dvora D1, kde se pohledově uplatňuje režný pískovec.

Druhým plánem průčelí je rizalit v pravé části. Jelikož je postaven na dvorním křídle, vystupuje pouze na úrovni pater. Vertikálně je rizalit dělen patrovou římsou. Na úrovni obou pater je prolomen štíhlými a vysokými okenními otvory. Vzhledem ke kubatuře dvorního křídla se okenní otvor prvního patra příliš pohledově neuplatňuje a není tak výtvarně pojednán. Na úrovni druhého patra je okno opatřeno šambránou s horníma ušima, která je však v levé horní části poškozena.

Severovýchodní průčelí

Toto průčelí (obr. 12) se obrací směrem do dvora. Na úrovni přízemí a mezi patra je fasáda zleva ohraničena stavbou dvorního křídla. Průčelí je v přízemí a mezi patra určováno výrazným klenebním pasem vyzděným z cihel a omítaným.

Obr. 12: Pohled na severovýchodní průčelí (foto 2017). Vlevo je dvorní křídlo, na kterém stojí rizalit. Uprostřed je klenební pas otevřený do průjezdu, nad ním pavlače 1. a 2. patra.

V prostoru přízemí se klenební pas otevírá do prostoru průjezdu.⁵⁸ Na úrovni mezi-patra je tento pas opatřen oknem O6. V patrech je v prvním plánu rizalit dělený patrovou římsou a zakončený korunní římsou, na které je osazena stanová střecha. Rizalit je vyzděný z cihlového zdiva.

V druhém plánu (vpravo od rizalitu) jsou obě patra oddělena patrovou římsou a prolomena trojdílnými okny O10. V případě prvního patra jsou doplněna třemi ležatými okny O11. Vlevo od oken prvního patra jsou dveře D29, které spojují vnitřní prostor a terasu na střeše dvorního křídla. V tomto plánu je fasáda rovněž zakončena

Obr. 13: Detail korunní římsy na východním nároží (foto 2018).

Obr. 14: Pohled ze západu na stanovou střechu rizalitu, pultovou střechu pavlače, komín a vláknocementové šablony na střeše hlavní stavby (foto 2018).

korunní římsou, na kterou je osazena pultová střecha. Tato část fasády je v pravé části vynášena zděným cihlovým polopilířem.

Ve třetím plánu (vlevo od rizalitu) je na úrovni prvního a druhého patra prostá stěna zakončená korunní římsou (obr. 13), na níž je osazena mansardová střecha. Tato zeď je vyzděna ze smíšeného zdiva.

Třetí pohled

Hlavní stavba je kryta mansardovou střechou. V horní části je úhel sklonu střechy 35°, v dolní části je plocha střechy prohnutá do křivky. Střecha je prolomena čtyřmi střešními okny O20. Jedno míří na Palackého náměstí, dvě do Tylovky ulice a jedno do dvora. Zhruba v polovině šířky severozápadní strany

⁵⁸ Jednotlivé stěny prostoru průjezdu jsou popsány v architektonickém rozboru dispozice přízemí.

střechy je prolomen vikýř vedoucí do žlabu mezi domy. Vikýř je opatřený dveřmi D44. Střechu protínají tři tělesa zděných komínů a tři roury tahových komínů. Střešní krytinou jsou vláknocementové šablony.

Rizalit je opatřen stanovou střešou (obr. 14) zakončenou makovicí. Tato střecha je kryta rovněž vláknocementovými šablonami. Nad pavlačí druhého patra je pultová střecha krytá plechem.

Dispozice

Přestože je doporučeno číslovat místnosti podle komunikačního schématu (*Beránek – Macek 2015, 23*), v tomto případě je vzhledem ke komplikovanosti dispozice postupováno od jižního nároží. Místnost s pořadovým číslem 01 se tak v každém podlaží (s výjimkou mezipatra) nachází na jižním nároží, tedy směrem do Palackého náměstí. Od této místnosti jde číslování podél obvodové jihozápadní zdi a pak následuje místnost v severozápadní části budovy, odkud jsou jihovýchodním směrem očíslovány zbylé prostory podlaží. V případě mezipatra číslování začíná od největšího prostoru, tedy nad průjezdem.

Rovněž z důvodu přítomnosti mezipatra nebyl použit čistě číselný systém označení jednotlivých místností, ale kombinace čísel a písmen. Označení sklepních prostor jsou tak uvozena literou „S“, přízemí „P“, mezipatra „M“ a krov „K“. V případě pater čísla odpovídají úrovni patra.⁵⁹

Jelikož se jedná o dispozičně poměrně komplikovanou stavbu, je takřka nezbytné při čtení popisu mít k dispozici stavební plány (viz výkresy, kde jsou všechny prostory, stěny a otvory vyznačeny).

Suterén

Suterén domu je přístupný skrz komunikační prostor schodiště, které ze severovýchodní části objektu sestupuje až do hloubky 5,4 metru (měřeno od úrovně náměstí před jz. průčelím). V dolní části je celý prostor místností S.01 – S.04 zaklenut mohutnou plně valenou klenbou z lomového kamene. Uprostřed prostoru je mohutný pilíř 1,1 x 0,9 metru, do kterého jsou svedeny klenební pasy v příčném směru pod mezitraktovou zdí přízemí. Klenební pasy jsou zazděny a jsou v nich ponechány dveřní otvory. Podélně je prostor přepažen cihlovou příčkou.

⁵⁹ V případě, kdy by dům neměl mezipatro, bych použil pouze číselné označení. Přízemí uvozené číslovkou „0“, prostor sklepů pak číslem „-1“, patra pak s číslovkami „1“, „2“ atd. Tento systém se užívá v německém prostředí, kde se podlažnost domů vyjadřuje podobně jako v tradičních českých označeních *přízemí* (Erdgeschoss) či *patro* (Oberegeschoss). V českém technicistním názvosloví se však uplatňuje po sovětském vzoru termín *podlaží*, kdy přízemí je 1.NP, patro 2.NP atd. Oba systémy mají svoji logiku, první jmenovaný je mi však bližší. Proto je v této práci první patro domu, tedy druhé nadzemní podlaží, uvozeno číslovkou „1“. Stejně tak druhé patro číslovkou „2“. K číslování podlaží více Rykl (2015a, 26-29).

Obr. 15: Stěna S.01c s patrnými klenebními pasy, podepřenými pilířem, a zazdívkami (foto 2018).

Výše se nachází sklep S.05 přístupný přes prostor S.06. Jeho podlaha je v hloubce 3,5 metru pod úrovní terénu náměstí v místě, kde větrací otvor této místnosti vystupuje na povrch. Výše jsou ještě v prostoru sklepa malé místnosti S.08 a S.09 umístěné pod schody do mezipatra.

Místnost S.01

Charakteristika: na téměř čtvercovém půdorysu, komunikuje s místností S.03.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: část valené klenby, která je nad celým prostorem místností S.01 – S.04.

Stěna *a*:⁶⁰ zeď je z lomového zdiva, tvoří čelo klenby. V centrální části je větrací otvor stoupající vzhůru k povrchu, v ulici se projevuje otvorem v zemi přikrytým mříží. Původně měl otvor strmější spád, hrana staršího parapetu je patrná pod cihlovou nadezdívkou ve zdi.

Stěna *b*: jedná se o líc klenby z lomového zdiva, v pravé části je otvor stoupající vzhůru, který je v horní části zazděn cihelnou zazdívkou.

Stěna *c* (obr. 15): v pravé části zdi je patrný pilíř z lomového kamene, do kterého jsou svedeny klenební pasy rovněž z lomového kamene. Pravý klenební pas

⁶⁰ Jako stěna *a* je ve všech místnostech označena stěna nejbližší k dlouhému severovýchodnímu průčelí, ve kterém jsou vchody do domu. Další stěny jsou označovány ve směru hodinových ručiček. (Rykl 2015a, 58)

je přetnut cihlovou příčkou, prostor mezi ní a pilířem je zazděn zdivem z lomového kamene. Levý klenební pas je patrný v celé šířce, je zazděn cihlovým zdivem s poměrně malým podílem malty. V této zazdínce jsou dveře D9, po nichž zůstávají jen dva trámy kruhového průřezu. Vlevo od dveří D9 procházejí dole při zemi skrz zazdívkou dva otvory (20 cm šířky x 32 cm výšky).

Stěna d: cihlová příčka zděná na běhounovou vazbu a dělená horizontálně na třetiny dvěma zpevňujícími polopilíři.

Místnost S.02

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místnostmi S.04.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: část valené klenby, která je nad celým prostorem místností S.01 – S.04.

Stěna a: zeď je z lomového zdiva, tvoří čelo části klenby. V pravé části je větrací otvor stoupající str-

Obr. 16: Stěna S.03a s patrným klenebním pasem a zazdívkou (foto 2018).

Obr. 17: Stěna S.03a, detail druhotně užitého kamenicky opracovaného ostění (foto 2018).

mě vzhůru. V jihovýchodním průčelí se projevuje ležatým obdélným otvorem.

Stěna *b*: příčka z cihelného zdiva zděná na běhounovou vazbu.

Stěna *c*: v prvním plánu klenební pas z lomového zdiva, v druhém plánu cihelná zazdívka zděná na běhounovou vazbu s prolomenými dveřmi D7.

Stěna *d*: jedná se o líc klenby z lomového zdiva.

Místnost S.03

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místnostmi S.04 a S.01.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: část valené klenby, která je nad celým prostorem místností S.01 – S.4. Nad středem místnosti je v klenbě čtvercový otvor (cca 40 x 35 cm), který je za lícem klenby zazdřený. V koutu při stěnách *c* a *d* je cihelná zazdívka čtvercového obrysu (cca 100 x 115 cm).

Stěna *a* (obr. 16): v prvním plánu pilíř a klenební pasy z lomového zdiva, levý přetnut cihlovou příčkou. Levý klenební pas je zazdřený cihlami. Pravý klenební pas, ačkoli je z většiny z lomového zdiva, je ve vrcholu asi z 1/3 vyzděn cihlami. V druhém plánu je zazdívka ze smíšeného zdiva prolomená dveřmi D9. Vpravo od dveří je v zazdívce druhotně užitý kamenicky opracovaný kámen (obr. 17), zřejmě ze staršího ostění. Vpravo od dveří D9 jsou dole při zemi dva otvory do vedlejší místnosti (20 cm šířky x 32 cm výšky).

Stěna *b*: jedná se o líc klenby z lomového zdiva.

Stěna *c*: zeď je z lomového zdiva, tvoří čelo části klenby. Po obvodu je patrný odlehčovací oblouk. V pravé části stěny je patrný otvor zazdřený smíšeným zdivem.⁶¹

Stěna *d*: jedná se o cihlovou příčku zděnou na běhounovou vazbu. V pravé části je dveřní otvor D8. V centrální části stěny je v celé výšce zpevňující polopilíř, který má pravou hranu v dolní části zkosenou. V pravé části téměř při stěně *a* je rovněž zpevňující polopilíř zkosený na levé straně, který stoupá jen nad úroveň dveřního otvoru. Je do něj opřen segmentový odlehčovací oblouk.

Místnost S.04

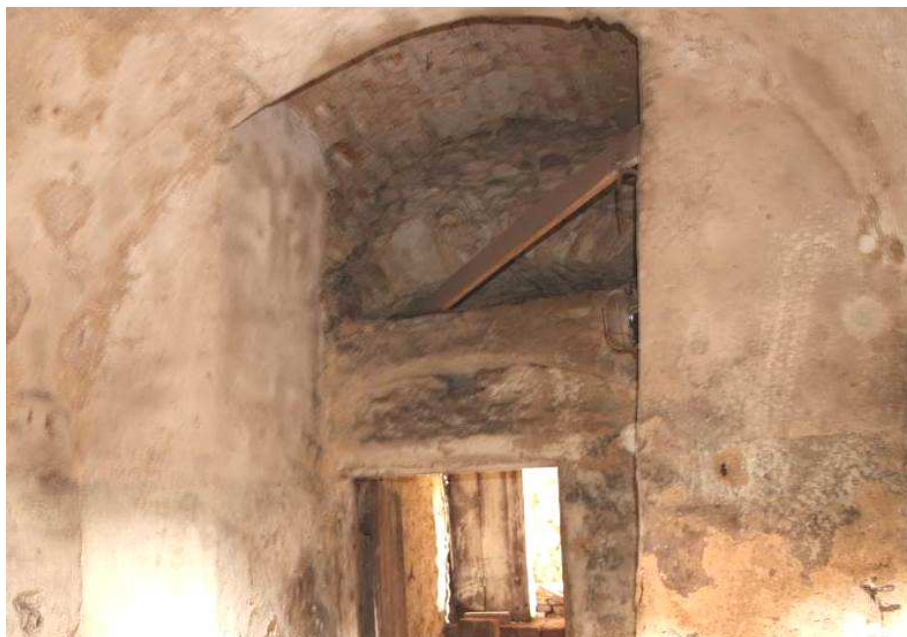
Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místnostmi S.07, S.02 a S.03. Skrz prostor jsou položeny dva trámy bez nosné funkce s šikmo vyřezávanými otvory. Patrně se jedná o schodnice s dlaby pro fošny schodišťových stupňů.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: část valené klenby, která je nad celým prostorem místností S.01 – S.04.

Stěna *a*: zeď je tvořena klenebním pasem z lomového zdiva. Pas je zazdřený cihelnou zazdívkou s běhounovou vazbou, ve které jsou vpravo při stěně *b*

⁶¹ Vychází přesně do míst, kde se v plánech blokového SHP od Dobroslava Líbala z r. 1968 nachází na druhé straně, tedy ve sklepech domu čp. 378, nika.

Obr. 18: Pohled na situaci v místnosti S.06, kde se nad sebou nachází dvě klenby (foto 2018).

proraženy dveře D7.

Stěna *b*: zeď je cihlová příčka zděná na běhounovou vazbu. V levé části je dveřní otvor D8, nad kterým je patrný odlehčovací oblouk segmentového tvaru.

Stěna *c*: zeď je z lomového zdiva a tvoří čelo části klenby. Ve zdi je patrný odlehčovací oblouk na obvodu.

Stěna *d*: jedná se o líc klenby z lomového zdiva, zhruba uprostřed stěny se otevírá schodištěm do vyššího podlaží.

Místnost S.05

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JZ. Komunikuje s místností S.06.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: plná valená klenba z lomového kamene.

Stěna *a*: zeď je z lomového zdiva. V centrální části stoupá větrací otvor, který se v jihovýchodním průčelí projevuje ležatým obdélným otvorem.

Stěna *b*: zeď je z lomového zdiva, nese klenbu. Ve výšce zhruba 2 m jsou dva otvory o průměru 8 cm.

Stěna *c*: zeď je z lomového zdiva, v centrální části se v celé výšce otevírá do prostoru S.06.

Stěna *d*: zeď je z lomového zdiva, nese klenbu. Zrcadlí dva otvory, které jsou v protější stěně *b*, jen mělčí.

Místnost S.06

Charakteristika: obdélná komunikační místnost v orientaci SZ-JV, ve třetině dělená příčkou a dveřmi D5. Komunikuje s místnostmi S.07 a S.05.

Podlaha: z prostoru S.07 sestupuje místností 6 schodů. Dva schody jsou opatřeny dřevěnými stupnicemi na stupních ze smíšeného zdiva, prostřední dva stupně tvoří cihlové zdivo, dolní dva schody jsou z velkých kamenných kvádrů. Podlaha je udusaná hlína.

Strop: v sz. části jsou nad sebou dvě klenby (obr. 18). Ta, která se nachází výše, je segmentová z lomového zdiva. Zhruba 40 cm⁶² pod ní se již nachází rub spodní segmentové klenby z cihlového zdiva. V JV části místnosti je segmentová klenba zděná z cihel. Nachází se výš než obě zmíněné klenby i než klenba v místnosti S.05. Mezi touto cihlovou klenbou a první zmiňovanou klenbou z lomového zdiva je v čele klenby zeď z lomového kamene.

Stěna a: v dolní části se prostor otevírá do místnosti S.05, v horní části se uplatňuje čelo valené klenby.

Stěna b: zeď je z lomového zdiva, nese klenbu.

Stěna c: zeď je prolomena dveřním otvorem D6.

Stěna d: zeď z lomového zdiva, nese klenbu.

Místnost S.07

Charakteristika: komunikační prostor se schodištěm na složitém půdorysu. Je orientován ve směru SV-JZ. Na severovýchodní straně sestupuje od prostoru dvora a dále komunikuje s místnostmi S.09, S.08, S.06 a S.04.

Podlaha: zhruba uprostřed délky prostoru je betonová podesta. V sv. části (tedy horní, nad podestou) jsou schody betonové a v jz. (dolní) části jsou stupně tvořené dřevěnými trámy.

Strop: tento prostor je zaklenut či zastropen sedmi různými způsoby. Následuje jejich výčet od horní severovýchodní části po dolní část jihozápadní:

- cihelný segmentový pas dveří D3;
- stlačená cihelná klenba;
- segmentová zřejmě betonová klenba;
- betonový plochý překlad nad betonovou podestou;
- stlačená cihlová klenba;
- cihelný segmentový pas na šířku cihly, opřený do kamenných kvádrů;
- segmentová klenba z lomového kamene, ve východní části částečně zděná cihlami.⁶³

Stěna a: zeď je v levé části prolomena otvorem se segmentovým záklenkem do prostoru S.09 a dále dveřmi D6 do prostoru S.06. Zdivo je smíšené.

Stěna b: v levé části je zeď ze smíšeného zdiva. V pravé části se stěna otevírá do místnosti S.04.

⁶² Toto číslo je nutné brát s rezervou, jelikož prostor je špatně přístupný a tak nebylo provedeno řádné měření. Jedná se tedy spíše o odhad.

⁶³ Patrně oprava poškození.

Stěna c: vpravo od středu jsou dveře D4, v pravé části stěny je zadržka otvoru o šířce 62 cm. V horní části na úroveň nejvyššího schodu je zdivo smíšené s vyšším podílem cihel, v dolní části je vlevo od dveří D4 zdivo smíšené, v kvádru v dolní části u cihelného pasu je otvor pro zasunutí petlice.

Stěna d: otevírá se v celé své šířce do průjezdu dveřmi D3.

Místnost S.08

Charakteristika: malá obdélná místnost v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místností S.07.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: tvořen prkny, která leží na dvou trámech uložených v příčném směru.

Stěna a: zeď je z cihlového zdiva, v levé polovině prolomena dveřmi D4.

Stěna b: zeď je z cihlového zdiva, levý horní roh je v současnosti proražen do prostoru přízemí pod klenební pas mezi P.05 a P.06.

Stěna c: zeď je z cihlového zdiva, v levé části jsou ve zdi tři kovové háky vůči sobě do „L“.

Stěna d: zeď je z cihlového zdiva, uprostřed stěny je čtvercový otvor (cca 25 x 25 cm) do prostoru P.06, v horní části stěny jsou cihly kladeny směrem dovnitř, čímž dostává stěna šikmý charakter.⁶⁴

Místnost S.09

Charakteristika: jedná se o prostor pod schody do mezipatra. Komunikuje s místností S.07.

Podlaha: udusaná hlína, keramické střepey, suť.

Strop: je tvořen podhledem na rubovou stranu dřevěného schodiště.

Stěna a: stejně jako v případě stropu se jedná o pohled na ustupující rubovou stranu schodiště.

Stěna b: zeď je ze smíšeného zdiva, zhruba v polovině délky ustupuje zeď v pravé části směrem dozadu (o 19 cm).

Stěna c: při levé zdi se otevírá segmentovým pasem z cihlového zdiva do prostoru S.07.

Stěna d: stejně jako u protější stěny je zde v levé části úskok dozadu, avšak zde odůvodněný pasem, na kterém jsou přes vrstvu z lomového zdiva položeny stupně schodiště. Pod tímto pasem je cihlová zeď se segmentovým záklenkem, pod kterým je rovněž cihlová zadržka.⁶⁵

Přízemí

Kompozice přízemí je z $\frac{1}{4}$ tvořena v severovýchodní části prostorem průjezdu do dvora a ze $\frac{3}{4}$ samotnými vnitřními prostory domu. Místnosti P.01 – P.06 tvoří jeden velký prostor dělený mezitraktovou zdí. Tento dvoutrakt v hloubce

⁶⁴ Zřejmě na ní leželo schodiště.

⁶⁵ Nejednalo se však o dveřní otvor, rozměry jsou příliš malé.

Obr. 19: Pohled do místnosti P.01 skrz místnost P.02. Místnost P.01 je zaklenuta klášterní klenbou prolomenou trojbokými výsečemi (foto 2018).

parcely, orientovaný ve směru SV-JZ, se promítá i do dalších pater stavby. Jednotlivé prostory jsou od sebe odděleny meziklenebními pasy. Číslování jednotlivých prostor odpovídá jejich sémiotickému statusu. Nejvýrazněji je architektonicky pojat prostor P.01. Následují P.02 a P.03. Ve druhém traktu pak přes velký prostor P.04 přechází jinak výškově velkorysé přízemí do nižších prostor P.05 a P.06. Nad těmito prostory leží mezipatro. V severní části je pak přístavba sociálního zařízení (P.07 a P.08) přístupná z prostoru P.06 a z průjezdu.

V celém vnitřním prostoru přízemí proběhla částečná rekonstrukce. Jsou snesené omítky do výšky cca 2 metrů, strukturu zdiva však zakrývá špic. Místnosti jsou ve svrchní vrstvě natřené bílou či nažloutlou barvou.

Místnost P.01 (obr. 19)

Charakteristika: místnost na téměř čtvercovém půdorysu. Komunikuje s místnostmi P.02 a P.04.

Podlaha: dlaždičky o rozměrech 10,5 x 10,5 cm.

Strop: zaklenutý klášterní klenbou s trojbokými výsečemi.⁶⁶ Průnik klenby a výsečí je zvýrazněn štukovou profilací.

Stěna *a*: v pravé části je okno O4, obě špalety jsou prolomeny částečně šikmo směrem na jih. Ve stěně se uplatňuje čelo klenby.

⁶⁶ Esteticky tak zaklenutí prostoru působí jako křížová klenba s vpadlými hranami.

Stěna b: v levé části je okno O3, v pravé části dva čtvercové otvory (cca 19 x 19 cm) vedoucí do dutiny ve zdi (která je 130 cm široká, 48 cm hluboká a přes 2 m vysoká). V horní části stěny se uplatňuje čelo klenby.

Stěna c: v centrální části se otevírá stlačeným meziklenebním pasem do prostoru P.04. V levé části jsou relikty starších nátěrů, v základech je smíšené zdivo.

Stěna d: téměř v celé své ploše se otevírá stlačeným meziklenebním pasem do prostoru P.02.

Místnost P.02

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV.

Jedná se o vstupní prostor z Palackého náměstí, dále prostor komunikuje s místnostmi P.01 a P.03.

Podlaha: dlaždičky o rozměrech 10,5 x 10,5 cm.

Strop: valená klenba s trojbokými výsečemi.

Stěna a: v centrální části jsou dveře D2. V horní části stěny se uplatňuje čelo klenby.

Stěna b: téměř v celé své ploše se otevírá stlačeným meziklenebním pasem do prostoru P.01.

Stěna c: lichá, bez otvorů. V horní části stěny se uplatňuje čelo klenby.

Stěna d: téměř v celé své ploše se otevírá stlačeným meziklenebním pasem do prostoru P.03.

Místnost P.03

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV.

Komunikuje s místnostmi P.02 a P.06.

Podlaha: dlaždičky o rozměrech 10,5 x 10,5 cm.

Strop: valená klenba s trojbokými výsečemi.

Stěna a: v centrální části je okno O4, v segmentovém záklenku okna jsou relikty modré a oranžové barvy. V horní části stěny se uplatňuje čelo klenby.

Stěna b: téměř v celé své ploše se otevírá stlačeným meziklenebním pasem do prostoru P.02. V dolní části klenby při stěně c jsou patrné relikty starších barevných nátěrů ve stratigrafii od svrchního nátěru: bílá, žlutá a modrá.

Stěna c: v pravé části při zdi je dveřní otvor, v prvním plánu s přímými zárubněmi a segmentovým zaklenutím z cihelného zdiva. Ve druhém plánu je menší pravouhlý otvor. V horní části stěny c se uplatňuje čelo klenby.

Stěna d: v centrální části je nika (zaslepené dveře) se segmentovým cihelným záklenkem a mírně zkosenými stranami. Stěny výklenku jsou ze smíšeného zdiva stejně jako horní část zadní stěny. V zadní stěně niky je rub elektrické skříně, která je do zdi dozděná novodobými cihlami. V horní části stěny d se uplatňuje čelo klenby.

Místnost P.04

Charakteristika: místnost protáhlého obdélného půdorysu v orientaci SV-JZ,

Obr. 19n20: Pohled na stěnu P.04a (foto 2018). V pravé části je nika s patrným segmentovým záklenkem nad mladším překladem. V levé části je probouraný otvor do komína. Zcela vlevo je klenební pas do místnosti P.05.

komunikuje s místnostmi P.01 a P.05.

Podlaha: dlaždičky o rozměrech 10,5 x 10,5 cm.

Strop: místnost je zaklenuta valenou klenbou. V jihozápadní části prostoru je klenba se styčnými trojbokými výsečemi. V severovýchodní části je valená klenba poměrně zvláštního provedení, které je způsobeno situací dispozice, kdy nad částí této klenby stoupá vzhůru schodiště, výseče tak v sv. části ztrácejí jasnou hranu. Při středu stěny *a* je klenba proražena rourou tahového komína.

Stěna *a* (obr. 20): v pravé části se otevírá meziklenebním pasem do prostoru P.01. V levé části je nika (zaslepené dveře) se šikmými stěnami a přímým železobetonovým překladem. Nad ním je vysekána rýha pro elektroinstalaci, která odhaluje cihlový segmentový záklenek. Mezi překladem a záklenkem jsou novodobé duté cihly, nad záklenkem je smíšené zdivo. V zadní stěně niky se uplatňují rovněž novodobé cihly. V horní části stěny *a* se uplatňují dvě lunety, přičemž levá luneta je v levé části ukončena klenebním pasem mezi místnostmi S.04 a S.05. Zhruba uprostřed stěny je v dolní části vymetací otvor komína.

Stěna *b*: v centrální části je okno O3, které má ve skleněné výplni provedený kruhový otvor uzavíratelný kovovou výplní. V horní části stěny se uplatňuje čelo klenby.

Stěna *c*: v horní části se uplatňují dvě lunety.

Stěna *d*: při pravé stěně prolomen otvor se segmentovým klenebním pasem do prostoru P.05

Místnost P.05

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místnostmi P.04 a P.06.

Podlaha: dlaždičky o rozměrech 10,5 x 10,5 cm.

Strop: v místnosti je různé zaklenutí v obou polovinách prostoru. V severozápadní polovině je segmentová klenba opřena do meziklenebního pasu a patka klenby se tak nachází výš, než na straně opřené do stěny *b*. V jihovýchodní polovině je zaklenutí sice na jz. vymezeno čelem klenby, v opačném směru je však klenba opřena do meziklenebního pasu a nemá zde jasnou hranu. Při stěně *a* je náznak deformované lunety s trojbokými výsečemi, jejichž hrany se opět pod omítkou ztrácí.

Stěna *a*: v pravé části je otvor do komína, v zadní části komína je patrný segmentový záklenek směrem k místnosti P.03, pod ním je zeď z tmavě červených cihel, která je v pravé dolní části dozděna čtyřmi na sebe položenými světle růžovými cihlami. Pravá stěna vnitřní části komína je ze smíšeného zdiva, levá stěna je cihlová.

Stěna *b*: při levé zdi se polovina stěny otevírá segmentovým pasem do prostoru P.04. Zeď má v místě otvoru do prostoru P.04 zkosený roh. Zbytek stěny je lichý, bez otvorů.

Stěna *c*: v horní části se uplatňuje čelo klenby.

Stěna *d*: otevírá se segmentovým pasem do prostoru P.06. Úhel při patce je však velmi tupý, lze téměř mluvit o tvaru stlačeného oblouku.

Místnost P.06

Charakteristika: místnost protáhlého obdélného půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místnostmi P.03, P.05 a P.07.

Podlaha: dlaždičky o rozměrech 10,5 x 10,5 cm. V sz. části je pod dlaždičkami v místech nad prostorem S.08 prkenná podlaha. V místě pod meziklenebním pasem jsou ve výkopu patrné vodorovně položené železné pruty.⁶⁷

Strop: je tvořen trojicí velmi nízkých segmentových kleneb, z nichž prostřední zastropuje zhruba $\frac{1}{2}$ prostoru a boční zhruba po $\frac{1}{4}$ prostoru. Prostřední klenba je opřena do bočních a klenutá ve směru SZ-JV. Boční klenby jsou pak klenuté kolmo k ní ve směru SV-JZ a opřené do meziklenebního pasu a stěny *d*.

Stěna *a*: v levé části se otevírá obdélným dveřním otvorem do prostoru P.03.

Stěna *b*: se otevírá segmentovým pasem do prostoru P.05. Úhel nasazení patky je však velmi tupý, lze téměř mluvit o tvaru stlačeného oblouku.

⁶⁷ Zřejmě od železobetonového stropu nad podestou schodiště do sklepa v prostoru S.07.

Stěna *c*: v horní části se uplatňuje čelo klenby.

Stěna *d*: v levé části je téměř při stěně *c* prolomený obdélný dveřní otvor sestupující do místnosti P.07.

Místnost P.07

Charakteristika: spolu s místností P.08 je položena níže, než místnosti P.01 až P.06. Tato skutečnost je navíc umocněna sejmutou podlahou. Místnost je na obdélném půdorysu v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místnostmi P.06 a P.08.

Podlaha: udusaná hlína.

Strop: v jz. části je místnost zaklenuta segmentovou valenou klenbou, v sv. části nedobíhají zdi *a*, *b*, *d* až ke stropu a prostor se tak otevírá v horní části do průjezdu. Strop je trámový a tvoří zároveň podlahu mezipatra. Podrobněji je popsán v rozboru průjezdu.

Stěna *a*: vlevo od valené klenby jsou plechové dveře D11, vlevo od nich je okno O5. Koruna zdiva je tvořena cihlami.

Stěna *b*: otevírá se směrem nahoru do vedlejší místnosti P.06. V dolní části jde skrz cihlovou zeď otvor do sklepních prostor S.08. Otvor je vodorovný – strop místnosti S.08 je nad úrovní podlahy P.07.

Stěna *c*: bez otvorů, v pravé části s kachlíkovým obložením, v dolní části částečně odkrytý materiál zdi – smíšené zdivo.

Stěna *d*: v pravé části prolomena vstupním otvorem do místnosti P.08, v levé části kachlíkové obložení.

Místnost P.08

Charakteristika: malá obdélná místnost sloužící jako WC. Komunikuje s místností P.07.

Podlaha: udusaná hlína, při záchodové míse betonová.

Strop: trámový, tvořící podlahu mezipatra – stejně jako v místnosti P.07. Rovněž zde stěny *a* a *b* nedobíhají až ke stropu.

Stěna *a*: lichá, koruna zdiva tvořena cihlami, v dolní části pod omítkou rovněž odkryté cihly.

Stěna *b*: v levé části dveřní otvor do prostoru P.07.

Stěna *c*: při této stěně je přisazen záchod. Z koutu mezi stěnami *c* a *d* vystupuje roh, který je v dolní polovině zaoblen.

Stěna *d*: vpravo nahoře okno O5.

Průjezd

Charakteristika: prostor obdélného půdorysu v orientaci SZ-JV, který je v sz. části zmenšený kubaturou schodiště do mezipatra (M.05). Prostor průjezdu je v severní části vymezen klenebním pasem, za kterým se již nachází dvůr. Průjezd je dělen na dvě části dvěma schodišťovými stupni. Průjezd komunikuje s vnějším prostorem Palackého náměstí, dvorem a dále schodišti M.05 a S.07. Skrz plechová vrata je rovněž přístupný přístavek P.07. V sz. části se nachází svislý trám stojící na betonovém panelu, který prochází skrz strop do

mezipatra.

Podlaha: v jv. části je betonová, v SZ části pod dvěma betonovými schodišťovými stupni je pak pouze udusaná hlína.

Strop: je zároveň podlahou mezipatra. V jv. části je tvořen trámy o tloušťce 25 cm, které jsou uloženy ve stěně *b* a *h*. V sz. části mají trámy kolem 12 cm a jsou uloženy ve stěně *d* a na druhé straně v 25 cm tlustém trámu, který jde napříč otevřeným prostorem pod klenebním pasem. Na trámech jsou položena prkna dotvářející podhled.

Stěna *a*: téměř v celé své šířce se otevírá dveřním otvorem D1.

Stěna *b*: je z lomového zdiva. V levé části jsou v zádveří menší plechová dvířka, stěna je osazena elektrickými skříněmi.

Stěna *c*: z většiny ji tvoří pravoúhlé dveře D10.

Stěna *d*: v levé části zachovaná omítka, ale většina stěny je režná, z cihlového zdiva. Zhruba ve třetině šířky se nachází okno O16 směrem do prostoru schodiště (M.05), zhruba uprostřed stěny je patrný šikmý pas z cihel ve stejném sklonu jako schody, cihlová zadržka pod tímto pasem je široká 70 cm a výšky 90 cm od země, v pravé části jsou dveře D3 komunikující se sklepem (S.07). Pod oknem O16 je kus barevné omítky, v nejmladší vrstvě bílá, pak žluto-oranžová barva, pak světle modrá, nejnižší bílá.

Stěna *e*: v levé části jsou plechové dveře D11. Vpravo od nich je okno O5, které je přepaženo železnou mříží – prutem. V pravé části stěny je opadaná omítka. Na rohu se stěnou *f* je 45 cm široký pilíř nesoucí mezipatro. Vlevo od něj je zazděný otvor částečně překrytý omítkou, přesto patrný. Koruna zdiva je cihlová.

Stěna *f*: V horní části je okno O5, které je děleno kovovou mříží ve tvaru kříže. Nad ním je větrací kruhový otvor. Stěna je v pravé části orámována cihlovým klenebním pasem jdoucím ve směru SZ-JV. Ten je v těchto místech sveden do mohutných bochníkových kamenných štuků.

Stěna *g*: Místo, kde dosedá klenební pas, je kryto omítkou, ale cihlový pas v dolní části pravděpodobně dosedá na kamenné zdivo. Ve zdi je 1,5 m nad zemí zazděný trám (18 x 21 cm). Mezi stěnami *g* a *h* je zkosený roh, výrazně poškozený ve vertikálním směru vysekanou drážkou pro vedení instalace.

Stěna *h*: je ze smíšeného zdiva. V dolní části vlevo je cihlová plenta (snad zpevnění nároží po stavbě klenebního pasu), v pravé části této zdi je zazděný vstupní otvor do dvorního křídla.

Mezipatro

Do mezipatra se vystupuje schodištěm v jv.-sz. směru z průjezdu. To se pak na čtvercové mezipatrové podestě zalamuje o 90° JZ směrem a stoupá třemi stupni na druhou podestu a pak dále do patra. Z nižší podesty je přístupný rozlehlý prostor místností M.01 a M.02 kopírující půdorys průjezdu. Dále spodní podesta komunikuje s místností M.03. Horní podesta komunikuje s místnostmi M.06 a M.04.

Místnost M.01

Charakteristika: místnost zhruba čtvercového půdorysu. Komunikuje s místností M.02. Zdi této místnosti jsou silně popraskány.

Podlaha: tvořena prkny položenými na stropních trámech průjezdu.

Strop: tvořen dvojicemi stropních trámů, vždy širší trám o průřezu kolem 20 cm a užší trám o průřezu kolem 12 cm. Uloženy jsou ve stěnách *b* a *d*. Na nich jsou položena prkna.

Stěna *a*: v dolní části se v téměř celé šířce otevírá cihelně zaklenutým klenebním pasem s termálním oknem, které je součástí dveří D1.

Stěna *b*: lichá, bez otvorů.

Stěna *c*: tvořena stlačeným klenebním pasem zděným ze smíšeného zdiva. Ten se otevírá do prostoru M.02. Pod klenebním pasem je vyzděná zeď, jež tvoří kubaturu schodiště mezi průjezdem a mezipatrem.

Stěna *d*: v pravé části stěny je zazděný dvevní otvor do dvorního křídla.

Místnost M.02

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SZ-JV. Prostor je dělen klenebním pasem jdoucím ve směru JZ-SV, který dále dělí prostor na poloviny. Místnost komunikuje s místnostmi M.01 a M.05. Zdi této místnosti jsou silně popraskány. Zhruba uprostřed prostoru prochází skrz podlahu trám, který přes tzv. *bačkora* (trám opracovaný do tvaru klenby) podpírá střední klenební pas. Trám a bačkora jsou ještě opatřeny šikmo běžícím páskem.

Podlaha: je tvořena prkny položenými na stropních trámech průjezdu.

Strop: tvořen stropními trámy šířky pohybující se okolo 20 cm a uloženými do stěn *b* a *d*.

Stěna *a*: otevírá se v celé šířce klenebním pasem do prostoru M.01.

Stěna *b*: v levé části otevřena do prostoru nad schodištěm, kde je z rubu vidět strop schodiště, v tomto místě je zeď cihlová a šířky pouze 15 cm (zřejmě zděná na běhounovou vazbu). V pravé polovině se stěna přes roh rozšiřuje na šířku 33 cm, roh vzniklý rozšířením zdi má v dolní části drápek. V levé části se ještě nachází okno O7. V pravé, širší části jsou dveře D12 do prostoru M.05 a okno O17 zaslepené plechem.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: téměř v celé šířce je termální okno O6, nad toto okno doprostřed je sveden střední klenební pas. Vlevo od pasu v horní části stěny je rovnoběžně se stěnou při ní přiložen trám uložený v klenebním pasu a ve stěně *c*. Trám zřejmě částečně nese váhu stropních trámů. V levé části stěny je při okně výrazná prasklina (podobného rozsahu na podobném místě i na vnější fasádě), staticky zřejmě nejkritičtější místo domu.

Místnost M.03

Charakteristika: místnost zhruba čtvercového půdorysu, komunikuje s místností M.05.

Podlaha: čtvercové kameny.

Strop: plochý.

Stěna *a*: v celé šířce stěny jsou dveře D13.

Stěna *b*: uprostřed stěny je zazděné okno zaklenuté stlačeným obloukem, v otvoru jsou dvě mříže ve vertikálním směru, které dělí otvor na třetiny, hned za mřížemi je cihlová zadržka. Dřívější okenní otvor, dnes nika, je opatřen okenicemi se zámkem, pravá okenice má vytištěný nápis „DIANA“.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů, velmi popraskaná.

Stěna *d*: zaplechovaný okenní otvor O17.

Místnost M.04

Charakteristika: místnost protáhlého obdélného půdorysu v orientaci SV-JV, komunikuje s místností M.05. Přes prostor jdou příčně tři trámy.

Podlaha: čtvercové kameny.

Strop: je tvořen křížovou klenbou nad čtvercovým půdorysem v sv. části a v jz. části bíle omítaným dřevěným stropem evokujícím valenou klenbu se stlačeným obloukem, která se jz. směrem snižuje z 3,9 m na 1,9 m.

Stěna *a*: v levé části jsou pravoúhlé dveře D14 do místnosti M.05, nad kterými je segmentový odlehčovací oblouk.

Stěna *b*: lichá, bez otvorů.

Stěna *c*: v levé části při stěně *b* a při zemi je malá zaklenutá nika čtvrtkruhového půdorysu

Stěna *d*: zazděné okno do místnosti M.03.

Místnost M.05

Charakteristika: schodiště vedoucí z prostoru průjezdu přes mezipatro do prvního patra. Od průjezdu stoupá schodiště sz. směrem k podestě, kde se otáčí o 90° na JZ a stoupá přes tři stupně na druhou podestu a pak stoupá dále do patra. Z nižší podesty prostor komunikuje s místnostmi M.02 a M.03. Z vyšší podesty prostor komunikuje s místnostmi M.06 a M.04.

Podlaha: stupně schodišť jsou dřevěné, podesty jsou dlážděné čtvercovými kameny.

Strop: nad schodišti je stoupavý, dřevěný, bíle omítaný a evokující valenou klenbu s plným obloukem, nad dolní podestou je plochý, nad horní podestou je křížová klenba. Nad třemi schody mezi podestami je stoupavá klenba segmentově zaklenutá. Prostor dolního schodiště ještě přetínají dva klenební pasy, horní schodiště pak výseče lunety.

Stěna *a*: v celé své šířce se otevírá dveřním otvorem D10 do prostoru průjezdu.

Stěna *b*: je uvozena na obou stranách dvěma klenebními pasy, které tato zeď nese. Vpravo od středu je v horní části stěny okno O8.

Stěna *c*: v levé části jsou dveře D15 do místnosti M.06. Zhruba uprostřed šířky schodiště je vyvedena luneta s výsečemi.

Stěna *d*: pod stlačeným obloukem se otevírá do místnosti 1.08.

Stěna *e*: v pravé části jsou na úrovni horní podesty dveře D14 do místnosti M.04

a na úrovni dolní podesty dveře D13 do místnosti M.03.

Stěna *f*: vlevo jsou dveře D12 do místnosti M.02. V horní části je okno O7 do téže místnosti, v dolní části je na koso položené volské oko O16. Úplně vpravo při dveřích zeď ustupuje, přičemž neustupující část přechází v klenbu elipsového průběhu. Vrchol této klenby je zároveň jejím ukončením nad překladem dveří.

Místnost M.06

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SV-JV, komunikuje s místností M.05. V západní části je při stěně *b* kamenná lavice.

Podlaha: čtvercové kameny.

Strop: plochý.

Stěna *a*: lichá, bez otvorů.

Stěna *b*: určována kamennou lavicí.

Stěna *c*: v pravé části jsou dveře D15 do místnosti M.05. V levé části je nika. Ta je zaklenuta velmi stoupavou klenbou s patkou na pravé straně.

Stěna *d*: Téměř v celé šířce se uplatňuje okno O8.

První patro

Místnost 1.01

Charakteristika: místnost na protáhlém lichoběžném půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místnostmi 1.02 a 1.05.

Podlaha: parkety (vlýsky) v klasové skladbě.

Strop: je plochý a uvozen fabiony při stěnách *a*, *b*, *c*.

Stěna *a*: centrálně umístěný okenní otvor O1.

Stěna *b*: prolomena dvěma okny O1, přičemž okno vpravo se nachází při stěně *d* a je při této stěně bez rozevírané špalety.

Stěna *c*: vpravo od středu dveře D19 do místnosti 1.05.

Stěna *d*: příčka, v levé části dveře D20 do místnosti 1.02.

Místnost 1.02

Charakteristika: místnost na lichoběžném, téměř čtvercovém půdorysu. Komunikuje s místností 1.01.

Podlaha: parkety v klasové skladbě.

Strop: plochý a je uvozen fabiony při stěnách *a*, *c*, *d*.

Stěna *a*: prolomena dvěma okny O1.

Stěna *b*: v pravé části jsou dveře D20 do místnosti 1.01.

Stěna *c*: vpravo nahoře pod omítkou znatelný kruhový otvor do komína, vlevo nahoře čtvercovou plechovou destičkou přikrytý otvor.

Stěna *d*: v levé části nika se segmentovým záklenkem a šikmými boky. Rohy jsou zkosené s ozdobným motivem v horní části. V pravé části stěny je v prasklinách v omítce jasně patrný zazděný vstupní otvor se segmentovým zaklenutím.

Místnost 1.03

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV, parketová podlaha. Komunikuje s místnostmi 1.09 a 1.04.

Podlaha: parkety v klasové skladbě.

Strop: plochý se zrcadlem.

Stěna *a*: v centrální části okno O1.

Stěna *b*: v levé části v omítce patrný zazděný vstup se segmentovým zaklenutím.

Stěna *c*: v pravé části dveře D22 do místnosti 1.09. Vlevo od dveří je v omítce patrné popraskání v místě, kde byla zřejmě zazděna špaleta. V levé horní části stěny je kruhový otvor do komína.

Stěna *d*: v pravé části dveře D23 do místnosti 1.04.

Místnost 1.04

Charakteristika: místnost téměř čtvercového půdorysu. Komunikuje s místnostmi 1.03 a 1.10.

Podlaha: parkety v klasové skladbě.

Strop: plochý.

Stěna *a*: vykazuje dvě okna O1, která jsou však bez segmentového záklenku, ale s přímým překladem, dokonce v současnosti mírně prohnutým dolů.

Stěna *b*: v centrální části jsou dveře D23 do místnosti 1.03.

Stěna *c*: v levé části jsou dveře D24 do místnosti 1.10. V pravé části je stěna značně poškozena (patrně pod omítkou ukrývá přístup do komína).

Stěna *d*: obsahuje výraznou niku s přímým záklenkem (obr. 21). V dolní části jsou strany přímé, v horní části je na obou stranách úskok směrem dovnitř a

Obr. 20n21: Nika ve stěně 1.04d (foto 2018).

jsou zešíkmené. Smíšené zdivo v místech, kde byl možná proražen otvor, je viditelné z druhé strany, nika se však z druhé strany nijak neprojevuje.

Místnost 1.05

Charakteristika: místnost téměř čtvercového půdorysu. Stěny *a*, *b*, *c* přechází přes fabion do plochého stropu. Při stěnách *c* a *d* byl kuchyňský kout. Komunikuje s místnostmi 1.07 a 1.01.

Podlaha: linoleum.

Strop: plochý, omítaný na rákosový podklad.

Stěna *a*: v levé části jsou dveře D19 do místnosti 1.01.

Stěna *b*: v centrální části je okno O1.

Stěna *c*: v pravé části zhruba ve $\frac{2}{3}$ šířky je obložena kachličkami.

Stěna *d*: ve střední části jsou dveře D18 do místnosti 1.07. V horní části stěny je dlouhé nízké okno O18 téměř přes celou šířku stěny. Mezi stěnou *c* a dveřmi D18 je stěna obložena kachličkami.

Místnost 1.06

Charakteristika: malá místnost na čtvercovém půdorysu sloužící jako koupelna, dlaždice na podlaze, stěna *c* přechází přes fabion do plochého stropu, všechny stěny jsou obloženy dlaždicemi do zhruba 2 m výšky. Komunikuje s místností 1.07.

Podlaha: dlaždice.

Strop: plochý.

Stěna *a*: v levé části jsou dveře D17 do místnosti 1.07.

Stěna *b*: v horní části je okno O18 do prostoru 1.05. V levé části přiléhá okno až ke stěně *a*.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: v levé horní části prolomena oknem O18 do prostoru 1.08.

Místnost 1.07

Charakteristika: menší místnost na téměř čtvercovém půdorysu. Stěna *a* přechází do stropu přes fabion. Komunikuje s místnostmi 1.08, 1.05 a 1.06.

Podlaha: dlaždice.

Strop: plochý.

Stěna *a*: lichá.

Stěna *b*: při pravé stěně dveře D18 do místnosti 1.05, v horní části okno O18 téměř v celé šířce, v pravé části až ke stěně *c*.

Stěna *c*: v pravé části dveře D 17 do místnosti 1.06.

Stěna *d*: při levé stěně dveře D16 do místnosti 1.08.

Místnost 1.08

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SZ-JV. Při stropu jsou stěny *a*, *b*, *c* opatřeny fabionovou římsou. Skrz prostor jdou při stěně *a* jedna a v koutě při stěnách *b*, *c* dvě roury tahového komína. V případě koutu *b*, *c* je

roura opatřena zděnou částí s vymetacími dvířky. Místnost komunikuje se schodišti jak do mezipatra, tak do druhého patra, a místnostmi 1.09 a 1.07.

Podlaha: čtvercové dlaždice.

Strop: plochý.

Stěna *a*: vpravo nahoře obdélná vymetací dvířka komína.

Stěna *b*: vlevo od středu jsou dveře D16 do místnosti 1.07. V pravé horní části je okno O13.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: v levé části schodiště do druhého patra otevřeno stlačeným klenebním pasem, v centrální části schodiště do přízemí otevřeno stejným způsobem, vpravo jsou dveře se světlíkem D21 do místnosti 1.09.

Místnost 1.09

Charakteristika: komunikační prostor (chodba) protáhlého obdélného tvaru v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místnostmi 1.08, 1.03 a 1.10.

Podlaha: obdélné keramické dlaždice.

Strop: plochý, opatřený zrcadlem a stěny fabionovou římsou.

Stěna *a*: vlevo od středu dveře D22 do místnosti 1.03. V centrální části je vstup do komína (obr. 22), vstup do komína je rovněž v pravé části. Oba vstupy jsou čtvercové o rozměrech cca 50 x 50 cm, opatřené plechovými dvířky. Otvory do komína jsou vyzděny z cihel. V obou komínech je v zadní stěně pravoúhlá zadržívka.

Obr. 22: Detail dvířek do komína ve stěně 1.09a (foto 2018).

Stěna *b*: v prvním plánu zaklenutí ve tvaru stlačeného oblouku, ve druhém plánu dveře se světlíkem D21 do místnosti 1.08.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: otevírá se pod stlačeným klenebním pasem do prostoru 1.10.

Místnost 1.10

Charakteristika: místnost čtvercového půdorysu, Komunikuje s místnostmi 1.09, 1.04, 1.11 a 1.12.

Podlaha: obdélné keramické dlaždice.

Strop: při stěnách *a*, *b*, *c* je na plochém stropě vyvedeno zrcadlo.

Stěna *a*: v centrální části jsou dveře D24 do místnosti 1.04. V levé části je odhaleno cihelné zdivo.

Stěna *b*: v pravé části se otevírá stlačeným klenebním pasem do chodby 1.09.

Stěna je zděná z lomového kamene, což je patrné při zemi.

Stěna *c*: v centrální části jsou dveře D26 do místnosti 1.11.

Stěna *d*: vlevo při zdi jsou dveře D25 do místnosti 1.12. V pravé horní části je okno O19. Povrch stěny je velmi poškozen v důsledku vlhkosti, materiál beton.

Místnost 1.11

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místností 1.10. Při stěně *b* je klenební pas (jeho účelem je zřejmě svést tíhu 2. patra do stran a odlehčit prostoru mezipatra).

Podlaha: prkenná, v severovýchodním koutu jsou dlaždice (v prostoru u komína, kde zřejmě stála kamna).

Strop: plochý.

Stěna *a*: zhruba do $\frac{2}{3}$ délky stěny jsou kachličky ve výšce asi 1,4 m.

Stěna *b*: většina stěny je tvořena nikou zaklenutou stlačeným obloukem, v prvním plánu zřejmě cihlová, v druhém též.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů. V dolní části uprostřed je omítka opadaná a odkrývá zeď z lomového kamene, část zdiva je v tomto místě také tvořena pruhem cihel.

Stěna *d*: v prvním plánu v levé části jsou dva otvory do komína ve výšce 0,4 m a 2 m. Jinak stěna určována trojdílným oknem O9.

Místnost 1.12

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SV-JZ, po obvodu jsou do výšky 1,4 m kachličky. Komunikuje s místnostmi 1.10 a 1.13.

Podlaha: čtvercové dlaždičky.

Strop: plochý.

Stěna *a*: v levé části jsou dvířka do komína (o rozměrech 46 x 50 cm, nejdou otevřít), v levé části jsou ještě dva kruhové otvory do komína. Ve výšce 70 cm je drážka pro vedení instalace, kde je vidět struktura zdiva – ve většině délky smíšené zdivo s minimálním podílem úlomků cihel, pod dvířky do komína je zeď dozděná cihlou. V horní části stěny je při stropu odskok v omítce tvořící hranu.

Stěna *b*: v pravé části jsou dveře D25 do místnosti 1.10, v levé části je okno O19.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů. V horní části je při stropu odskok v omítce tvořící hranu.

Stěna *d*: v levé části při zdi jsou dveře D27 do místnosti 1.13.

Místnost 1.13

Charakteristika: pavlač na protáhlém obdélném půdorysu ve směru SZ-JV. Komunikuje s místnostmi 1.12 a 1.14 a terasou na střeše dvorního křídla.

Podlaha: beton.

Strop: plochý.

Stěna *a*: téměř v celé šířce jsou dveře D28 do místnosti 1.14

Stěna *b*: v levé části je prolomena dveřmi D27 do místnosti 1.12. V pravé části pak oknem O9.

Stěna c: dva rohy vystupující z koutů na obou stranách nesou druhé patro pavlače.

Stěna d: je určována dvěma trojdílnými okny O10. Nad nimi je dlouhé nízké okno O11. V pravé části při zdi jsou dveře D29 na terasu dvorního křídla.

Místnost 1.14

Charakteristika: malá čtvercová místnost sloužící jako WC. Komunikuje s místností 1.13.

Podlaha: linoleum.

Strop: plochý.

Stěna a: v centrální části je vysoké a štíhlé okno O12. Zeď je z cihlového zdiva, které je viditelné z exteriéru.

Stěna b: při této stěně je přistaven záchod.

Stěna c: v levé části jsou dveře D28 do místnosti 1.13. Zeď je z cihlového zdiva, které je viditelné z exteriéru.

Stěna d: lichá, zeď je z cihlového zdiva, které je viditelné z exteriéru.

Místnost 1.15

Charakteristika: schodiště z prvního do druhého patra. Na obdélné mezipatrové podestě se v půlce výšky schodiště obrací o 180°. Ramena schodiště jsou ve směru SV-JZ, podesta SZ-JV.

Podlaha: jednotlivé stupně schodů jsou dřevěné. Podesta je dlážděná.

Strop: nad spodním schodištěm je strop stoupavý, dřevěný, bíle omítaný a evokující plnou valenou klenbu. Nad podestou je plochý strop. Nad horním schodištěm je strop shodný s místností 2.08. Dolní schodiště je na obou stranách uvozeno stlačeným klenebním pasem.

Stěna a: lichá, pouze otvory po zábradlí, které je dnes odstraněné.

Stěna b: v horní části přechází stěna do zděného zábradlí, ve kterém je okno ve tvaru volského oka O16, položené na koso, proti směru schodů.

Stěna c: v horní části přechází stěna do zděného zábradlí, ve kterém jsou dvě okna ve tvaru volského oka O16, položené na koso, proti směru schodů.

Stěna d: lichá, bez otvorů.

Stěna e: lichá bez otvorů, vpravo od horního klenebního pasu je horní závěs dveří, které se pravděpodobně otevíraly směrem do prostoru podesty.

Druhé patro

Místnost 2.01

Charakteristika: téměř čtvercového půdorysu. Komunikuje s místností 2.05.

Podlaha: prkenná.

Strop: plochý se zrcadlem.

Stěna a: dvě okna O2.

Stěna b: dvě okna O2, přičemž okno vpravo je přisazené ke zdi a špaleta je tak přímá.

Stěna *c*: v centrální části jsou dveře D31 do prostoru 2.05. V koutě mezi stěnou *c* a *d* je kruhový otvor do komína ve výšce 2 m.

Stěna *d*: lichá, bez otvorů. V pravé části je na ní nevybilovaný obdélník – oranžová se světlejším květinovým vzorem.

Místnost 2.02

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místností 2.03. Stěny *b* a *d* jsou opatřeny žlutou barvou s oranžovým květinovým vzorem. Stěny *a* a *c* mají světle modrou barvu rovněž s oranžovým květinovým vzorem.

Podlaha: parkety v klasové skladbě.

Strop: plochý se zrcadlem, při stěně *b* se však hrana zrcadla ztrácí.

Stěna *a*: v centrální části okno O2.

Stěna *b*: lichá, bez otvorů.

Stěna *c*: v pravé části je kruhový otvor do komína.

Stěna *d*: v pravé části jsou dveře D34 do místnosti 2.03. V levé části je otvor do komína.

Místnost 2.03

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SZ-JV. V místech, kde byly garnýže, je žlutá barva (stěny *a* a *d* přes kout). Komunikuje s místnostmi 2.09 a 2.02.

Podlaha: parkety v klasové skladbě.

Strop: plochý se zrcadlem.

Stěna *a*: v centrální části je okno O2.

Stěna *b*: v levé části jsou dveře D34 do místnosti 2.02, vpravo od dveří je stěna do výšky 1,3 m vykachlíkovaná. V pravé části jsou dva otvory do komína ve výšce 0,5 m a 2,4 m.

Stěna *c*: v centrální části jsou dveře D33 do místnosti 2.09. Celá stěna je vykachlíkovaná, kromě špalet dveří.

Stěna *d*: v levé části je vykachlíkovaná (50 cm šířky), v pravé části se nachází nika (zaslepené dveře) se šikmými stranami a segmentovým zaklenutím. Hlouběji v ní jsou pak strany srovnané kolmo se stěnou *d* a pod klenbou je rovný překlad (pravděpodobně přesný rozměr staršího otvoru). V levém koutě niky je zhruba v polovině výšky proražen otvor o průměru 3 cm do místnosti 2.04.

Místnost 2.04

Charakteristika: místnost téměř čtvercového půdorysu. Komunikuje s místností 2.10.

Podlaha: parkety v klasové skladbě.

Strop: plochý.

Stěna *a*: prolomena dvěma okny O2, v tomto případě mají velmi nízké segmentové záklenky, zvláště u levého okna je to velmi markantní.

Obr. 23: Stěna 2.04*b* (foto 2018). V levé části ukázka identifikace zazděného otvoru. Popraskání povrchu je způsobeno různými fyzikálními vlastnostmi staršího zdiva a zazdívkou. V pravé části dveřní otvor D35 ve stěně 2.04*c*.

Stěna *b* (obr. 23): velká nevybílená plocha se žlutou barvou, téměř při zemi jsou 4 výrazné kovové konzoly (na kterých zřejmě stály skříně), v horní části ještě 3 subtilnější (které zřejmě měly držet soustavu skříní, aby se nevyvrátila do prostoru). Ve stěně proražen otvor do místnosti 2.03 o průměru zhruba 3 cm.

Stěna *c*: v levé části jsou dveře D35 do místnosti 2.10. V pravé části je kruhový otvor do komína.

Stěna *d*: lichá, bez otvorů.

Místnost 2.05

Charakteristika: místnost protáhlého lichoběžného půdorysu v orientaci SV-JZ.

Stěny jsou značně popraskané (především stěna *c*). Komunikuje s místnostmi 2.08 a 2.01.

Podlaha: prkenná.

Strop: plochý.

Stěna *a*: v levé části je obdélná nika (zaslepené dveře). V centrální části jsou dveře D31 do místnosti 2.01.

Stěna *b*: v centrální části je okno O2, pod ním zůstaly neodmontované vafky.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: v centrální části jsou dveře se světlíkem D30 do místnosti 2.08. V pravé

části stěny je otvor komínových rozměrů vedoucí do vedlejší místnosti (2.08).

Místnost 2.06

Charakteristika: malá čtvercová místnost sloužící jako WC, v koutu při stěnách *b* a *c* jsou dvě roury tahových komínů. Komunikuje s místností 2.08.

Podlaha: obdélné keramické dlaždice.

Strop: plochý, při stěně *c* se zrcadlem.

Stěna *a*: ve většině šířky prolomena dveřmi D40.

Stěna *b*: lichá, bez otvorů.

Stěna *c*: k této stěně je přisazena záchodová mísa.

Stěna *d*: lichá, bez otvorů.

Místnost 2.07

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SV-JZ. Přes tři schodišťové stupně komunikuje s místností 2.08.

Podlaha: beton.

Strop: plochý. Při stěně *c* je fabionová římsa.

Stěna *a*: lichá, bez otvorů.

Stěna *b*: téměř v celé šířce prolomena dveřmi se světlíkem D41.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: lichá, bez otvorů.

Místnost 2.08

Charakteristika: místnost složitého půdorysu. Je dělena na třetiny zděným zábradlím schodiště z 1. patra. Jihovýchodní zábradlí je vodorovné, sz. je do poloviny vodorovné, pak se zvedá vzhůru ke stěně *h*. V sz. části jsou tři stupně schodiště směrem vzhůru do severní části místnosti. Odtud je možné nastoupit na schodiště do podkroví. Místnost 2.08 komunikuje s místnostmi 2.05, 2.06, 2.07, 2.09, 1.15 a 2.15. Skrz prostor jde při stěně *a* komínová roura, která je při zemi opatřena zděným hranolem s vymetacím otvorem.

Podlaha: obdélné keramické dlaždice, v severní části místnosti, nad tříступňovým schodištěm, je podlaha prkenná.

Strop: je plochý, uprostřed značně poškozený. Strop je omítaný na rákosu. Při stěnách *a*, *e*, *f* je vyvedeno zrcadlo.

Stěna *a*: v levé části je obdélná nika, jejíž dolní hrana je ve výšce 1,3 m. Nika je 47 cm vysoká a 80 cm široká. Vpravo téměř při zdi *b* je otvor do komína vysoký 120 cm a široký 85 cm, vyzděný z cihel (obr. 24). V zadní části je zazdívkou provedena jedním velkým kusem kamene (30 x 30 cm). Vlevo od tohoto otvoru je ve výšce 2,2 m kruhový otvor do komína klasických rozměrů (11 cm).

Stěna *b*: v levé části je kruhový komínový otvor skrz zeď do místnosti 2.05. Pravděpodobně byl propojen s nedalekým komínovým otvorem ve stěně *a*. V pravé části stěny jsou dveře se světlíkem D30 do místnosti 2.05.

Stěna c: ve většině šířky se uplatňují dveře D40 do místnosti 2.06.

Stěna d: lichá, bez otvorů.

Stěna e: nepravidelného průběhu, směrem nahoru viditelně „ubíhá“. Zhruba ve třetině šířky se stěna láme a uskakuje směrem dozadu.

Stěna f: téměř v celé šířce jsou dveře se světlíkem D41 do místnosti 2.07.

Stěna g: téměř v celé šířce se uplatňují dveře D42 na schodiště do podkroví. V koutě mezi

stěnami f a g je rohový výstupek, mezi stěnami g a h je pilíř 20 x 20 cm, nejspíš dřevěný trám, ale je pokrytý vrstvou omítky.

Stěna h: v dolní části se přímým překladem otevírá do prostoru mezipatrové podesty mezi 1. a 2. patrem. V horní části je větrací otvor kruhového tvaru do výklenku v místnosti 2.09.

Stěna i: lichá, bez otvorů.

Stěna j: téměř na celou šířku jsou dveře D32 do místnosti 2.09.

Obr. 24: Otvor do komína ve stěně 2.08a (foto 2018).

Místnost 2.09

Charakteristika: místnost obdélného půdorysu v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místnostmi 2.08, 2.03 a 2.10.

Podlaha: čtvercové dlaždice.

Strop: valená klenba stlačeného tvaru. V sv. části je v omítce klenby napříč prasklina, která umístěním odpovídá traktové zdi.

Stěna a: v pravé části jsou dveře D33 do místnosti 2.03.

Stěna b: téměř v celé šířce jsou dveře D32 do prostoru 2.08, v horní části se uplatňuje čelo klenby.

Stěna c: je prolomena nikou s lavičí a svažujícím se stropem, úhel odpovídá schodům, které jsou nad ním umístěny.

Stěna d: otevírá se do prostoru 2.10.

Místnost 2.10

Charakteristika: místnost půdorysu ve tvaru písmene „T“ v orientaci SV-JZ. Komunikuje s místnostmi 2.04, 2.09, 2.11, 2.13 a 2.12.

Podlaha: čtvercové dlaždice.

Strop: plochý. V orientaci SV-JZ jde při stropu podpěra usazená ve stěnách b a f.

Stěna *a*: téměř v celé šířce jsou dveře D35 do místnosti 2.04. Při této stěně v horní části náznak zrcadla.

Stěna *b*: v levé části se otvírá valenou klenbou do prostoru 2.09, v pravé části je obdélná nika opatřena policemi.

Stěna *c*: lichá, bez otvorů.

Stěna *d*: téměř v celé šířce jsou dveře D37 do místnosti 2.11.

Stěna *e*: lichá, bez otvorů.

Stěna *f*: téměř v celé šířce jsou dveře D38 do místnosti 2.13.

Stěna *g*: v levé horní části je malý čtvercový větrací otvor (15 x 15 cm).

Stěna *h*: v levé části jsou dveře D36 do místnosti 2.12.

Místnost 2.11

Charakteristika: místnost téměř čtvercového půdorysu, narušená vystupujícím rohem v koutu při stěnách *c* a *d*. Komunikuje s místností 2.10.

Podlaha: prkenná.

Strop: plochý.

Stěna *a*: lichá, bez otvorů.

Stěna *b*: nalevo při zdi a jsou dveře D37 do místnosti 2.10.

Stěna *c*: lichá.

Stěna *d*: téměř v celé šířce je trojdílné okno O13.

Místnost 2.12

Charakteristika: koupelna na obdélném půdorysu v orientaci SV-JZ. Celý prostor je vykachlíkovaný do výšky 1,7 m. Komunikuje s místností 2.10.

Podlaha: čtvercové dlaždičky svažující se k odtokovému kanálku uprostřed místnosti.

Strop: plochý.

Stěna *a*: zhruba v polovině šířky je otvor do komína opatřený plechovými dvířky (která nejdou otevřít). V pravé dolní části stěny je kruhový otvor do komína.

Stěna *b*: v pravé části jsou dveře D36 do místnosti 2.10. V levé části je dole malý větrací otvor.

Stěna *c*: vpravo nahoře jde skrz zeď větrací otvor (15 x 15 cm).

Stěna *d*: v levé části je okno O14. Vpravo nahoře je kruhový otvor. Vpravo dole pak ještě pravouhlý otvor s plechovou mřížkou.

Místnost 2.13

Charakteristika: pavlač na protáhlém obdélném půdorysu v orientaci SZ-JV. Komunikuje s místnostmi 2.10 a 2.14.

Podlaha: beton.

Strop: plochý, s patrnou hranou spojující rohy paralelně se stěnou *b*.

Stěna *a*: Téměř v celé šířce jsou dveře D39 do místnosti 2.14.

Stěna *b*: v prvním plánu lichá, v druhém plánu je vlevo okno O14, vpravo od něj jsou dveře D38 do místnosti 2.10. Úplně napravo je trojdílné okno O13.

Stěna *c*: lichá.

Obr. 25: Detail prostřední plně vazby, jihovýchodní strana (foto 2018).

Stěna *d*: je určována dvěma trojdílnými okny O10.

Místnost 2.14

Charakteristika: malá čtvercová místnost, která sloužila jako záchod. Komunikuje s místností 2.13.

Podlaha: čtvercové dlaždice.

Strop: plochý, dřevěný.

Stěna *a*: je prolomena oknem O15.

Stěna *b*: lichá, bez otvorů.

Stěna *c*: v levé části jsou dveře D39 do prostoru 2.13.

Stěna *d*: v centrální části je jakýsi rizalit, při kterém byla přistavena záchodová mísa.

Místnost 2.15

Charakteristika: schodiště mezi 2. patrem a podkrovím.

Strop: segmentová valená klenba zděná z cihel, omítaná.

Podlaha: stupně schodů jsou z dřevěných prken.

Stěna *a*: v celé šířce prolomena dveřmi D43.

Stěna *b*: lichá, bez otvorů, zděná z cihel. Do výšky prahu dveří D43 a překladu dveří D42 je obložena dřevěnými fošnami.

Stěna *c*: v celé šířce prolomena dveřmi D42.

Stěna *d*: stejné řešení jako u stěny *b*.

Obr. 26: Pohled do prostoru podkroví ze severovýchodu (foto 2018).

Podkroví a krov

Podkroví (obr. 25 a 26) je rozlehlý vzdušný prostor rozkládající se nad téměř celým domem, kromě prostoru nad rizalitem a pavlačemi. Prostor je osvětlován čtyřmi střešními okny O20 a je protnut třemi zděnými hranolovými komínovými tělesy a čtyřmi samostatnými rourami tahových komínů. Podlaha je tvořena čtvercovou dlažbou, tzv. topinkami. Prostor komunikuje skrz dveře D43 se schodištěm do druhého patra 2.15 a je z něj možné vylézt do úžlabí mezi sledovaným domem a domem čp. 378. Do úžlabí se vstupuje skrz vikýř opatřený dveřmi D44.

Mansardová střecha je nesena stojatou stolicí. Horní část krovu tvoří hambalkové vazby s převislým koncem. Spodní krokve jsou kramlí zavěšeny na rozpěru.⁶⁸ Sklon horních krokví je 35°. U dolních krokví je sklon 43°. Plné a liché vazby se střídají v rytmu 1 – 3 – 1 – 3 – 1.

Jihovýchodní sloupek střední plné vazby je opatřen tesařskou značkou čtyř trojúhelníků. Stejně tak pásek, který je do tohoto sloupku připevněn ze severovýchodu. Pásek, který z tohoto sloupku stoupá na jihozápadní straně, je opatřen tesařskou značkou s trojúhelníky třemi. V severovýchodní části krovu nesou dvě krokve i jejich horní námětky stopy po požáru.⁶⁹

⁶⁸ Popis krovu vychází z popisu typově shodného krovu domu *U tří lvů* (čp. 378) popsaneho J. Vinařem (2010, 138 a tabule 98).

⁶⁹ Jedná se zřejmě o druhotně užitě dřevěné prvky staršího krovu poškozeného požá-

Stavební materiály

Lomový kámen: Z lomového kamene jsou zděny sklepní prostory S.01 – S.04 a to včetně klenebního pasu a klenby nad nejnižší částí schodiště S.07. Rovněž je takto zděn prostor sklepa S.05 a horní klenba v prostoru S.06. Lomový kámen smíšený s úlomky cihel se pak uplatňuje i ve většině zbylých prostor suterénu (mimo S.09b a S.08b,c,d kde je zdivo cihelné). V nadzemní části objektu je identifikace rozsahu užití lomového zdiva omezena omítkami. Lomový kámen je prokazatelně použitý v obvodovém zdivu přízemí. Rovněž v mezitraktové zdi, kde je však často doplněn cihelnými zazdívkami zaslepených či zmenšených otvorů. V patře je použité lomové zdivo ve větším rozsahu prokazatelně ve zdi společné s domem *U tří lvů* a mezi stěnami 1.12a a 1.04c.

Cihly: Cihelné zdivo je v suterénu a přízemí použito především v zazdívkách, příčkách a komínech. V suterénu je použito především na zdech S.08b,c,d a S.09b. Dále jsou cihlami vyklenuté některé klenby v prostoru schodiště S.07. V přízemí je cihlovou zdí vymezen přístavek P.07 a P.08 a schodiště do mezipatra M.05. V prostoru průjezdu a v mezipatře se pak cihly uplatňují především v klenebních pasech. Z cihlového zdiva je postaven rizalit v sv. části objektu a uplatňuje se rovněž v pavlačích. Na fasádách se cihly vzhledem k poškození omítky prokazatelně uplatňují v pilastrech a šabrákách okolo oken.

Dřevo: Dřevo je použito jako základní stavební materiál krovu. Ve stavbě je dále použito pro schodiště, prkenné a parketové podlahy, zárubně dveří, rámy oken a ve výplních.

Kovy: Ocelové „I“ profily jsou použity v konstrukci pavlačí. Dále se kovové materiály uplatňují ve dveřích a oknech. V krovu pouze minimálně.

Beton: Beton je použit pro stupně horní části schodiště S.07 včetně podesty. Ve stejném prostoru je i železobetonový strop. Dále je beton použit v podlahách pavlačí.

Otvory a výplně

Číslování oken a dveří souhlasí se značením v plánové dokumentaci. Pro správné určení typu a stáří dveří byla použita publikace *Historické dveře a kování* od Miroslavy Kemzové (2009) a *Konstrukce historických staveb* od Jiřího Škabradý (2003).

Okenní otvory a výplně

01: Okna jsou v prvním patře stavby v jihovýchodním a jihozápadním průčelí. Okenní otvory mají rozevřené špalety a segmentový záklenek. Okna jsou špaletová, dvoukřídlá a dělená na horní a dolní část. V dolní části jsou vnější křídla dělena v polovině výšky. Vnitřní nejsou dělena. V horní části jsou křídla o rozměrech zhruba poloviny dolních křidel a nejsou dělena. Rám okenní výplně

rem. Přesnější odpovědi by přinesla dendrochronologická analýza.

Obr. 27: Okno 07, v druhém plánu okno 08. Pohled z místnosti M.02 (foto 2017).

je natřen bílou barvou. Kličky jsou bakelitové. Okna byla osazena v roce 1973.

02: Okna jsou ve druhém patře stavby v jihovýchodním a jihozápadním průčelí. Okenní otvory mají rozevřené špalety a segmentové zaklenuť. Okna jsou špaletová, dvoukřídla. Vnější křídla jsou dělena ve třetinách výšky. Vnitřní nejsou dělena. Rám okenní výplně je natřen bílou barvou. Kličky jsou bakelitové. Okna byla osazena v roce 1973.

03: Výkladce se otevírají v jihozápadní fasádě. Mají rozevřené špalety a téměř plný záklenek. Rámy jsou hliníkové. Osazena byla nejspíš v roce 1958 při zřízení prodejny Pramen.

04 (obr. 29): Obdélné okenní otvory s rovnoběžnými špaletami jsou prolomeny v jihovýchodním průčelí. Rámy jsou hliníkové. Osazena byla nejspíš v roce 1958 při zřízení prodejny Pramen.

05: Okenní otvory čtvercového tvaru s dřevěným rámem. Okna jsou v přízemí směrem do průjezdu a do dvora. Pochází pravděpodobně z přestavby v roce 1958.

06: Termální okno otevírající se z místnosti M.02 směrem do dvora. Okenní otvor vyplňuje horní část stlačeného oblouku dělicího průjezdu a dvůr. Výplň je v dřevěném rámu, symetrická, s celkem osmi okenními tabulkami různých tvarů. Pochází zřejmě z přelomu 19. a 20. století.

07 (obr. 27): Obdélný okenní otvor mezi místností M.02 a schodištěm M.05. Do dřevěného rámu je ze směru místnosti M.02 vloženo křídlo připevněné k rámu třemi kličkami, na pravé straně rámu klička chybí. Ve směru ke schodišti

je okno opatřeno mříží ze železa rozkovaného do obdélného profilu. Mříž dělí otvor na 9 stejně velkých obdélníků. Pochází snad z přestavby domu po roce 1770.

08 (obr. 27 a 28): Okenní otvor je mezi místností M.06 a schodištěm M.05. Má rozevřené špalety, které se sbíhají ke kamennému ostění, které je zakončeno dvěma šikmo položenými kamennými kvádry. Ty mezi sebou ve směru ke schodišti svírají kovovou mříž. Její základ tvoří železný prut obdélného průřezu, ke kterému jsou připevněny tři menší pruty vykované do tvaru písmene „S“. K ostění je připevněn dřevěný rám se dvěma křídly. Jedno křídlo je děleno vodorovnými olověnými pásky a má tři okenní tabulky, druhé křídlo je zaskleno destičkami šestiúhelného tvaru. Oba rámy jsou v polovině výšky ztuženy vodorovnými kovanými *nosníčky* (viz *Škabrada 2003*, 340). Okenní výplně pravděpodobně pochází z přestavby mezi lety 1699 a 1708. Pokud jsou obě křídla současná, jedná se o významný doklad přechodu ze zasklení šestiúhelnými tabulkami na tabulky obdélné.

Obr. 28: Okno 08. Pohled z místnosti M.06 (foto 2018).

09: Obdélné trojdílné špaletové okno mezi místností 1.11 a pavlačí 1.13. V obou plánech má tři křídla vsazená do dřevěného rámu. Kličky jsou hliníkové. Okno pochází nejspíš z roku 1973.

010: Trojdílná okna prolamující severovýchodní fasádu z pavlačí prvního a druhého patra do prostoru dvora. Křídla jsou vložena do dřevěných rámu. Kličky jsou bakelitové. Okno pochází nejspíš z roku 1973.

011: Okno prolamuje severozápadní fasádu v prostoru pavlače 1.13. Jedná se o trojdílné ležaté okno s výklopnými křídly, která jsou vložena do dřevěného rámu a opatřena bakelitovými kličkami. Pochází nejspíš z roku 1973.

012: Vysoké štíhlé jednokřídlé okno v rizalitu otevírající místnost 1.14 do prostoru nad dvorním křídlem. Rám je dřevěný a opatřený světlým, šedomodrým nátěrem. Křídlo je uzavíratelné mosaznou olivovou kličkou. Okno je současné s výstavbou rizalitu v roce 1897.

013: Obdélné trojdílné špaletové okno mezi místností 2.11 a pavlačí 2.13. Křídla jsou vsazená do dřevěného rámu. Kličky jsou bakelitové. Okno pochází nejspíš z roku 1973.

Obr. 29: Vpravo dveře D1, vlevo okno O4. Pohled z Palackého náměstí (foto 2018).

O14: Vysoké štíhlé okno mezi koupelnou 2.12 a pavlačí 2.13. Křídlo okna je vsazeno do dřevěného rámu. Kličky jsou bakelitové. Okno pochází nejspíš z roku 1973.

O15: Vysoké štíhlé okno v rizalitu otevírající místnost 2.14 do prostoru nad dvorním křídlem. Rám je dřevěný s bílým nátěrem. Kličky jsou bakelitové. Výplň je pravděpodobně z roku 1973.

O16: Nakoso položená volská oka nacházející se v prostoru schodiště. Ve 2. patře jsou nakloněna kolmo na jeho směr a jsou opatřena plochou páskou šambrán z obou stran. Na schodišti do mezipatra souhlasí naklonění volského oka se směrem schodiště. Otvory jsou bez výplně.

O17: Okno ležatého obdélného tvaru mezi místnostmi M.02 a M.03, zaslepené druhotně použitou plechovou cedulí. Ve směru místnosti M.03 je do okenního otvoru vsazena mříž z provlékaných prutů kruhového profilu s diagonálním směřováním. Nejspíš pochází z přestavby domu mezi lety 1699–1708.⁷⁰

O18: Široký a nízký okenní otvor mezi místnostmi 1.05 na jedné straně a místnostmi 1.07 a 1.06 na straně druhé. Okno je tvořeno luxferovými tvarovkami v rastru 15 x 2. Zhruba v polovině šířky okenního otvoru k němu doléhá příčka mezi místnostmi 1.07 a 1.06.

O19: Okenní otvor obdélného tvaru mezi místnostmi 1.12 a 1.10. Okno je tvořeno 5 x 4 luxfery.

O20: Výklopná střešní okna pocházejí z doby výměny krytiny a laťování v roce 1994.

⁷⁰ Zodpovědně je však potřeba dodat, že typ mříže je charakteristický spíše pro renesanci. Pokud by tomu tak bylo, bylo by nutné přehodnotit vývoj v této části domu. Situaci komplikuje i skutečnost, že není zřejmý účel místnosti M.03.

Dveřní otvory a výplně

D1 (obr. 29): Dveřní otvor z Palackého náměstí do průjezdu. Je sklenutý stlačeným záklenkem skládaným z pískovcových kvádrů se zvýrazněným vrcholovým klenákem, na jehož čelní ploše, lemované lištou, je naznačena diamantová bosáž. Lišta rámuující cvikly portálu byla dodatečně z větší části odsekána. Dveře jsou truhlářsky zpracovány. V jihovýchodní části je dvoukřídlá rámová výplň a v části severozápadní je jednokřídlá rámová výplň, která je však v prostoru průjezdu zaslepena. Dveřní křídla jsou od sebe oddělena toskánským pilastrem. Horní část v prostoru záklenku je oddělena dřevěnou římsou a přechází do termálního okna, které osvětluje prostor M.01 v mezipatře. Před termálním oknem jsou směrem do náměstí kované rostlinné motivy. Dřevěné a kované prvky jsou natřené červenou barvou. Dveře pochází pravděpodobně z přestavby domu v období klasicismu.

D2: Obdélné dvojkřídlé dveře z náměstí do vnitřního prostoru přízemí mají hliníkový rám. V horní části otvoru je světlík. Přímé špalety jsou ve směru do ulice osazeny kovovou mříží, kterou je možné uzavřít dveřní otvor. Dveře jsou zřejmě z přestavby přízemí na prodejnu Prahen v roce 1958.

D3 (obr. 30): Dveřní otvor z průjezdu na schodiště do sklepa se segmentovým záklenkem a přímými špaletami. Výplň tvoří dvoukřídlá vrata svlakové konstrukce. Pásové závěsy jsou zakončeny náznakem rozviliny. Poněkud netradičně jsou závěsy a svlaky umístěny na opačných stranách výplně. Dveře jsou opatřeny druhotně použitým krabicevým zámkem – na

Obr. 30: Dveře D3. Pohled z průjezdu (foto 2018).

křídlo výplně je zámek umístěn otočený o 180°. Křídla pochází nejspíš z doby přestavby domu mezi roky 1699 a 1708.

D4 (obr. 31): Dveřní otvor mezi prostory S.07 a S.08 se segmentovým kamenným záklenkem. Na jz. straně je kamenné ostění, na sv. straně otvor částečně vyzděný cihlami. Křídlo je svlakové konstrukce s pásovými závěsy. Výplň je druhotně použitá a byla nejspíš zúžena. Stlačený tvar horní části výplně je ukončen v různých výškách, což by svědčilo o zazdívce. Rovněž stlačený tvar výplně neodpovídá segmentovému tvaru otvoru. Směrem do místnosti S.08 je výplň opatřena kovovou přítuhou a jednoduchým nekrytým gotickým závorkovým zámkem osazeným na lichoběžníkovém plechu (obr. 32).⁷¹

Obr. 31: Dveře D4, pohled z místnosti S.07 (foto 2018).

D5: Otvor mezi prostory S.05 a S.06 lemující tesařsky zpracovaná zárubeň je osazena svlakovou výplní. Přes svlaky jsou přibity pásové závěsy s lístkovými konci.

D6: Otvor mezi prostory S.06 a S.07 lemují tesařsky zpracované zárubně bez překladu a výplně. Na jedné zárubni je dochovaný novodobý silně zrezivělý dveřní hák.

D7: Otvor mezi prostory S.02 a S.04 lemují tesařsky zpracované zárubně osazené svlakovou výplní s pásovými závěsy a s krabicovým zámkem. Pásové závěsy zároveň plní funkci svlaku.

D8: Otvor mezi prostory S.03 a S.04 lemují tesařsky zpracované zárubně bez výplně.

D9: Dvojitá tesařsky zpracovaná zárubeň bez výplně mezi prostory S.01 a S.03. Překlady jsou čtvercového průřezu, sloupky kulatého průřezu jsou jen na jz. straně. Některé části jsou zpevněny přibitými kovovými pásky.

D10: Vstupní dveře z průjezdu na schodiště mezipatra mají dřevěnou zárubeň. Výplň je novodobá, rámová a poměrně široká (1,16 metru). V horní části výplně je okno. Kliky je bakelitová.

⁷¹ Zámek na výplni dveří D4 odpovídá provedením gotickému zámku v kostele sv. Mikuláše v Němčičích (Kemzová 2009, obr. 79).

D11: Dveřní otvor z průjezdu do prostoru P.07 má přímé špalety. Kovová zárubeň dveřního otvoru je osazena dvěma nestejně širokými plechovými křídly. Dveře pochází zřejmě z doby přestavby přízemí v roce 1958.

D12 (obr. 33): Dřevěná zárubeň mezi prostory M.02 a M.05 je osazena rámovou výplní s šesti okenními tabulkami. Z prostoru M.05 je výplň oplechovaná a opatřená kovovou mříží a kovovým záklopem, kterým lze přikrýt horní část dveří se skleněnými tabulkami. Do prostoru M.02 mají dveře krabicový zámeček. Závěs a hák datují dveře do 19. století.

Obr. 32: Detail zřejmě gotického zámku na dveřích D4. Pohled z místnosti S.08 (foto 2018).

Obr. 33: Vlevo dveře D12, vpravo okenní otvor O17. Pohled z místnosti M.02 (foto 2018).

D13 (obr. 34): Truhlářská zárubeň mezi prostory M.03 a M.05 je osazena dvěma rámovými křídly. Výplň je opatřena krabicovým zámkem. Zapuštěné závěsy s žaludovými konci a kanelovaná mosazná klika datují dveře do druhé třetiny 19. století.

D14: Tesařská zárubeň dveří mezi prostory M.04 a M.05 je bez výplně.

D15: Truhlářská zárubeň dveří mezi prostory M.05 a M.06 s rámovou výplní. Křížový závěs a hák s kuličkovými konci datují výplň do 19. století.

D16: Dveřní otvor mezi prostory 1.07 a 1.08 je prolomený v příčce. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní s hliníkovou klikou. Závěsy jsou typu Elegant.

D17: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 1.06 a 1.07. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je bakelitová. Závěsy jsou typu Elegant.

D18: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 1.05 a 1.07. Truhlářská zárubeň je bez výplně.

D19: Dveřní otvor má rozevřené špalety, které se rozevírají z místnosti 1.05 do místnosti 1.01. Překlad je přímý. Kovová novodobá zárubeň je bez výplně.

D20: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 1.01 a 1.02. Kovová novodobá zárubeň je osazena dvoukřídlou novodobou výplní s obdélnými skly v horní části. Klika je bakelitová. Závěsy jsou typu Elegant.

D21: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 1.08 a 1.09. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je hliníková a závěsy jsou typu Elegant. Nad dveřním otvorem je světlík tvořený luxferovými tvarovkami v rastru 5 x 3.

D22: Dveřní otvor s rozevřenými špaletami, které se rozevírají z místnosti 1.09 do místnosti 1.03. Z průběhu segmentového záklenku a úhlu špalet je patrné, že JZ špaleta byla částečně dozděna. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika výplně je bakelitová. Závěsy jsou typu Elegant.

D23: Dveřní otvor s rozevřenými špaletami, které se rozevírají z místnosti 1.04 do místnosti 1.03. Záklenek je přímý. Třetina otvoru je dozděna příčkou. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Závěsy jsou typu Elegant.

Obr. 34: Detail kliky a krabicového zámku dveří D13. Pohled z místnosti M.03 (foto 2018).

D24: Dveřní otvor s přímým překladem a rozevřenými špaletami z místnosti 1.10 do prostoru 1.04. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je bakelitová, závěsy typu Elegant.

D25: Dveřní otvor mezi prostory 1.10 a 1.12 s přímými špaletami. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je bakelitová, závěsy typu Elegant.

D26: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 1.10 a 1.11. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je bakelitová, závěsy typu Elegant.

D27: Dveřní otvor z pavlače 1.13 má do místnosti 1.12 na jv. straně rozevřenou špaletu, na druhé straně je špaleta přímá a lícuje se zdí 1.12c. Novodobá truhlářská zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je bakelitová. Závěsy jsou typu Elegant.

D28: Dveřní otvor z pavlače 1.13 má směrem do místnosti 1.14 segmentový záklenek. Truhlářská zárubeň je osazena rámovou výplní s krabicovým zámekem. Zapuštěné závěsy a háky mají bambulkové zakončení. Dveře jsou zřejmě současné s výstavbou rizalitu v roce 1897.

D29: Dveřní otvor mezi pavlačí 1.13 a terasou má novodobou kovovou zárubeň, která je osazena rámovou výplní. Klika je bakelitová, závěsy jsou typu Elegant.

D30: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 2.05 a 2.08. Novodobá kovová zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je bakelitová, závěsy jsou typu Elegant. Nad dveřním otvorem je světlík tvořený luxferovými tvarovkami v rastru 5 x 3.

D31: Dveřní otvor s rozevřenými špaletami, které se rozevírají z místnosti 2.05 do místnosti 2.01, má segmentový záklenek. Kovová novodobá zárubeň je osazena novodobou výplní. Klika je hliníková, závěsy jsou typu Elegant.

D32: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 2.08 a 2.09. Novodobá kovová zárubeň je bez výplně.

D33: Dveřní otvor s rozevřenými špaletami, které se rozevírají z místnosti 2.09 do místnosti 2.03, má segmentový záklenek. Kovová novodobá zárubeň je osazena dvoukřídlovou novodobou výplní. Závěsy jsou typu Elegant.

D34: Dveřní otvor s rozevřenými špaletami, které se rozevírají z místnosti 2.02 do místnosti 2.03, je opatřen segmentovým záklenkem. Truhlářská zárubeň je osazena dvoukřídlovou rámovou výplní. Klika je bakelitová, mladší než zbytek dveří. Zapuštěné závěsy s žaludovými konci datují dveře do 19. století.

D35: Dveřní otvor s rozevřenými špaletami, které se rozevírají z místnosti 2.10 do místnosti 2.04, a segmentovým záklenkem. Kovová novodobá zárubeň je osazena jedním křídlem novodobé výplně. Druhé křídlo chybí. Závěsy jsou typu Elegant.

D36: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 2.10 a 2.12. Novodobá kovová zárubeň je osazena novodobou rámovou výplní. Klika je bakelitová. Závěsy jsou typu Elegant.

D37: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 2.10 a 2.11. Novodobá kovová zárubeň je osazena novodobou rámovou výplní. Klika je bakelitová. Závěsy jsou typu Elegant.

D38: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 2.10 a 2.13. Novodobá kovová zárubeň je bez výplně.

D39: Dveřní otvor z pavlače 2.13 má směrem do místnosti 2.14 segmentový záklenek. Novodobá kovová zárubeň je bez výplně.

D40: Dveřní otvor prolomený v příčce mezi prostory 2.06 a 2.08. Novodobá kovová zárubeň je osazena novodobou rámovou výplní. Štítek kliky je hliníkový. Závěsy jsou typu Elegant.

D41: Dveřní otvor z místnosti 2.08 má téměř přímé špalety směrem do místnosti 2.07. Truhlářská zárubeň je bez výplně. Nad dveřmi je obdélný světlík, který má výplň dělenou na dvě čtvercová pole.

D42 (obr. 35): Dveřní otvor v druhém patře mezi místnostmi 2.08 a schodištěm do podkroví 2.15 je tvořený tesařskou zárubní. Výplň je kombinované konstrukce s pásovými závěsy s lístkovými konci nejspíš z 19. století. Ve středu výplně je barokní přítuha oválného tvaru s podkladovým štítkem zdobeným tepáním.

D43 (obr. 36): Dveřní otvor ze schodiště 2.15 do podkroví je pravoúhlý, osazený železnou výplní. Jednokřídlé dveře plní protipožární funkci.

D44: Dveřní otvor z podkroví do prostoru úžlabí je uzavírán jednokřídlými svlakovými dveřmi.

Obr. 35: Dveře D42. Pohled z místnosti 2.08 (foto 2018).

Obr. 36: Dveře D43. Pohled z podkroví (foto 2018).

Obr. 37: Domy čp. 377, 378 a 379 na Palackého náměstí (foto 1999).

MODEL STAVEBNÍHO VÝVOJE

Tato kapitola odpovídá na otázky z úvodu této práce, které by se daly shrnout do věty: *Jaké informace poskytují písemné, obrazové a hmotné prameny o stavebním vývoji domu?* Kapitola tak přináší syntézu všech použitých pramenů i literatury, na základě kterých představuje ucelený stavebněhistorický vývoj domu v jednotlivých slohových obdobích.

Období gotiky

Vzhledem k urbanistickému vývoji města, rozvedeného v kapitole *Přehled urbanistického a architektonického vývoje města s akcentem na Palackého náměstí*, je důvodné předpokládat, že nejstarší stavba stála na místě domu *U tří pávů* již na přelomu 13. a 14. století.⁷² Takřka určitě byla však poškozena, ne-li zničena, během požárů za husitských válek. Nejstarší písemná zmínka, která se vztahuje přímo k domu *U tří pávů*, je až z roku 1492. Tento letopočet tak uvozuje nejmladší myslitelný rok, ke kterému již gotické jádro stávající stavby stálo.

⁷² Více či méně pravděpodobných variant, které je možné v souvislosti se vznikem a polohou domu zvažovat, je více - např. že těsně za domy čp. 377, 378 a 379 mohla vést ulička spojující dnešní ulice Na Sionu a 28. října nebo že uvedené domy byly možná až dodatečně vestavěny do plochy náměstí.

Hmotný pramen bohužel nedává jednoznačnou odpověď na otázku, zda gotická fáze stavby je předhusitská či až pozdější. Rovněž nelze s jistotou určit, kolika fázemi stavba v gotické době prošla.

Pro sestavení hypotetického modelu gotické fáze domu je podstatné srovnání přízemí a suterénu stavby. V suterénu je nejstarším prostor místnosti S.01 až S.04, který byl teprve později rozdělen klenebním pasem a příčkou. Sklepní prostor S.05 spolu s nástupem do něj S.06 má komplikovanější stavební vývoj.

Prokazatelně gotická je *horní* klenba v prostoru S.06, která se nachází nad mladší cihlovou klenbou. Tento zachovalý relikv gotické fáze stavby by totiž mohl odpovědět na otázku: *Odkud byl rozlehlý sklep v gotickém období přístupný?* V duchu gotické tradice by se dalo předpokládat, že takto rozlehlý sklep byl zásoben přímo z průčelí domu, jako je tomu v Kutné Hoře například u *Kamenného* domu.⁷³ Pokud bylo v případě domu *U tří pávů* řešení podobné, lze si snadno představit, že chodba S.06 stoupala skrz hypotetické schodiště v dnešním prostoru S.05 a ústila do jv. průčelí. Tato myšlenka by mohla najít oporu i v zajímavé skutečnosti, že jednoduchým prodloužením úseček chodby S.06 v plánové dokumentaci se do takto vymezeného prostoru dostane nejen větrací otvor místnosti S.05 ale přesně lícuje i okenní otvor O4 v přízemní místnosti P.03. Dlužno ještě podotknout, že okenní osy přízemí se na žádném jiném místě půdorysně neprotínají s větracími otvory suterénu. Pokud bylo toto hypotetické gotické schodiště se změnou komunikačního systému později rozšířeno na sklep S.05 a v obvodové zdi přezděno, jediným reliktem tohoto řešení by byla gotická klenba v místnosti S.06.

V přízemí došlo pravděpodobně ke změně traktování. Jelikož současná mezitraktová zeď vznikla až po vyzdění klenebního pasu v suterénu, jednalo se zřejmě o velký síňový prostor, který byl dělen zdí mezi místnostmi P.02 a P.03 a mezi místnostmi P.05 a P.04. Ve druhém jmenovaném případě však nejspíš nešlo o zeď, která se v místě nachází nyní, ale zeď, jež lícovala s klenebním pasem a byla tak proti současné mírně pootočena. Přestože je dům nárožní, je důvodné předpokládat, že hlavní vstup byl v gotické době z jz. průčelí, které bylo polohou významnější. Zděné patro dům v gotické době zřejmě neměl.⁷⁴

⁷³ Čp. 183 na Václavském náměstí v Kutné Hoře. Dle karty památky na NPÚ ÚOP středních Čech v Praze pochází sklep z doby ještě starší, než je výstavba domu v 80. letech 15. století. Dalšími příklady jsou domy čp. 97, 156, 157 a 377 na Palackého náměstí, čp. 314 a 317 v Kollárově ulici, čp. 171 v Šultysově ulici, čp. 253 a 255 na Václavském náměstí a čp. 243 v České ulici (Líbal 1971).

⁷⁴ Hypoteticky lze uvažovat v 1. patře o srubu, jakých se v Kutné Hoře i přes četné požáry dochovalo několik desítek (Muk 1994). Ten mohl zcela zaniknout jak požárem, tak odstraněním po jeho zchátrání. Tyto sruby vznikaly převážně od poloviny 15. století do jeho konce, a to i v tom nejbohatším prostředí (Hrádek). Nejmladší sruby pocházejí z barokního období.

Období renesance

V renesanční době došlo k výrazným stavebním úpravám domu v duchu dobových požadavků. V této době bylo pravděpodobně postaveno patro a změněno komunikační schéma sklepních prostor.

Na přelomu 15. a 16. století vlastnil dům Jakub Řezbář. Pokud měl dílnu přímo v domě *U tří pávů*, mohla jeho činnosti vyhovovat otevřená síňová dispozice, která byla typická právě pro měšťanské gotické domy řemeslníků. Není bez zajímavosti, že Jakub Řezbář vlastnil až do roku 1523 sklep pod vedlejším domem *U tří lvů*, kdy ho za 20 kop českých grošů prodal jeho majiteli. Sklepy domů byly propojeny dveřním otvorem ve stěně S.03c. Tento otvor byl patrně záhy po prodeji zazděn.

Že byl dům *U tří pávů* poměrně malý a pravděpodobně i bez patra lze vyvodit z nízké prodejní ceny domu v roce 1528, kdy byl prodán za 60 kop českých grošů.⁷⁵ Do roku 1592 cena vzrostla na 250 kop grošů. Při takto vysokém nárůstu lze předpokládat výraznou stavební aktivitu na domě.⁷⁶ Pro tu byl nejdůležitější prostor místností P.05 a P.06, které se staly důležitým vertikálním komunikačním uzlem renesančního domu. Do sklepa tak bylo možné sejít z tohoto prostoru skrz místnost S.08 a napojit se na schodiště S.07. Do patra pak vedlo schodiště, které mělo nástup buď v místnosti P.05 nebo v místnosti P.04 a vedlo skrz místnost M.04 ze které se napojilo na stávající komunikační systém v místnosti M.05. Rovněž došlo nejspíš ke změně traktování domu, kdy byl ve sklepech vyzděn klenební pas, na který pak v přízemí a patře navazovala hloubková mezitraktová zeď. Z příčné dvoutraktové dispozice tak dům přešel na hloubkovou.

Období baroka

Po třicetileté válce byl dům podle písemných pramenů dlouho pustý. Výraznou investici do domu provedl až Matěj Vorel, který dům v roce 1699 koupil od svého tchána za 100 zlatých rýnských. Přímo v záznamu o prodeji je připojena i připomínka směrem k novému vlastníkovi „*aby zároveň s stavením domu Sancturinovského srovnati se přičinil*“ (*Fiala* čp. 379; *Leminger* čp. 379). Matěj Vorel se tento závazek zřejmě snažil dodržet, neboť když svou investici v roce 1708 prodává, je dům popisován jako nově vystavěný a jeho cena stoupla na

⁷⁵ Pro srovnání, dům *Pštrosovský* byl v roce 1504 prodán za 375 kop, dům *U tří lvů* v roce 1519 za 130 kop (*Fiala* čp. 379a; *Fiala* čp. 378). Nelze ale vyloučit, že nízká prodejní cena domu byla způsobena svízelnou situací Elišky, vdovy po řezbáři Jakobovi (zadlužená vdova po tragické smrti manžela, který byl dlužníkem), a nemusí odrážet špatný stav domu.

⁷⁶ Nárůst ceny za takto dlouhé období by se dal vysvětlit inflací, ale cena vedlejšího *Pštrosovského* domu se pohybovala ve stejném období okolo podobné hodnoty: v roce 1513 byl prodán za 350 kop, 1543 za 326 kop, 1559 za 330 kop, 1585 za 325 kop. Jeho cena skokově narostla až v roce 1608 na 850 kop (*Fiala* čp. 379a).

250 rýnských zlatých. Rozsah rekonstrukce je však z hlediska této částky diskutabilní, neboť v roce 1717 je dům *U tří lvů* prodán v ceně 750 zlatých a dům *Sancturínovský* v roce 1706 odkázán v ceně 1000 zlatých. Pokud měly domy *U tří lvů* a *Sancturínovský* již současnou kubaturu, musel mít dům *U tří pávů* při prodeji v roce 1708 stále menší rozsah, než má dnes. Stavební činnost Matěje Vorla tak zřejmě spočívala především v rekonstrukci stávajících prostor, především co se týče proražení komínů v mezitraktové zdi, aby vytápění vyhovovalo požadavkům měšťana v době barokní. Na umístění komínů v přízemí je vidět, že ještě v barokní době byly místnosti P.02 a P.03 od sebe odděleny, neboť měly každá své vlastní vytápění. Rovněž nejspíš došlo ke změně komunikačního schématu ve vertikálním směru. Ve směru do sklepa vystavěním nového schodiště ústícího do dvora. Ve směru do patra vystavěním schodiště ze dvora. Místnosti P.05 a P.06 pozbyly komunikační funkci a došlo tím pádem zcela k oddělení ubytovacích prostor v patře a prostor provozních v přízemí. Zazděný průjezd do dvora v centrální části stěny P.06d byl nahrazen proražením nového otvoru v levé části téže stěny. V patře byla v duchu barokní estetiky zřízena enfiláda. Z této doby rovněž pravděpodobně pochází klenby v místnostech v přízemí P.01 – P.04.

K rozšíření domu pak při přestavbě na počátku 18. století mohlo dojít ve dvou směrech. Buď rozšířením stavby do dvora, nebo vyzdvížením druhého patra. Obě varianty se vzhledem ke zmíněnému srovnání ceny nedají uvažovat. Jako pravděpodobnější varianta se zdá rozšíření stavby do dvora. Tedy vztyčení klenebních pasů svedených do nároží dvorního křídla. Na pasech byly vystavěny nosné zdi a prostory místností 1.04, 1.10, 1.11 a 1.12. Staticky výhodné řešení svedení hloubkového pasu do nároží dvorní stavby pak má v patře za následek „uskočení“ mezitraktové zdi mezi barokní a renesanční částí stavby. Zastřešení prostoru průjezdu by rovněž vyhovovalo změně komunikačního schématu do patra i suterénu. Obě nová schodiště by tak byla zastřešena.

Období klasicismu

Jelikož Janovkovi vlastnili dům celé 18. století, nejsou k domu zápisy o prodeji s údaji o ceně nemovitosti. Nelze tedy přesně určit, kdy k další výrazné přestavbě došlo. Je však pravděpodobné, že impulzem ke stavebním pracím se stal požár radnice v roce 1770. Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, radnice stála v těsné blízkosti domu *U tří pávů* a dokonce i vedle stojící dům *U tří lvů* byl ještě v roce 1779 zmiňován jako „*pohořelý*“. Lze tedy předpokládat, že i sledovaný dům byl požárem poškozen.

V období klasicismu bylo vystavěno druhé patro stavby, čímž dům dosáhl současných rozměrů. Rovněž při té příležitosti došlo k úpravě fasády ve výtvarném řešení, které je možné na domě vidět dodnes. Završením hmotového a estetického působení stavby bylo zhotovení mansardové střechy nesené krovem typu stojaté stolice.

Zděné zábradlí schodiště ve druhém patře zdobí nakoso položená volská oka.

Takové volské oko se nachází i v příčce mezi průjezdem a schodištěm z přízemí do mezipatra. Lze tedy usuzovat, že tato příčka vymežující schodiště byla postavena ve stejné době. V patře byl původně jednotný prostor dnešních místností 1.10, 1.11 a 1.12 od sebe oddělen příčkami. Stejně byl dělen i prostor ve druhém patře, při přestavbě v roce 1955 však byla dispozice změněna. Naopak, klasicistní příčka dělící dnešní místnost 1.08 a místnosti 1.06 a 1.07 je na stejném místě i ve druhém patře, kde je to mezi místnostmi 2.08 a 2.05.

Období historismu

V tomto období provedl několik stavebních úprav tehdejší vlastník domu František Zeman. Nejvýraznějším počinem byla výstavba rizalitu s toaletou a k němu přiléhajících pavlačí s třemi okenními osami. Ta se uskutečnila v roce 1892 (*MÚKH 1892*).

Ještě předtím došlo k úpravě přízemí. Jak je patrné z plánů přestavby z roku 1891, byly v té době místnosti P.01 a P.02 odděleny zdí. V místnosti P.01 byl krám, který měl dveře v prostoru dnešního okna O4. Pro potřeby „*nového krámu*“ byly v rámci přestavby zřízeny nové dveře D2 v místnosti P.02 a výkladec v místnosti P.03. Obě stavební úpravy rozšiřují starší okenní otvory s rozevřenými špaletami (*MÚKH 1892*). Nelze přesně určit, co bylo v původním „*krámu*“, ale v roce 1906, při návštěvě Kutné Hory Františkem Josefem I., byl na tomto místě hostinec. To dokládá fotografie zachycující náměstí v době příprav na císařovu návštěvu. Zmiňovaný „*nový krám*“ pak zřejmě byla lékárna. Hostinec i lékárna jsou zmiňovány v domě *U tří pávů* v adresáři z roku 1912 (*Štrobil 2015, 98-99*).

Nejpozději v období historismu byly rozděleny místnosti 2.01 a 2.02 příčkou, na což lze usuzovat ze skutečnosti, že na obou stranách této příčky jsou vyvedeny fabiony.

Stavební vývoj ve 20. století

Stavební úpravy domu *U tří pávů* ve 20. století začínají rokem 1917, kdy *Obchodní a průmyslová banka* žádá novou fasádu přízemí. Hlavní stavební úpravou bylo nahrazení přímého překladu výkladců v jihozápadním průčelí za plné oblouky. V roce 1925 pak *Agrární a průmyslová banka* upravuje průčelí jihovýchodní. Dveřní otvor, který byl prolomen z místnosti P.01, byl přestavěn na okenní otvor O4 podle vzoru okenního otvoru místnosti P.03. Naopak dveřní otvor D2 byl rozšířen. Příčka mezi místnostmi P.01 a P.02 byla zbourána a nahrazena přepážkou. Rovněž došlo ke zmenšení dveřního otvoru ve stěně P.02c/P.04a⁷⁷ a to jak vyzděním špalet z rozevřených na přímé, tak podezděním segmentového záklenku přímým překladem. Mezi místnostmi P.02 a P.03 byla vystavěna příčka s dveřním otvorem. (*Stav.úř. čp. 379*)

⁷⁷ Tento otvor je dnes zaslepený, v místnosti P.04 ho připomíná nika.

Nejvýraznější přestavby domu ve 20. století spadají do 50. let, kdy byla postupně rekonstruována všechna podlaží. V roce 1952 proběhlo rozdělení 1. patra na dva samostatné byty. Za tím účelem byl zazděn průchod mezi místnostmi 1.02 a 1.03, tedy ve zdi, která dělila oba byty. Rovněž byl přepříčkován prostor v severozápadní části patra, čímž vznikly místnosti 1.07 (předsíní), 1.06 (koupelna) a 1.05 (kuchyň). Další příčka měla za cíl oddělit obývací pokoj a ložnici, tedy místnosti 1.01 a 1.02. Zajímavostí této příčky je, že byla v plánech přestavby zanesena na jiné místo, a to do prostoru pod starší příčkou ve 2. patře mezi místnostmi 2.01 a 2.02. Z neznámého důvodu však nakonec byla vystavěna jinde. Rovněž bylo v plánech zaneseno zazdění příčky ve stěně 1.02d, které nakonec neproběhlo. Někdy po roce 1955 došlo rovněž k zazdění dveřního otvoru mezi místnostmi 2.03 a 2.04, na plánech přestavby však průchod ještě existuje. (*Stav.úř. čp. 379*)

Druhé patro bylo rozděleno na dva samostatné byty v roce 1955. Na plánech je zanesena zřejmě již existující místnost s WC 2.06. Došlo ke zbourání příčky, která šla skrz místnost 2.10, a zcela novému přepříčkování prostoru na místnosti 2.07, 2.10, 2.11 a 2.12. Rovněž byla příčkou oddělena místnost 2.09 od chodby 2.08. K nejrazantnější změně došlo v prostoru u pavlače. Prostor mezi dvěma staršími otvory byl zcela vybourán a po stranách ještě rozšířen.⁷⁸ Vybouraná zeď pak byla v horní části podložena čtyřmi ocelovými „I“ profily. Nové příčky pak rozčlenily stěnu na otvory O13, D38 a O14. (*Stav.úř. čp. 379*)

Prostor přízemí byl přestavěn v roce 1958 při příležitosti zřízení prodejny Pramen. Prostor místností 1.01 – 1.03 byl zcela uvolněn zbouráním příčky mezi místnostmi P.02 a P.03. Rovněž došlo ke zvětšení otvoru pod klenebním pasem mezi místnostmi P.04 a P.05. Naopak byl zazděn dveřní otvor ve stěně mezi stejnými místnostmi. Další zazdívkou se týkaly niky ve stěně P.01b, po které zůstaly ve stěně dva malé čtvercové otvory, a dveřního otvoru mezi místnostmi P.02 a P.04, který připomíná nika ve stěně P.04a. Dále byla zazděna nika ve stěně P.06d a konečně dveřní otvor mezi místnostmi P.03 a průjezdem.⁷⁹ Celkovou přestavbou pak prošel prostor přístavku P.07 a P.08, kde byla zbourána starší příčka a nahrazena dvěma novými, z nichž dnes existuje pouze jedna, a rovněž bylo změněno umístění oken a dveří ve směru do průjezdu, kde došlo k vybourání části zdi a vyzdění nových. Dále byla v místnosti P.07 zazděna nika ve stěně, která byla pozůstatkem staršího, na druhé straně již zazděného otvoru do prostoru schodiště do suterénu (S.07). Do přístavku se sestupovalo po 4 schodišťových stupních, které se nedochovaly. Z plánů je rovněž patrné, že prostor průjezdu byl v té době směrem do dvora vymezen lehkou dřevěnou příčkou (*Stav.úř. čp. 379*). Ta je vyobrazena i na plánové dokumentaci z roku 1967, kde má celkem 26 čtvercových okenních tabulek a rámové dveře s dalšími

⁷⁸ Kromě jedné špalety okeního otvoru O14, která zachovává původní úhel.

⁷⁹ V tomto případě je nutné upozornit, že otvor se nenacházel v místě, kde je dnešní nika ve stěně P.03d, ale více vlevo. V prostoru průjezdu byl téměř u schodiště a dnes ho z této strany vyplňuje elektrická skříň.

šesti okenními tabulkami (*Trmač 1967*). Dnes zazděný vstup z průjezdu do dvorního křídla byl rovněž oddělen příčkou, která díky dvěma otvorům dveří D1 zajišťovala zcela separátní přístup do hlavní budovy a dvorního traktu (*Stav.úř. čp. 379*).

V roce 1994 byl zcela vyměněn střešní plášť (osinkocementové šablony připevněné na šindelové krytině) včetně bednění a nahrazen vláknocementovou šablonou v černé barvě imitující břidlici (*Stav.úř. čp. 379*).

Ve 21. století proběhla pouze rekonstrukce jihozápadního bytu v 1. patře v roce 2007 a oprava střešního pláště v roce 2011. V roce 2011 byl rovněž udělen souhlas s restaurováním sochy sv. Jana Nepomuckého, která stála v nice nároží na úrovni 1. patra (*Stav.úř. čp. 379*). Dosud však nebyla na místo navrácena.

SROVNÁNÍ S TYPOVĚ PODOBNÝMI DOMY

Jako hlavní předmět komparace s domem *U tří pávů* byly na Palackého náměstí zvoleny domy *Sankturinovský* a *U tří lvů*. Nejen z důvodu, že tvoří s domem *U tří pávů* blok, ale právě pro jejich architektonickou podobnost, která se odráží především ve výtvarném řešení jejich fasád, které jiné domy na náměstí nemají. Pro srovnání vnitřní dispozice domů byla použita starší plánová dokumentace (*Líbal 1968; Trmač 1965*).

Sklepy

V případě sklepů je možné výběr domů rozšířit i o zaniklý dům *Pštrosovský*, neboť sklepy tohoto domu zůstaly částečně zachovány pod dnešním parkem *U tří pávů*. V kapitole Model stavebního vývoje je přednesena myšlenka, že vstup do sklepa domu *U tří pávů* se nacházel v jihovýchodním průčelí stavby. Podobná situace nejspíš byla právě u vedle stojícího domu *Pštrosovského*. Dochovaný vstup do sklepů pod dnešním parkem by se nacházel rovněž v průčelí domu. Bohužel je nutné dodat, že tento vstup má poměrně široce rozkročenou cihelnou klenbu ve tvaru stlačeného oblouku, která by odpovídala spíše barokní době. Ačkoli byl dům po třicetileté válce opuštěn a posléze zbořen, část jeho sklepů byla využívána i později. Je tedy možné, že dnešní vstup je mladší, ale rovněž mohlo dojít k pouhému rozšíření starší dispozice.⁸⁰

Situace v případě *Sankturinovského* domu pak odpovídá navrženému řešení u domu *U tří pávů*. Zatímco hlavní vstup do budovy je z exponovaného Palackého náměstí, vstup do sklepa je umístěn v bočním průčelí z Vladislavovy ulice. Šířkou navíc odpovídá místnosti S.06 v domě *U tří pávů*.

⁸⁰ Původním vstupem do sklepa pod parkem *U tří pávů* snad mohla být prostora nacházející se pod chodníkem několik metrů jv. od vstupní branky do parku, přístupná z přilehlé velké sklepní místnosti.

U nárožních domů na hluboké gotické parcele se obecně vkrádá myšlenka, proč vlastně dělat vstup do sklepa z průčelí, když je dvůr dobře přístupný, lze s ním komunikovat přímo z ulice a není k tomu nutné využívat vnitřní prostory domu. Vstup do sklepa by tak dával větší smysl z „chráněného“ prostoru dvora než z veřejného prostoru ulice. Možná odpověď by mohla souviset s přístupem k veřejnému prostoru měšťanů středověkých měst. Stísněné podmínky a snaha rozšířit svůj soukromý prostor na úkor veřejného vedla konec konců mnoho měšťanů ke stavbě loubí. Možná tedy i takto řešené vstupy do sklepů se odvíjely od myšlenky měšťanů: *Proč bych využíval svůj soukromý prostor dvora, když můžu využít veřejný prostor ulice?*

Přízemí

Jak je patrné již z dispozice sklepů domů *U tří lvů* a *Sankturinovského*, dispozice domů byla již od gotických dob hloubkový dvojtrakt. Myšlenku mladší mezitraktové zdi v přízemí domu *U tří pávů* v tomto případě podporuje i skutečnost, že mezitraktové zdi dvou vedlejších domů jsou zhruba 2x širší. V případě domu *U tří lvů* je to způsobeno tím, že se v předhusitské době pravděpodobně jednalo o dva samostatné domy.

Vzhledem k na gotickou dobu poměrně malé šířce zdi mezi domem *U tří lvů* a *U tří pávů* se nabízí myšlenka, že celý jihovýchodní trakt dnešního domu *U tří lvů* byl součástí domu *U tří pávů*. Dnešní zeď mezi domy by asi odpovídala rozměry příčce vrcholné gotické doby. Mezitraktová zeď v přízemí domu *U tří pávů*, jak bylo řečeno v předchozí kapitole, byla vedena příčně, což by v případě mezitraktové zdi jihovýchodní části domu *U tří lvů* odpovídalo předložené hypotéze. Tato zeď v domě *U tří lvů* tak může být relikv zdi, která v gotické době pokračovala i skrz dům *U tří pávů*. Jedná se hypotézu, kterou by mělo být možné potvrdit či vyvrátit při zpracování SHP domu *U tří lvů*. Tuto hypotézu podporuje ještě skutečnost, že sklep pod jihovýchodním traktem domu *U tří lvů* byl až do roku 1523 ve vlastnictví majitele domu *U tří pávů* a byl přístupný z prostoru S.03.

1. patro

V domě *U tří lvů* bylo první patro postaveno pravděpodobně ve stejné době, jako v domě *U tří pávů*. Zmiňovaný nárůst ceny v domě *U tří pávů* mezi lety 1528 až 1592 z 60 kop grošů českých na 250 kop má podobný, byť ne tak markantní odraz i v domě *U tří lvů*. Tam cena domu vzrostla mezi lety 1519 až 1565 ze 130 kop grošů českých na 220 kop.⁸¹

Předpokládaná renesanční komunikace do patra v domě *U tří pávů* by snesla srovnání se současným schodištěm v *Sankturinovském* domě, které je pouze zrcadlově otočené. V *Sankturinovském* domě je schodiště při zdi společné s domem *U tří lvů*, dispozice hloubkového dvoutraktu mu umožňuje překonat celý

⁸¹ Podíl na tom jistě měl nákup zmiňovaného sklepa za 20 kop (*Fiala* čp. 378).

výškový rozdíl jedním ramenem. V případě domu *U tří pávů* takové řešení zřejmě nebylo možné, jelikož prostor místností P.05 a P.06 je velmi omezený, Proto došlo k zalamování schodiště.

2. patro

Z prodejních cen domů lze usuzovat, že dům *U tří pávů* zůstal ve výstavbě druhého patra oproti svým sousedům opožděn. Na *Sankturinovském* domě proběhly velké stavební úpravy spojené snad i s výstavbou druhého patra mezi roky 1671 a 1706, kdy cena domu vzrostla z 550 zlatých rýnských na 1000 zlatých (*Fiala* čp.377). Přestavba *Sankturinovského* domu byla zřejmě dokončena již před rokem 1699, neboť pak by měla mnohem větší opodstatnění připomínka Adama Františka Náchodského, který ten rok prodal svému zeti Matěji Vorlovi dům *U tří pávů* se slovy, aby ho „zároveň se stavením domu *Sancturinovského* srovnati se přičinil“. (*Fiala* čp. 379). Sám Náchodský nechtěl zůstat zahanben, neboť cena jeho domu *U tří lvů* v době, kdy ho vlastnil, stoupla ze zhruba 400 zlatých rýnských v roce 1685⁸² na 750 zlatých v roce 1717 (*Fiala* čp. 378). Na rozdíl od Matěje Vorla, který dům *U tří pávů* prodal v roce 1708 za 250 zlatých (*Fiala* čp. 379), se Náchodskému „srovnat“ se *Sankturinovským* domem podařilo. Dům *U tří pávů* se druhého patra dočkal nejpozději až po požáru v roce 1770, kdy své sousedy výškově dorovnal.

Krov

Všechny tři budovy dnes mají mansardovou střechu. V tomto případě jde však zřejmě o jedinou věc, kde *Sankturinovský* dům kopíruje své sousedy a ne naopak. *Sankturinovský* dům měl až do přestavby v druhé polovině 60. let 20. století⁸³ valbovou střechu se zděným štítem směrem k vedlejšímu domu *U tří lvů*.⁸⁴ Teprve poté byla nahrazena mansardovou a výtvarný dojem všech tří domů se tak sjednotil. Krov domu *U tří lvů* je v knize *Historické krovky* datován do 19. století. Zároveň je u něho poznámka, že se jedná o „konstrukci lidového charakteru, silně poddimenzovanou a deformovanou“ (*Vinař 2010*, 138 a tabule 98). Krov domu *U tří pávů* je zcela stejné konstrukce stojaté stolice a je tím pádem možné na něj vztáhnout i uvedenou dataci.⁸⁵

⁸² Dům *U tří lvů* kupoval Adam František Náchodský společně s „pustým“ domem *U tří pávů*. Cena za obě nemovitosti v roce 1685 byla 500 zlatých rýnských. V roce 1699 je však dům *U tří pávů* prodáván za 100 zlatých. Proto je jako odhadní cena domu *U tří lvů* uvedena částka 400 zlatých. (*Fiala* čp. 379)

⁸³ Za účelem přestavby domu vznikla v roce 1965 plánová dokumentace (*Trmač 1967*).

⁸⁴ Možná právě tento protipožární zděný štít uchránil *Sankturinovský* dům před požárem, který se nevyhnul domu *U tří lvů* a *U tří pávů*, a krov tak mohl být staršího provedení.

⁸⁵ Jasnější odpověď ohledně datace krovů by mohla přinést dendrochronologická analýza.

Rizalit

Na plánové dokumentaci ke zmiňované přestavbě z roku 1965 je ještě patrný rizalit při *Sankturinovském* domě. Byl vtisknutý do koutu mezi věž a severovýchodní průčelí domu směrem do vnitrobloku. Jeho funkce byla shodná s funkcí rizalitu při domě *U tří pávů*, tedy WC. Jelikož byla stavba takovýchto rizalitů poměrně výrazným fenoménem přelomu 19. a 20. století, je pravděpodobné, že ani ten u *Sankturinovského* domu nebyl výjimkou. Jelikož však nestál na pohledově exponovaném místě, lze předpokládat, že nebyl výrazněji výtvarně pojat.

Průčelí

Dům *U tří pávů* z hlediska zpracování průčelí do jisté míry napodobuje *Sankturinovský* dům. Jedná se především o dynamicky pojaté suprafenestry oken prvního patra či zvýrazněné klenáky v šambránách oken druhého patra. Bosáž v přízemí dům *U tří pávů* měl rovněž, ale přišel o ni zřejmě během přestavby v roce 1925. Vertikální rytmizace pater pilastry je v případě domu *U tří pávů* rovněž střídmější, než pilastry s iónskými hlavicemi *Sankturinovského* domu. Celkově je však inspirace domu *U tří pávů* domem *Sankturinovským* ve výtvarném pojetí průčelí patrná.

ZÁVĚR

Tato práce přináší ucelený pohled na stavebněhistorický vývoj domu *U tří pávů* v Kutné Hoře na základě písemných, obrazových a hmotných pramenů. Rozšiřuje a upřesňuje poznatky, které o tomto domě byly doposud známé a které jsou shrnuté ve stavebněhistorickém průzkumu Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů vypracovaném Dobroslavem Líbalem v roce 1968. Předložená práce prezentuje výsledky jeden a půl roku dlouhého bádání, což je časová investice, kterou si nikdo z předchozích badatelů u tohoto objektu nemohl dovolit.

Jelikož časově nejnáročnější byla v případě této práce tvorba plánové dokumentace, je v kapitole o kritice pramenů a literatury nejvíce prostoru věnováno právě prameni hmotnému. Přidanou hodnotou této práce je tak představení postupů a technik vycházejících nejen z české, ale i německé tradice dokumentace historických staveb.

Základní přehled o urbanistickém architektonickém vývoji města byl vytvořen na základě studia odborné literatury a akcentuje vývoj zástavby kolem Palackého náměstí. Tato kapitola dává domu *U tří pávů* kontext a umožňuje uchopení jeho vývoje v širším celku. Písemné prameny jsou pak základem pro zpracování historie vlastnických vztahů sledovaného domu od nejstarší zmínky v roce 1494 do současnosti. Samotný hmotný pramen je pak zpracován v kapi-

tole architektonický rozbor.

Syntéza informací získaných z veškerých pramenů a literatury je pak prezentována v modelu stavebního vývoje. Ten představuje stavebněhistorický vývoj domu po celou dobu jeho existence. Stavebněhistorický vývoj domu *U tří pávů* pak slouží jako podklad pro srovnání s vedlejšími domy *U tří lvů* a *Sankturinovským*.

Nedílnou součástí předložené práce je vypracovaná plánová dokumentace.

Ideálním rozšířením této práce by bylo zpracování stavebněhistorického průzkumu domů *U tří lvů* a *Sankturinovského* a rovněž pozůstatků domu *Pštrosovského*. V případě samotného domu *U tří pávů* mohou být ještě zpřesněny výsledky chronologie stavebních fází provedením dendrochronologické analýzy dřevěných prvků v objektu. Tedy především odběry vzorků v krovu, ze schodišťových stupňů a z dřevěných zárubní dveří. Další informace je samozřejmě možné získat při hloubkovém průzkumu v průběhu oprav či renovace domu.

Obr. 38: Jihovýchodní průčelí domu čp. 379 (foto 2020).

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Seznam pramenů

- ČMS, fotoarchiv: České muzeum stříbra, Podsbírka: Fotoarchiv, Skupina: Kutná Hora, Podskupina: ulice, Předmět: Kutná Hora - ulice, náměstí, Palackého náměstí, domy.
- Bisingerová M. 2014:* SOKA Kutná Hora, Fiala Jan, inventář, archivní pomůcka č. 219. Nепublikovaná zpráva.
- ČÚZK čp. 379: Výpis z katastru nemovitostí ČÚZK k domu čp. 379, Kutná Hora.
- Fiala čp. 377:* SOKA Kutná Hora, Jan Fiala - Osobní fond, Topografie čp. 377, inv. č. 57, karton 5.
- Fiala čp. 378:* SOKA Kutná Hora, Jan Fiala - Osobní fond, Topografie čp. 378, inv. č. 57, karton 5.
- Fiala čp. 379:* SOKA Kutná Hora, Jan Fiala - Osobní fond, Topografie čp. 379, inv. č. 57, karton 5.
- Fiala čp. 379a:* SOKA Kutná Hora, Jan Fiala - Osobní fond, Topografie čp. 379 (dům Straškytlovský, U pštrosů, U Kurvy Mateře), inv. č. 57, karton 5.
- Fiala, Piscis:* SOKA Kutná Hora, Jan Fiala - Osobní fond, Piscis, měst. písař, inv. č. 204, karton 12.
- Fiala, Veverin:* SOKA Kutná Hora, Jan Fiala - Osobní fond, Veverin, měst. písař, inv. č. 226, karton 12.
- Hauserová M. 1989:* Vývoj středověkého městského obytného domu v Čechách. Ústav teorie dějin a umění ČSAV, kandidátská disertační práce.
- Jäger, Veverýn:* SOKA Kutná Hora, Emanuel Jäger, kartotéka, heslo: Veverýn, Jan.
- Leminger čp. 379:* SOKA Kutná Hora, Emanuel Leminger - Osobní fond, Místopis k domu čp. 379, inv. č. 63, kartotéka.
- Líbal D. 1971:* Kutná Hora. Stavebně historický průzkum jádra (částečně upravený elaborát z r. 1961) – SÚRPMO Praha. Nепublikovaná zpráva.
- Líbal D. 1968:* NPÚ ÚOP středních Čech v Praze, odd. dokumentačních fondů a knihovny, P 180 Kutná Hora, blok 41, domy čp. 377 (část - zadní díl), 378, 379, dr. D. Líbal, 1968. Nепublikovaná zpráva.
- MÚKH 1891:* SOKA Kutná Hora, Fond: MÚ K. Hora - čp. 379, Kutná Hora - město, sign. X/49, r. 1891.
- MÚKH 1892:* SOKA Kutná Hora, Fond: MÚ K. Hora - čp. 379, Kutná Hora - město, sign. X/21, r. 1892.
- Podroužek K. – Leibl J. – Horák J. – Skalický D. 2015:* Roudnice n. L. čp. 58 – stavebně-historický průzkum. Centrum pro dokumentaci a digitalizaci kulturního dědictví. Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem. Nепublikovaná zpráva.
- Stav.úř. čp. 379:* MěÚ Kutná Hora, Stavební úřad, fond domu čp. 379.
- Trmač F. 1965:* NPÚ ÚOP středních Čech v Praze, odd. dokumentačních fondů a knihovny, P 232, Kutná Hora, čp. 377, arch. Trmač, 1965. Nепublikovaná zpráva.
- Trmač F. 1967:* NPÚ ÚOP středních Čech v Praze, odd. dokumentačních fondů a knihovny, P 308, Kutná Hora, čp. 379, arch. Trmač, 1967. Nепublikovaná zpráva.
- Vavřík A. 2000:* SOKA Kutná Hora, Leminger Emanuel, inventář, archivní pomůcka č. 39. Nепublikovaná zpráva.

Seznam literatury

- Absolon A. 2018:* Inženýrskogeologický průzkum historického jádra Kutné Hory. – Kutná Hora.
- Anderle J. 1992:* Dva plzeňské nárožní domy. – *Archaeologia historica* 17, 91-97.
- Beránek J. – Macek P. (edd.) 2015:* Metodika stavebněhistorického průzkumu. – Praha.
- Fajt J. (ed.) 2012:* Europa Jagellonica. Exhibition Guide. – Kutná Hora.
- Gabriel F. – Kursová L. 2011:* Středověký městský dům v České Lípě. – *Archaeologia historica* 36, 455-469.
- Hauserová M. 1995:* Středověký městský dům na široké parcele se středním vjezdem. – *Archaeologia historica* 20, 35-52.
- Herout J. 1949:* Středověký půdorys a opevnění Kutné Hory. – *Zprávy památkové péče* 9(34), 49-67.
- Herout J. 2001:* Slabikář návštěvníků památek. – Praha.
- Kapavíková M. – Vaněk L. 1984:* Kutnohorští městští písaři 15. a 16. století (písaři městských knih). – Kutná Hora.
- Kegler V. 2009:* Paměti Vojtěcha Keglera aneb Některé notata královského horního a svobodného města Hory Kutné, sepsaná od Vojtěcha Keglera. – Kutná Hora
- Kemzová M. 2009:* Historické dveře a kování. – Praha.
- Leminger E. 1912:* Královská mincovna v Kutné Hoře. – Praha.
- Leminger E. 1926:* Umělecké řemeslo v Kutné Hoře. – Praha.
- Leminger E. 2006a:* Stará Kutná Hora. Část 1. Místopis. – Kutná Hora.
- Leminger E. 2006b:* Stará Kutná Hora. Část 3. Archeologie, numismatika, dodatky. – Kutná Hora.
- Mencl V. 1953:* Měšťanský dům českého středověku. – *Zprávy památkové péče* 13, 161-192.
- Merta D. - Peška M. - Procházka R. 2004:* Měšťanský dům středověkého Brna. – *Dějiny staveb*, 171-186.
- Mudra A. 2012:* *Ecce Panis Angelorum*. – České Budějovice/Praha.
- Muk J. 1987:* Výsledky výzkumu městského domu se zřetelem k vesnickému obydlí. – *Archaeologia historica* 12, 215-218.
- Muk J. 1994:* Sruby období gotiky a renesance v kutnohorských domech. – *Zprávy památkové péče* 54, 230-235.
- Petrů E. – Pražák E. (eds.) 1955:* Mikuláš Dačický z Heslova. Prostopravda, Paměti. – Praha.
- Radová M. – Hauserová M. 1991:* Lokační urbanismus. – *Archaeologia historica* 16, 121-130.
- Radová M. – Hauserová M. 1992:* Síňový dům. – *Archaeologia historica* 17, 99-113.
- Rezek A. (ed.) 1878:* Paměti Mikuláše Dačického z Heslova. Svazek první. – Praha.
- Rezek A. (ed.) 1880:* Paměti Mikuláše Dačického z Heslova. Svazek druhý. – Praha.
- Rykl M. 2015a:* Metodika dokumentace městských domů. – Ústí nad Labem.
- Rykl M. 2015b:* Panský dům v Týnci nad Labem. – Praha.
- Řehák J. J. 1881:* Jakub řezbář, děd Daniela Adama z Veleslavína. – In: *Kutnohorské příspěvky k dějinám vzdělanosti české* (ed.: Jan J. Řehák) řada 1, 3-13. Kutná Hora.

- Stich A. – Lunga R. (eds.) 2000: Jan Kořínek. Staré paměti Kutnohorské. – Praha.*
- Šimek J. 1925: O starobylé radnici kutnohorské, zničené požárem 1770. – In: Kutnohorské příspěvky k dějinám vzdělanosti české (edd.: E. Leminger a J. Fiala) řada 2, 85-96. Kutná Hora.*
- Šimůnek R. a kol. 2010: Historický atlas měst České republiky. Sv. č. 22. Kutná Hora. – Praha.*
- Škabrada J. 2003: Konstrukce historických staveb. – Praha.*
- Štrobl M. 2015: Uctivý služebník. – Žehušice.*
- Štroblová H. – Altová B. 2000: Kutná Hora. – Praha.*
- Veselý J. 2014: Měřická dokumentace historických staveb pro průzkum v památkové péči. – Praha.*
- Vinař J. a kol. 2010: Historické krovy. – Praha.*

Internetové zdroje

- <http://archivnimapy.cuzk.cz>
<https://iispp.npu.cz>
<http://nahlizenidokn.cuzk.cz>
<https://pamatkovykatalog.cz>
<http://www.zmizelakutnahora.cz>
<https://www.cms-kh.cz/knihy-vydavatelstvi-kuttna>

Seznam zkratek

- SOKA - Státní okresní archiv
NPÚ ÚOP - Národní památkový ústav, ústřední odborné pracoviště
MÚKH - Městský úřad Kutná Hora
ČMS - České muzeum stříbra
ČÚŽK - Český úřad zeměměřičský a kartografický
SÚRPMO - Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů
CAD - Computer-aided design (počítačem podporované projektování)
CDDKD FF UJEP - Centrum pro dokumentaci a digitalizaci kulturního dědictví.
Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
SFM - Structure from motion (fotogrammetrická technika pro stanovení trojrozměrných struktur z dvourozměrných obrazových sekvencí, např. sérií fotografií)
IADK - Institut für Archeologie, Denkmalkunde und Kunstgeschichte (Otto-Friedrich Universität Bamberg)
SHP - Stavebněhistorický průzkum

ANOTACE: Tato práce na základě písemných, obrazových a hmotných pramenů popisuje stavebněhistorický vývoj domu „U tří pávů“, čp. 379 na Palackého náměstí v Kutné Hoře. Na základě shodných znaků je pak tento dům porovnán s podobnými domy stojícími na náměstí. Důležitou součástí této práce jsou stavební plány objektu.

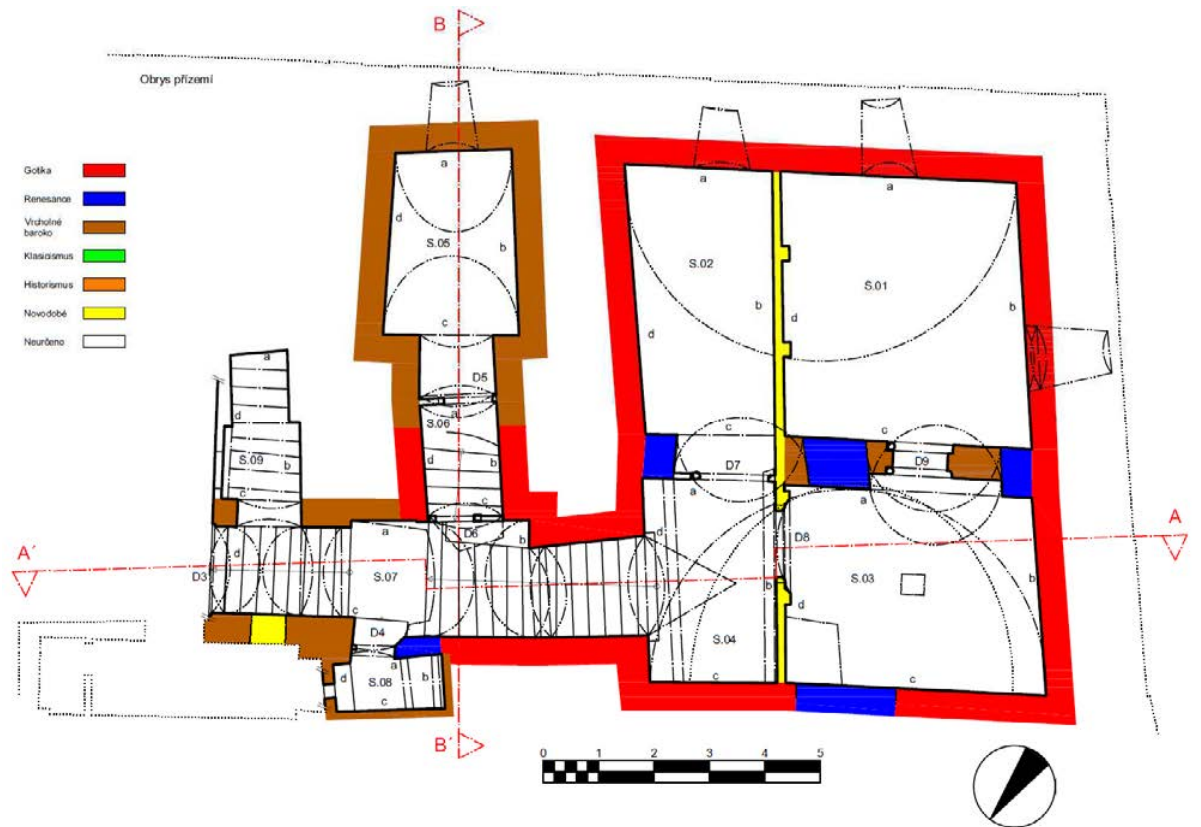
KLÍČOVÁ SLOVA: U tří pávů Kutná Hora, čp. 379 Palackého náměstí, městský dům, stavebněhistorický průzkum, plánová dokumentace domu

ABSTRACT: This thesis is based upon written, drawn and material sources describing constructional and historical development of the house "By Three Peacocks", nr. 379 on Palacky square in Kutná Hora, Czech Republic. Based upon the common design and construction techniques, this house is also compared with similar houses on the square. A key element of this work are the newly-drawn plans of the object.

KEYWORDS: By Three Peacocks Kutná Hora, nr. 379 Palackého square, town house, building research, house measurement and documentation

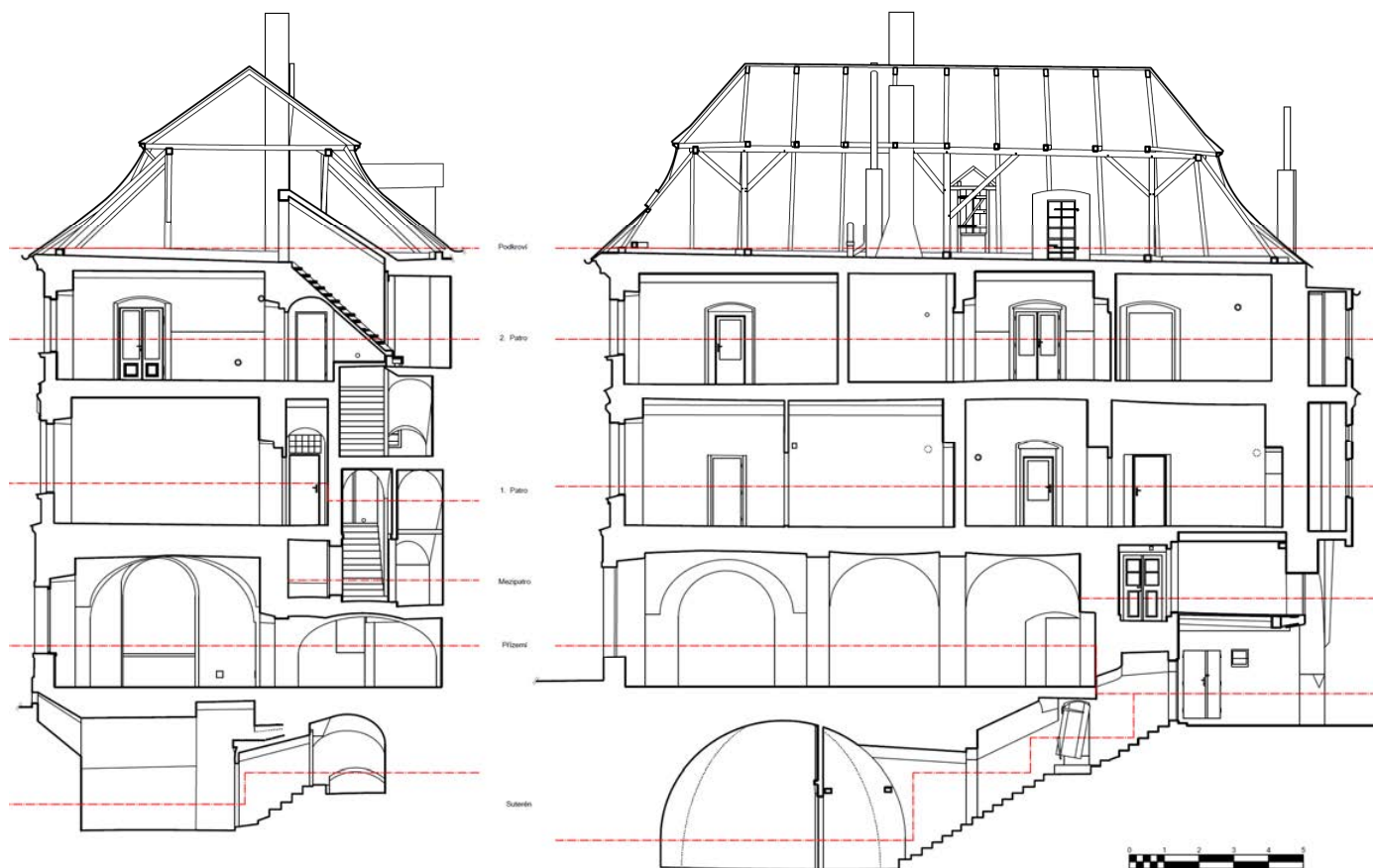
Obr. 39: Klenák portálu dveří D1 (foto 2020).

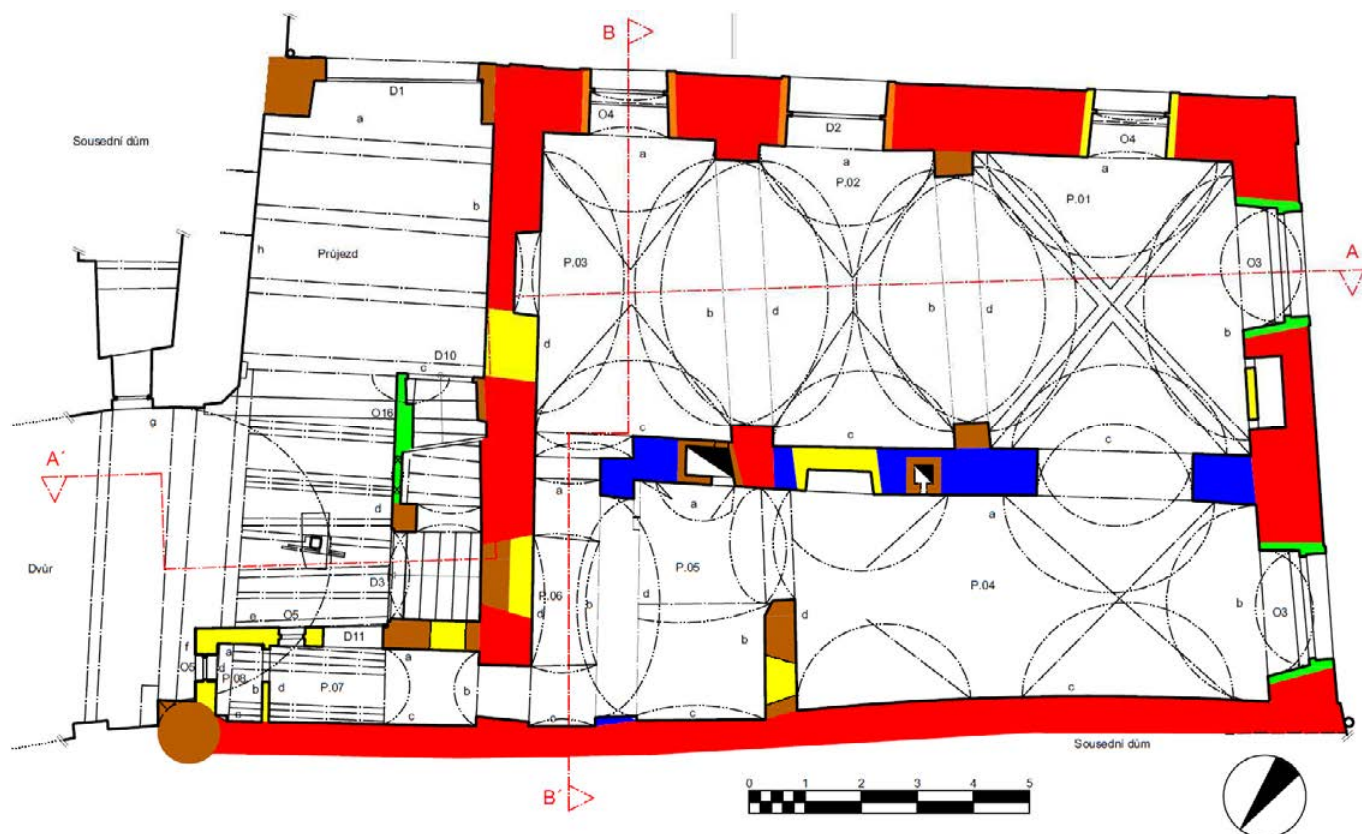
Výkres č. 1 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, stavebněhistorická analýza suterénu

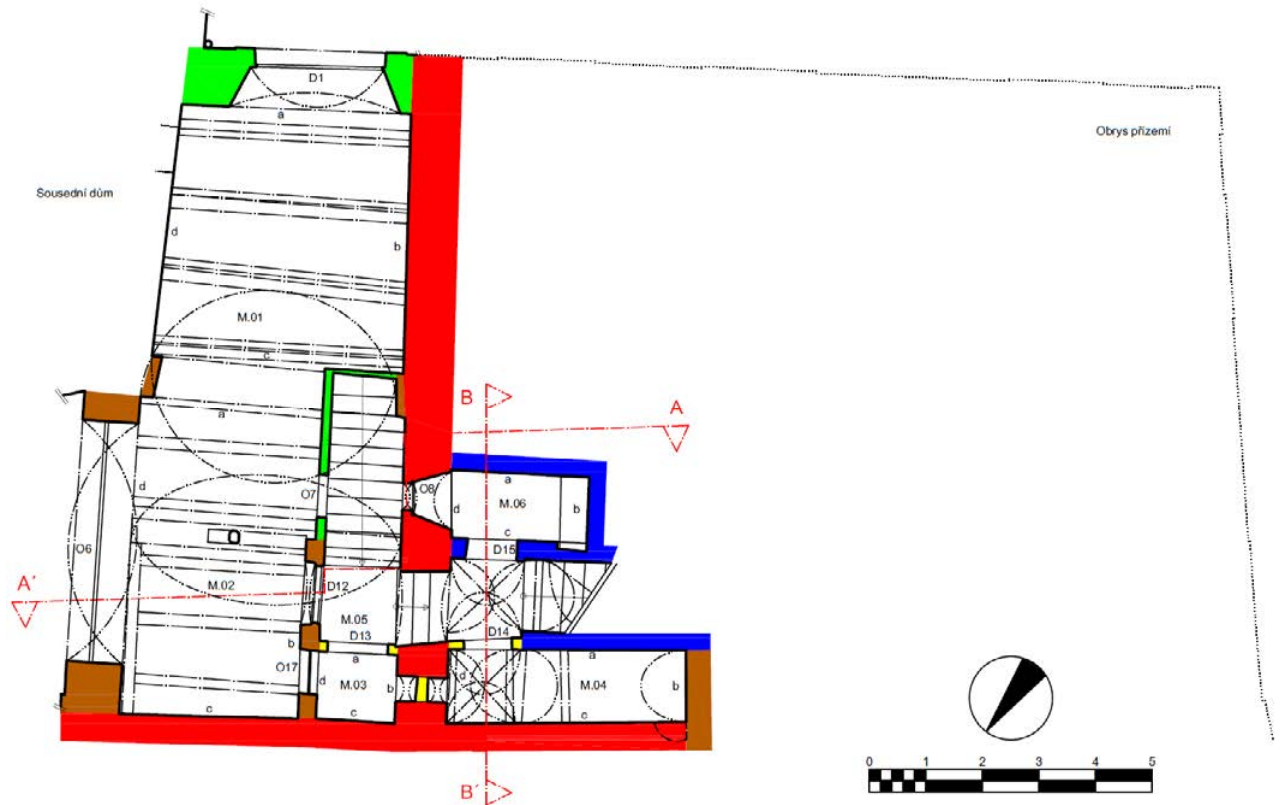
Výkres č. 8 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, pohled na jihozápadní a jihovýchodní průčelí

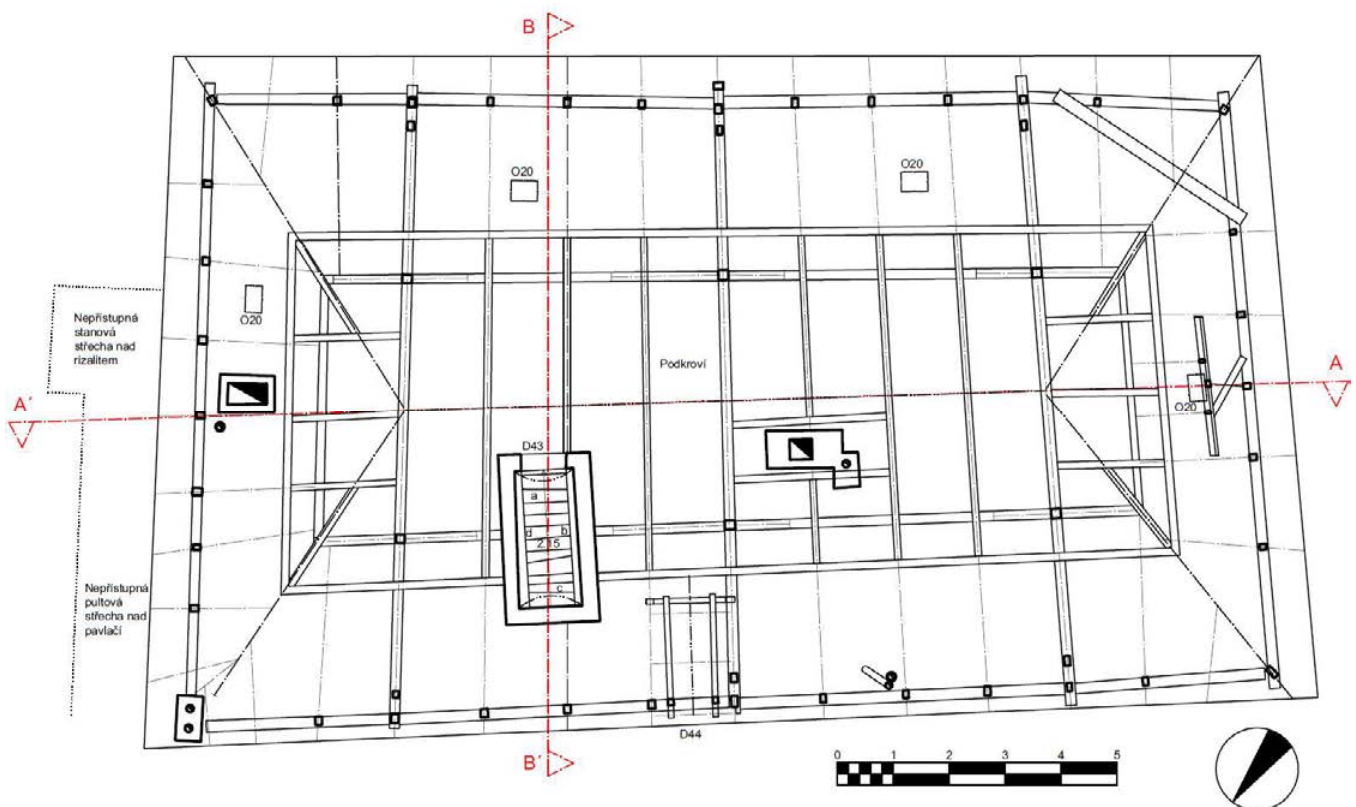
Výkres č. 7 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, řez A – A', B – B'

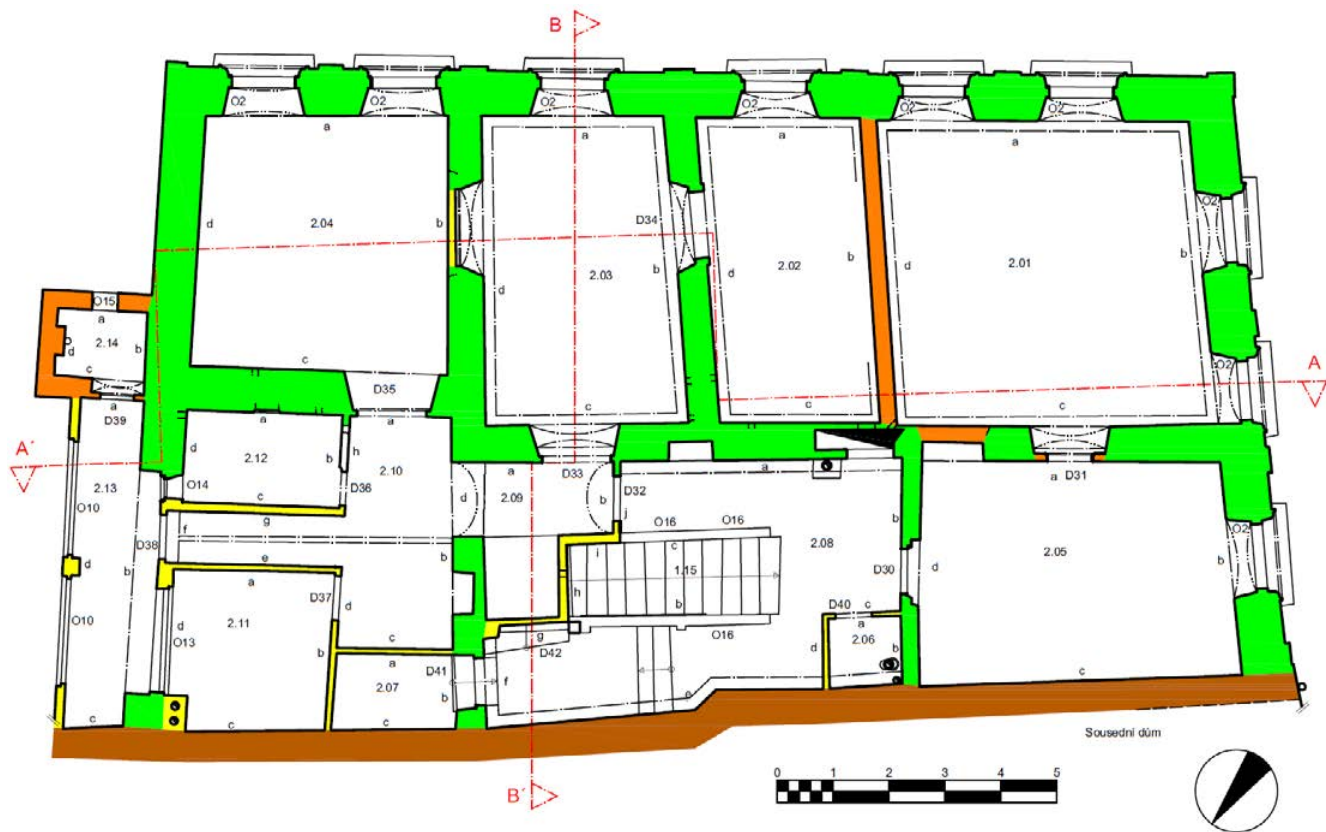
Výkres č. 2 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, stavebněhistorická analýza přízemí

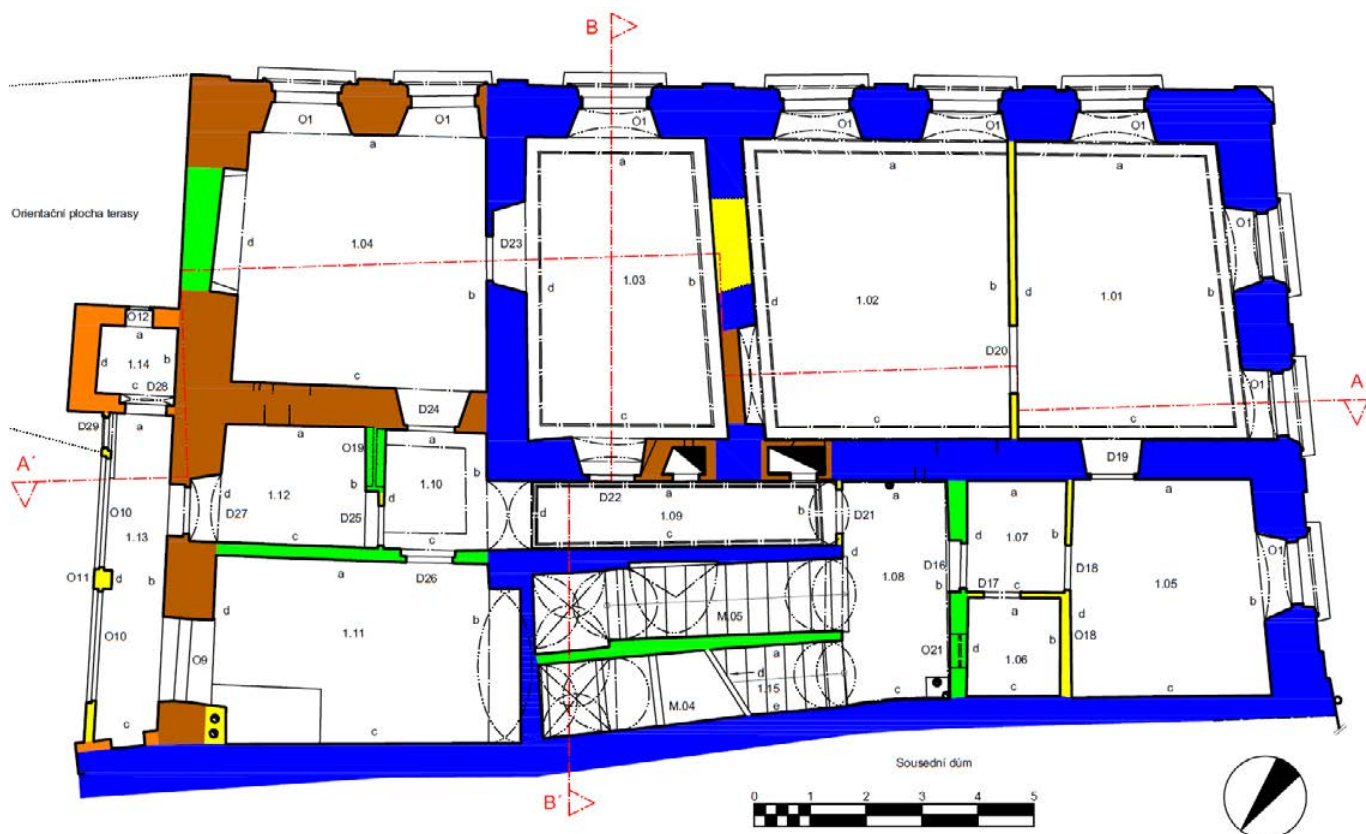
Výkres č. 3 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, stavebněhistorická analýza mezipatra

Výkres č. 6 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, půdorys podkrovní

Výkres č. 5 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, stavebněhistorická analýza 2. patra

Výkres č. 4 – Kutná Hora, dům U tří pávů čp. 379, stavebněhistorická analýza 1. patra

